पेशवे दप्तरांतून निवडलेले कागद

१२

मराठ्यांचा माळव्यांत प्रवेश

[किंमत— १० आणे किंवा १ शिलिंग १ पेन्स]

गव्हर्न्मेंट सेंट्रल प्रेस, मुंबई
१९३१

Government do not share any responsibility for the comments and views expressed by the editor.

BAJIRAO'S ENTRY INTO MALWA AND BUNDELKHAND, 1721-1730.

The letters collected in this section will help the student to determine definitely some of Bajirao's movements and activities in Malwa, a subject which is still more or less vague. One of these letters mentions the help-mates of Bajirao in his northern conquests. Another mentions the chagrin of the Emperor upon learning of the capture of Dhar by the Marathas, Dhar being the key of Northern India. But evidently Bajirao could not push on his further conquests in 1724 as the return of the Nizam required his immediate presence in the South. The next two years, 1725-27, were spent in the Carnatic expedition and in facing other difficulties, created by the Nizam. Elaborate preparations were made after the Dussera of 1727 and large Maratha forces under commanders who were destined later to make a great name for themselves crossed the Nerbudda to check-mate the Nizam in Malwa. As the latter however made a sudden swoop southwards and threatened Poona, Bajirao left his main army to harass the northern borders of the Nerbudda, swerved suddenly to the south, and encountered the Nizam on the field of Palkhed not far from Aurangabad. The usual guerilla tactics did not avail the Marathas much, the Nizam being only arrested in his progress and compelled to accede to the two Maratha claims on the six subhas of the south agreed to previously by the Emperor in 1719. To gain time for more mature opposition he for some years continued a subtle and diplomatic campaign against Shahu.

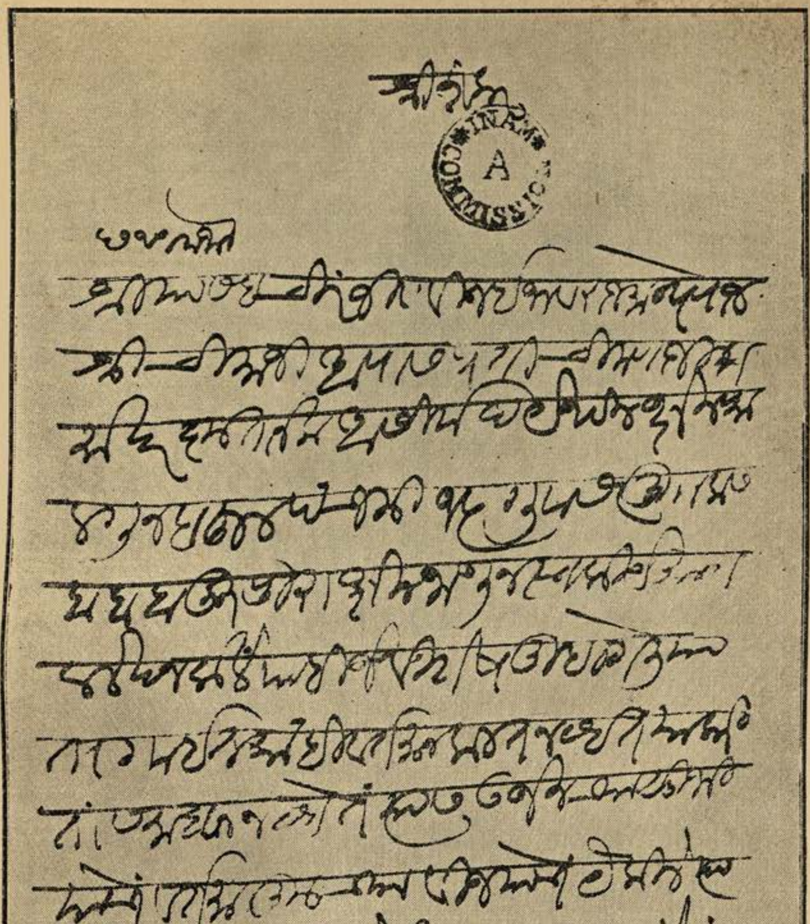
The year 1728 was an Annus Mirabilis for the Maratha arms. While Bajirao was surrounding the Nizam in the south, some of his lieutenants in Malwa, acting on information received, planned a sudden coup. Not a moment was wasted ; mobilizing a strong army at Satara at the end of the monsoon both Bajirao and Chimaji took up the command of the expedition and proceeded, the former through Berar, Nagpur and the Central Province and the latter by the Western route through Khandesh and Nemad keeping full contact with each other. Chimaji's movements proved wonderfully quick. Having left Poona towards the end of October, he met Girdhar Bahadur, the Subha of Malwa, near Amzera and killed him in a bloodly encounter in which both parties fought heroically. Within less than a month Raja Girdhar's cousin and successor, the great Daya Bahadur, was overcome by Chimaji and put to death. These achievements at once struck terror in the heart of the Emperor and his government, convincing them that the Marathas had to be reckoned with. Bajirao at the same time proceeded by the Eastern route through Mandla into Bundelkhand where the Bundelas whole-heartedly welcomed him. The Bundelas, who had been carrying on a ceaseless struggle against the Empire, had found themselves hemmed on all sides by the armies of Mahmudkhan Bangash, the famous Rohilla commander, and sorely needed help. Jaitpur, the stronghold of the Bundelas, which had surrendered to the Rohilla general, was besieged

jointly by the Marathas and the Bundelas and captured in April 1729. Mahmudkhan's army was completely disorganized, and retreated from Bundelkhand.

Thus within less than six months the Peshwa and his brother Chimaji pushed on practically to the banks of the Chambal and the Jumna threatening Delhi itself. It seems that Chimaji returned to the Deccan but Bajirao remained behind consolidating his conquests by personal influence and diplomacy. He cultivated amicable relations with Sawai Jaysing and respected the honoured heritage of the Rana of Udepur. But the hostile activities of Abhaysing of Marwar brought upon him the crushing hand of the conqueror. Next year Chimaji returned to Malwa and assuaged the feelings of the old Chhatrasal who had sought Maratha protection. These achievements not only established the reputation of the young Peshwa and his lieutenants on a sure foundation but replenished the coffers of the king at Satara convincing him that in any emergency the Peshwa and his brother could be safely relied upon.

These papers are important for another reason also. They clear up much of the haziness that hangs about the relations of the Marathas with the Empire in the first quarter of the 18th century. The details about Daya Bahadur, Girdhar Bahadur, Mahmudkhan Bangash and Raja Chhatrasal are for the first time established on an undisputable basis of time and place. It was up to this time believed that Raja Girdhar met his doom on the field of Sarangpur which was probably his base of operations. But the action in which he lost his life was fought at Amzera in the vicinity of Mandogad, while Daya Bahadur shared the same fate on that very field, although previously he was supposed to have fallen at Tirla which is not far away. The defeat of Bangash, which relieved the Bundela Raja Chhatrasal, is now definitely established to have taken place in the summer of 1729.

But the whole affair is not after all so simple as it appears. Raghuji Bhonsle and some of his colleagues are shown in these papers to be carrying their own plans independently of the Peshwa and evidently acting a part in these proceedings which requires to be further elucidated by fresh materials.

Facsimile of the handwriting of Chimnaji Damodar Rajadnya

No. 1] [1723?

श्री

विनंती उपरी. आपण चिठी पाठविली की कूचमुकामाचा विचार लेहून पाठवणे. यैसियास रात्रौ रा बाबूरायासभागमे सांगोन पाठविले ते उतम आहे. माघील कामकाज, वोलों[1] मातबर आहे (त) त्याजवरींच आहे. मोहनांवरी[2] जावे, त्याजवरी दबाव देऊन तेथील कामकाज होणे ते होऊन येईल. माघीलहि वसूल येईल, तोंपावतो तेथेच मुकाम करावा. येथे पाणीहि नाहीं. पुढे पाणी आहे. अक्षत्रितीयेपरियेत मुकाम पडला तरी उतम आहे. कदाचित मुकाम करावयाचा विचार जाहला तरी आम्ही कूच करून गोरखोजी पाटील याचे ढालेपुढे[3] जाऊन राहून. हे विनंती. उतर पाठविले पाहिजे हे विनंती.

¶*This appears to be a reply to Bajirao's or Chimaji Appa's query how to co-ordinate the movements of troops.*

No. 2] [28-3-1724?

श्री

राजश्री पंतप्रधान

गोसावी यांचे सेवेसी

ऽ श्रीमंत प्रौढप्रतापदिनकर खंडेस्वरी सदायेशवत राजमान्ये श्रो कंठाजी कदमराऊ दडंवत विनती. येथील क्षेम ताा छ १२ रजब मुकाम नर्मदातीर येथास्तित आसे विशश. गोसावियानी सेंधवाच्या मुकामीहून पत्रे पाठविली, ते आजी शनवारी प्राथकाली कुकसीच्या मुकामावर पावली. ते क्षणीच कूच करून नर्मदा उतरोन अलीकडे राहिलो. आजी पूर्णिमा, याजकरिता येथे मुकाम केला आहे. यावरी गोसावियाची आज्ञा येईल, त्याप्रमाणे वर्तनूक करून.

---

१ ओलीस घेतलेलीं मनुष्यें.

२ अलीमोहन = छोटा उदेपुर, बडोद्याचे पू. ४० मैल.

३ ढाल = निशाण. प्रत्येक सरदाराचे निरनिराळें निशाण असें. येथें भावार्थ गोरखोजी पाटलाच्या पथकाचा तळ पडला आहे तेथें जाऊं.

विदित जाले पाहिजे. फौज तयार करून छेबिनियांस बडवाणीभोवते पाठवितो. बहुत काये लिहिणे. कृपा वृधीते पावीत गेले पाहिजे.

प्राथकाली गणेशपंत सेवेसी पाठविले होते ते पावले असतील. (मोर्तब सुद.)

(० श्री ✓ मार्तंड चरणी दृढभाव कमांजी सुत कंठाजी कदमराव)

¶*Kanthaji Kadam to Bajirao, informing the latter of his whereabouts, and requesting further orders.*

No. 3] [*9-5-1724 ?*

श्री

राजेश्री पंतप्रधान
गोसावियाचे सेवेसी

ॐ श्रीमत् प्रौढप्रतापादिनकर खडेस्वरी सदायेशवत राजमान्य श्री कंठाजी कदमराऊ दडवत विनंती. येथील कुशल जाणौन स्वकीये कुशललेखनाज्ञा केली पाहिजे विशश. आपली आज्ञापत्रे आली की, नर्मदातीरी गांगली धरमपूरचे सुमारे भेटीस येणे. त्याजवरून यावयास विलंब नाही. आम्हास सनिध आहे. गोसावियाचा मुकाम कोणे स्थली आहे, तो कलत नाही. यास्तव पूर्वी राजश्री गंगाधरजी जमेनीस सेवेसी पाठविले आहेत. सांप्रत हरकारे व जासूदहि पाठविले आहेत. तरी कोणे ठिकाणी मुकाम आहे, आम्ही कोठे यावे, ते आज्ञा केली पाहिजे. आम्ही आलीस[२] आहो. पवार व पिलाजी गायेकवाड मोहनापलीकडे येका मजलीवर आहेत. गोसावियाची पत्रे आलियावर, आम्ही कूच करून गांगली धरमपुरीच्या रोखे यावे, तरी आपला मुकाम कोठे आहे, हे तहकीक[३] वर्तमान नाही, याकरिता सेवेसी लिहिले आहे. आज्ञापत्रे ये(ती)ल [येथें शिक्का] त्याप्रमाणे वर्तणूक करून. विदित जाले * * उजणीहूण कासीद आला. त्यास नवाब (नि)जामनमुल्क यांचे वर्तमान उजणीपलीकडे दो मजलीवर आले, म्हणऊन तहकीक वर्तमान आहे. मागून

---

१ सैन्याभोंवतालचा रात्रपाहरा.

२ अलीमोहन.

* शिक्का अस्पष्ट आहे.

३ पक्कें, नक्की.

नवाब हैदरकुलीखान याचीहि फौज येत आहे, म्हणऊन तहकीक वर्तमान आले. रोहिल्यांची[1] फौज नवलाई बदनुरांवर उजणीआलीकडे दो मजलीवर आहे. हे वर्तमान गोसावियांस कलवे, म्हणऊन लिहिले असे. बहुत काये लिहिणे. कृपा वृधीते पावीत गेले पाहिजे. हे विनंती.

मोर्तब
सुद.

¶*Kanthaji Kadamrao to Bajirao, informing the latter of the writer's movements and of those of other Sardars and the Nizam. Obviously Kanthaji and Bajirao are not far from each other. Bajirao from the itinerary printed by Wad crossed the Nerbudda about 9th May 1724.*

No. 4] [पो *3-9-1724 ?*

पो छ २९ जिल्हेज

श्री

पुरवणी श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान
स्वामीचे सेवेसी

विनंती. धारेचा किला घेतला म्हणोन पृथ्वीपती सक्रोध होऊन खानदौराचे पुत्र समसामुद्दौलास व अजमखान यांसी पांच हजार रुपये रोज करून व सवाईजीस सात हजार रुपये रोज द्यावेंसा करार करून आज्ञा केली कीं तुम्ही उभयेतां गनीमास तंबी करून चमेल उतरों न देणें. दिल्लीच्या बाहेर समसामुद्दौलानीं डेरे केले, तेहि सत्वरींच सवाईजीस सामील होणार. सेवेसी श्रुत व्हावें म्हणून लिहिलें असें. बहुत काय लिहिणें कृपा लोभ असो दिल्हा पाहिजे. हें विज्ञाप्ति.

¶*The Peshwa is informed (probably by Mahadeo Hingne from Delhi) of the Emperor's chagrin on learning that the fortress of Dhar had been captured by the Marathas. The Emperor thereupon ordered Sham Sam-ud-Daula and Jaysing to oppose the Marathas and prevent them from crossing the Chambal.*

---

१ बंगश ?

No. 5] [*4-3-1726*

(पत्र शाहू दप्तर रु. नं. १३ पंतप्रधान पुडकें.)

सुा सीत

राजमंडळ

छ १० रजब. राजश्री केसो महादेव दिा रा पंतप्रधान यासी पत्र जे. तुम्ही विनंतीपत्र पाठविलें प्रविष्ट जाहालें. रा प्रधानपंतीं आपणास माळवेयांत पाठविलें, परंतु गिरधर बहादर सरदेशमुखी व चौथाईचा अंमल चालों देत नाहीं येविशीं त्यांनीं स्वामीस लिहिलें आहे. अंमल चालों देणें म्हणून त्यास लिहिलें आहे. याउपरी अंमल चालवितील. पत्र १

¶Shahu's letter to Keso Mahadeo with reference to Girdhar Bahadur's interference with the collection of Maratha dues. The letter proves that Girdhar Bahadur was not killed before this time.

No. 6] [*29-3-1726*

श्री

श्रीमंत राजश्री तात्या स्वामीचे

शेवेसी

पोष्ये केशो माहादेऊ कृतानेक सां नमस्कार विनंती. येथील कुशल ताा चैत्र शुध सप्तमी इंदुवासर मुाा चाचेरा प्रांत खिचीवाडा स्वामीचे कृपादृष्टीकरून येथास्थित असे विषेष. स्वामीपासून राा नारोपंत आले. यानी वर्तमान सागितलें. पत्रें पाठविली ते पावलीं. स्वामीचे आज्ञेवरून राजश्री दयाबाहादुराची गाठी तोडून येक्यामते आवघेजण निघालो. स्वामीकडे यावे हा विचार केला होता. (त्या उपरी) * * येऊन पकारपूर्वक येकत्रता जाले. राजश्री कृष्णाजीपंत येकत्र होऊन, विचार केला की, बुंदीकोट्याकडे जावे. च्यार दिवस पोट भरावें. हा निश्चये करून या प्रांते आले. येथून बुधीकोट्याकडे * * * * * * अतिशय केला की, राजश्री तात्या स्वामीकडे जाऊ. परंतु कोणाच्या चितास न आले. राजश्री रघोजी भोसले व आम्ही येकत्र होतो. त्याच्या चितांतील भावार्थ कलो आला. येदंनिमित्य आम्ही विभक्त जालो. लोक आम्ही कर्जेवामें करून ठेविले होते ते त्याकडे राहिले. आम्हापासी थोडेबहुत आहेत. जाले वर्तमान स्वामीस श्रुत होवे

म्हणोन शेवेसी लिा आहे. भेटीनंतर सकल वृत निवेदन होईल. दोस्तमहमद याच्या वार्तिकोबराबर[1] पत्रे स्वामीकडील आली, परंतु आम्हास आपलें पत्र आलें नाही. आम्ही स्वामीचे पदरीचे आहो. स्थापित आहो. पत्र पाठऊन सांभाल केला पाहिजे. बहुत काय लिहिणे. कृपा असो दीजे हे विनंती.

¶*Keso Mahadeo to Ambajipant Tatya giving him news from the North.*

No. 7] [*29-3-1726*

श्री

श्रीमंत राजश्री तात्या स्वामीचे शेवेसी पोष्यें नारो त्रिमल सां नमस्कार विनंती. ता चैत्र शुध सप्तमी स्वामीचे कृपादस्टीकरून सेवकाचे वर्तमान येथास्थित आसे. स्वामीची आज्ञा घेऊन स्वार जाहालो, ते मजल दरमजल सुंदरसीच्या मुकामी लस्करात आलो. यासी पत्रें दिल्ही. वर्तमान सांगितले. स्वामीकडे यावे हा निस्चय करून रा दयाबाहादुरापासून तजविजेने आवघेजण निघोन गाठी तोडिली. पुढें विचार सारेजणी केला की बुधीकोव्याकडे जावे. हा मनसबा करून त्या प्रांतास चालिले आहेत. आम्ही कितेक गोस्टी विचाराच्या सांगितल्या. परंतु येथे भर आणिकच! राजश्री केशोपंत व रा रघोजी भोसले विभक्त जाले. सारे लोक त्याबराबर राहिले आहेत. दाहा पाच फुंट[2] सिलेदार याजबराबर आहेत. राजश्री राणोजी भोसल्याचे पाठीमागे राहिले आहेत. रा केशोपंताचा मामला आफ्तंतर[3] पडला. भेटीनंतर सकल वर्तमाम निवेदन होईल. रा केशोपंतानी पत्र लिा आहे त्यावरून श्रुत होईल. बहुत काये लिहिणे ? कृपा असो दीजे हे विनंती.

¶*Naro Trimal to Ambaji Purandare, giving news of an expedition against Doya Bahadur.*

No. 8] [*About 16-6-1726*

श्री

राजश्री अंबाजीपंत गोसावी यांसी

सकलगुणालकर्ण अखंडितलक्ष्मीआलंकृत राजमान्ये श्नेहांकित रघोजी भोसले दंडवत विनंती. येथील क्षेम जाणोन स्वकुशललेखनाज्ञा केली पाहिजे विशेष.

---

१ जासुदाबरोबर. २ फुट = फिरकोळ.

३ अफतादार = बेवारसी.

राजश्री नारोपंताबरोबरी पत्र पाठविलें तें उतम समयी दयाबाहादुर यांचे लस्करांत प्रविष्ट होऊन लेखनार्थे परम सतोष जाहला. तेच समयीं तीर्थरूप राजश्री राणोजी बावाचे येथें आम्ही जाऊन राजश्री कृष्णाजी हरी यांस बलाऊन आणून मथितार्थ आरंभिला. या उभयतांनी व राजश्री सयाजी गुजर व राजश्री दतोपंत याणी संमत दिधलें कीं येथून फुटोन विभक्त होऊन येक मजल मावारे सरोन राहावे आणि तेथून येक भला माणूस पुढे मार्गस्त करून मागून कूच दरकूच जाऊन सामील व्हावे यैसा निश्चये केला. त्यावरून त्यासमागमेच आम्हीहि बहादुराचा निरोप घेऊन माघारे सरोन येक मज (ल) (गेलो). दुसरे रोज आणिकहि येक मजल जाऊन तेथून मागे उलटोन जाऊन म्हणून करार केला आणि दुसरें मजलीस गेलियावरी यां चहू वर्गानी शकट[१]भेद करून आम्हाकडून केशो माहादेऊ यांस फोडून नेऊन कुली लस्करचे लोकांसहि फोडून नेलें आणि कूच करून चालिलें. तेव्हा थोडे बहुत * * * * * * * * ले त्यांस (आ) * * * * * चा विचा(रास) आणितां कोण्ही तन[२] न देत. अतिशये करून चालावे तरी समागमे परिवार. मार्गाचा निभाव जाहाला पाहिजे. यैसी अडचण. त्याहीमधे लोकांचे अंगेजणी[३] वगैरे हरयेक विचार करावा. त्यास हे * * * लोक यांस इजती[४]चा नंगे[५]ना(मोशी) (नाहीं). आमची तों तारांबल याणी इमान देऊन केली. यैसी अडचण चहूकडून जाहली. तेव्हां गोसावियांकडे यावयाची मसलत मोडली. आपला शब्द लागेल यास्तव हे वर्तमान कलावे म्हणून मुजरत वार्तिक सिध करून सूचनार्थ हे पत्र लिहिले असे. प्रस्तुत दोन महिने येणे राहिले. त्याहीमधे गोसावियांचे आगमन संनिध जाहलिया तेच क्षणी पांचपंचविसानसी येऊन सामील होऊन. नाही तरी दोन महिनियाने रुसिपर्वतास खामखा येतो. हरयेकविसी भरवसा आपलाच आहे. या प्रसंगी भेटी होती तरी आम्ही आपले कुवे[६]तीमाफीक सेवा करून. राजश्री रायापाशी आमचा मजॅरा[७] होता, तो योग घडोन न आला. आम्ही यावयाची

---

१ कारस्तानी. २ तन देणे = छाती करणें.

३ पराक्रम. भावार्थ असा कीं, या अडचणींतच शिपायांना, जीव लावून लढण्याकरतां बक्षिसें कबूल करावीं लागतात तीहि खर्च पडतो.

४ व ५ अब्रूची, नांवलौकिकाची चाड नाहीं व ईर्षा नाहीं.

६ यथाशक्ति. ७ मुजरा.

कोसीर्स[१] बहुतच केली परंतु घडोन न आले. ईस्वरगतीस येत्न नाही. येविसी बहुत काये लिहिणे. हर घडीस कागदीपत्री सांभाळ करीत असिले पाहिजे. कृपा निरंतर असो दीजे हे विनंती.

¶Raghuji Bhonsle to Ambajipant, explaining to him how in consultation with his Sardars he divided his forces into four divisions and proceeded in four different directions. Further he expresses his regret at his inability to join the Peshwa.

No. 9] [*16-6-1726 ?*

श्रीभार्गवराम

श्रीमंत् राजश्री पंतप्रधान
स्वामींचे शेवेसी

विनंती. सेवक कृष्णाजी हरी सां नमस्कार विनंती. येथील कुशल स्वामींचे कृपादृष्टीकरून ताा जेष्ट वद्य १३ पर्येत मुाा सिनर येथास्थित असे विशेष. अंताजी सिवदेऊ याजबराबरी आज्ञापत्र आलें त्याजवरून फौज ठेऊन केसो माहादेऊ यास वराडप्रांते सामील जालों. केसो माहादेऊ व त्र्यंबक गंगाधर व जनाजी भोसले या त्रिवर्गांच्या भेटी जाल्या. त्यास केसो माहादेऊ याने रघोजी भोसले उभे केले कीं यांचे नात्रें सिकारोखा करावा. आंम्ही आनमान केला की दरबारीहून जे आज्ञा आहे तेणेंप्रमाणें करणे. ते त्याच्या विचारास न ये. आति आग्रह कीं रघोजी भोसले यांचाच सिकारोखा करावा. अत्याग्रह देखोन व स्वामी शब्द लावितील म्हणोन मान्य करावे लागलें. वराड प्रांतीहून कूच करून खांडवे प्रांतें गेलों. त्या प्रांते दोन च्यार मुकाम जाले. कर्णाजी पाटील कोलादितकर नामी मातबर माणूस होता त्यास इमानप्रमाण देऊन लस्करांत आणिला. सिरसुदकर निंबाजी पाटील याच्या बोलें मध्यानरात्री केसो माहादेऊ, रघोजी भोसले याणी सिरछेद केला! या कार्यानिमित्य निंबाजी पाटिलापासून मबलग रुपये घेतले. या नष्टाईवरून त्याचा आपला बेबनाव जाला. राजश्री त्र्यंबक गंगाधर जनाजी भोसले आम्ही येकत्र होऊन राजश्री अंबाजीपंत तात्या यास सामील व्हावयास चालिलो. आकबरपुरावर नर्मदा उतरतीरी आम्ही राहिलों. दक्षणतीरी केसो माहादेऊ रघोजी भोसले राहिले. आम्हावर चालोन

---

१ प्रयत्न.

आले. नदीमध्ये युध्यप्रसग आरंभिला. त्याणी नावेत जेजाला घालून फौज आमची उधलून काढिली. आमच्या तलपावेतो रघोजी येऊन पोहचला. स्वामीचे पुण्य आमचे पदरी समर्थ होतें. दाहापांचानसीच जे करावयाची ते (शर्थ किंवा कस्त) करून पराभवातें पाविले. नाहीतरी केसो माहादेऊ याणें बरेंच केलें होतें. दुसरे दिवसी रा फिरंगोजी सेलके व मानाजी वाघ व बहिरोपंत धायेगुडे बकानेरी होते ते फौजेनसी आम्हापासी आले. त्यांस नर्मदा उतरविले. मध्यस्त पडोन समजावीस करू लागले. परंतु कोण्या प्रकारें निकालावर न येत. मग फिरंगोजी सेलके, मानाजी वाघ याणी आम्हास आज्ञा दिधली कीं, तुमच्या विचारास येईल तिकडे तुम्ही जाणें, त्याच्या विचारास येईल तिकडे ते जातील. स्वामीच्या सनदापत्रा केसो माहादेऊ याजपासी होत्या त्या आम्हापासी न देत. आंम्ही मांडोगडचा घाट चढोन वरते गेलों. सवेच हेहि घाट चढोन वरते आलें. इंदुरांत फितूर केला. राजश्री सवाई संताजी भोसले खालते देवास प्रांते आले त्यास सामील होऊन आम्हास गाठावे यैसा इत्यर्थ केला. कुसाजी गणेश राजश्री पिलाजी जाधवराऊ यांकडील इदूरचा कमाविसदार, आम्ही रा सवाई संताजी भोसले यांजकडे पाठविला होता. त्याचे लिहिले आले कीं उभयेताची फौज तुम्हावर येते तुम्ही लांब करणे. त्यावरून कूच करून नवलाई प्रांतें आलो. तेथून मजल दरमजल राजश्री अंबाजीपंत तात्याकडे जावें, याचा शह टालोन जावे याजकरितां धारेच्या किलेदारासी सख्य संपादून आठ रोज किलेनजीक राहिलो. तों इतकियात केसो माहादेऊ, रघोजी भोसले, सवाई संताजी भोसले यांजपासून फुटोन दयाबहादुरास सामील जाले. त्यास दयाबहादुराचे हरोले[१] होऊन राजश्री सवाई संताजी भोसले याजवर चालोन आले. रा सवाई संताजी भोसले धारेवर आम्हापासी येऊन गला पडोन सामील करून घेतलें कीं तुम्ही आंम्ही येकत्र होऊन स्वामीकार्ये करून च्यार दिवस मुलुकगिरी करून यैसा आति आग्रहें करून घेऊन चालिले. बदनावर नवलाई प्रांते आलो, सवेच पाठीवर दयाबहादूर आला.. अंतर सा कोसाचे उरले. झाडून जावे, लांब करावे, तरी भोसले यांचे बुनगे बहुत. निभाव न होये यास्तव त्यांजकडे भले माणूस पाठऊन सख्य संपादून च्यार दिवस सोहबत[२] द्यावी यैसे केलें. दयाबाहादुराची आमची भेटी जालियावर मौजे जाब प्रा इंदूर येथे येक मास वेढा होता तेथील निर्गम करून, शाहाजापूर सारंगपूरप्रांते नदीवर हुताशनी केली. त्यास राजश्री अंबाजीपंत तात्याचे वर्तमान आलें कीं, मंदसोरावर आले. म्हणौन राजश्री जनाजी भोसले व रंगो विश्वनाथ पाठविले. रा जनाजी भोसले तेथेच राहिले.

---

१ आघाडी. २ सोबत.

रंगोपंत फिरोन आले. साकल्य वर्तमान सांगितले. त्यावरून दयाबाहादुरापासून फुटोन लस्करास सामील व्हावे हा विचार करून निघालो. त्यास कलो न देतां ग्रहस्तानी बहादुराची बहीरबुनगा[१] लुटिली. आम्हासी शफत केला कीं, राजश्री आंबाजीपंताकडे जातों. मजल दरमजल पुढें बुंदीकोट्याच्या रोखे चालिले. आम्हास फुटतां न ये यैसे वर्तमान जालें. बुंदीकोट्याकडे गेलों तिकडे रुपया मिलाला नाही. भोसले यांचे लस्कर अनिवार. रुपया पैदा होऊ ने दीत. पर्जिन्यकाल समीप आला. चहूकडून मोगलाच्या फौजा पाठीवर आल्या म्हणौन कूच दरकूच करून दिढा महिन्या वराड प्रांतें दाखल जालों. कोठे रुपया मिलाला नाही. सिबंदीचा गवगवा बहुत जाला तो कोये[२] म्हणून ल्याहावा? बरखंदाजाचा व सिपाई लोकाचा अतिशये गवगवा जाला. घरपागेची घोडीपिढी देऊन कटकटा वारल्या. पागेची घोडी वारली. फौजेस नालबंदीबदल पर्जिन्यकाली पंधरा हजार रुपये कर्ज काढून नालबंदीस दिल्हे त्याचा येक रुपया उगवला नाही. ते कर्जे जटाधारियांची[३] त्याची धरणी येऊन बैसलीच आहे. हा श्रमाचा परिहार[४] कोठवर ल्याहावा? केसो माहादेऊ याने बरेच केलें. पूर्वीहि कर्जदार होतो, हालीहि कर्जदार केलें. मालवें प्रांते कोठे रुपया मिळाला नाही. आगर पलीकडेहि मिला[ला] नाही. यैसी तवाई[५] जाली. बरें; सर्वहि उर्जित करणार स्वामी समर्थ आहेत. राजश्री सवाई संताजी भोसले यास कितेक स्वामीचे होतेचे [हातेचे?] इमानप्रमाण देऊन दर्शनास आणिले. देऊलगावीहून ते स्वामीकडे आले. आम्ही सिंनरास आलों. निमित्य कीं समा(ग)मे बरखंदाज व कर्जदार यैशा कटकटा बहु(त), याकरितां याच्या समजाविशी करून वाटे ला(वावे), (आ)णि आम्ही स्वामीच्या दर्शनास यावे, (या)करिता इकडे येणे लागलें. राजश्री सवाई संताजी भोसले याजसमागमे केसो माहादेऊ आला आहे. त्यास कितेक लबाडी करितील. याकरितां शेवेसी विनंती लिहिली आहे. आम्ही आमावाशा जालियावरी येका दो रोजा मोहर्त आहे त्या मोहर्तेकरून स्वार होऊन भेटीस येतो. कितेक वर्तमान राजश्री जनाजी भोसले याणी सेवेसी निवेदन केलेच आसेल. आपणहि सत्वरीच येऊन पोहचतो. विदित जाले पाहिजे. सेवक पुरातन पदरीचे आहो. आमचे हाते सेवा घेऊन उर्जित करणार आम्हास स्वामीवाचून दुसरा कोण आहे? 'सुटले[६] केश पाठीस शरण.' विदित होये हे विज्ञाप्ति.

---

१ बुणुगबाजार, बाजारबुणगे. २ किती

३ गोसावी सावकारांची. ४ विस्तार.

५ विपत्ति, दुर्दशा. ६ अनन्यशरण.

श्रीमंत राजश्री पंत आपा स्वामीचे शेवेसी सां नमस्कार विनंती. राजश्री पंतप्रधान स्वामीस पत्र लिहिले आहे त्यावरून विदित होईल. आपणहि सत्वरीच दर्शनास येतों. तरी अभिमान धरून सर्वस्वें आमचे ऊर्जित केलें पाहिजे. विशेष काये लिहिणे. आम्ही पदरीचे सेवक, कुटुंबी आहो. आमचे ऊर्जित करून सेवा घ्यावी (हे) स्वामीस उचित आहे. हे विज्ञप्ति.

¶*The writer Krishnaji Hari sends the Peshwa an account of his expedition into Malwa. He says he joined Keso Mahadeo's forces who involved him in all sorts of quarrels with Raghuji Bhonsle. He was then pursued into Malwa where Keso Mahadeo abandoning all scruples went over to Daya Bahadur, the Mogul Subedar, and threatened the Maratha army. Finding his position assailed Krishnaji Hari had the wisdom to strike an alliance with Daya Bahadur. He left Daya Bahadur's camp when news reached him that Ambajipant (Bajirao's general) was in the vicinity.*

No. 10] [*17-8-1728*

श्री

श्रीसकलगुणालकरण आखडित-
लक्ष्मीआलंकृत राजमान्य राजश्री
बाजीराव पडित प्रधान व ताा राा
चिमाजीपंत आपा स्वामी गोसावियासी,

पोष्ये दादोराव भीमसेन कृतानेक नमस्कार विनती उपरी. येथील कुशल स्रावण वद्य अस्टमी जाणऊन स्वकीये लेखन करीत गेले पाहिजे विशष. आपणाकडील वृत बहुत दिवस कळत नाही, तरी सदैव पत्री परामृश करीत गेले पाहिजे. सला जालियाच वर्तमान ऐकोन दोनी कासीद जोडी पाठविली त्यास च्यार महिने जाहाले, अद्यापि उतर न आले. पावले किवा न पावले हे न कळ. येथील वृ[त्त] तरी पूर्वी खोज्याचे लिहिल्यापुसिल्यावरी आलो. येथील प्रसग कोकी व रोशन[1]-दौलापुढे शंढाचे थोडकेच चालते? पादशा तो यास पुसिल्यावाचून काही करीत नाहीत. सरबुलंदखानाचा प्रसंग त्यानी केला तो निर्फळ गेला, त्यामुळे शर-(मिंदे) आहेती. सेखजीस व केशवरायास पाठविले आहे. आम्हास उतर पाठविले (तरी) कौबू[2] पाहून कार्ये करीन. सोडीत नाही. आ(पले) समाधान असो देणे. सवाईजीचे वर्तमान तरी या कार्याचा सर्वस्व अभिमान धरिला आहे,

---

1 The Emperor's favourites. २ संधि.

त्याचा तपशील राजश्री स्वामीच्या पत्रावरून कळो येईल. सैदाचे वर्तमान तरी जितके पादशाही बंदे तितके येकेकडे. यक पादशा येकेकड. कोटेयांत बसले असता तीन लक्ष रुा दरमाहा देत होते. मग गुजरातचे सुबेदारीची तजवीज केली. त्यास कमरुदीखानाने ते गोस्टी उडाऊन दिधली. मग पादशानी ग्वालेर व कालाबाग व धामोणी, जोरतलब हे खिजमत दिधली. सैदानी वीस पंचवीस हाजार स्वार ठेऊन मवासी[१] मारून तिकडील ठाणी बैसविली. ग्वालेरवालियांची कुमक सवाईजीनी केली होती, त्याचा मदतीस कांही फौज पाठविली होती. हे वर्तमान नजमुदीआलीखानानी ऐकोन येकायेकी येऊन त्याची फौज मारून तमाम ठाणी बैसविली. हे वर्तमान ऐकोन फौज फिरून आली. इतकियांत आम्ही या प्रसगी आलो. सैदाचेविशई साधक बाधक सांगून चितांत उभ[य] पक्षी किंत होता तो काढिला. याचे तरफने वस्त्रें घोडा येक भला माणूस पाठऊन शफतपूर्वक स्नह करून दिधला. मग सवाइजीनी सैदाविशई येक-दोनिदा मुख्यास लिहिले की जरी निजामाच कार्ये करण आहे, तरी हे काम सैदास सांगण. ते करितील. पादशानीराव जगराम विकील सवाईजीचा मातबर साहाजारी आहे. त्यास रुबरू बोलाऊन पुसिले कीं, याची सवाईजीनी काय तजवीज केली आहे? रावजगरामास सवाईजीनी तपसीलवार लिहिले होते. त्यानें सर्वहि निवेदन केले. त्यावरून सवाईजीस हुकूम येऊन पाहोचला आहे कीं सीघ्र येऊन पोहचणे. * र तमाम मारून काढिले. काही बाकी आहे ती अजमेरवरून जातील. फौजबंदी पंचवीस तीस हजार स्वार, रजपूत मनसबदार पंचवीस हजार स्वार नजमुदिअलीखानानी ठेवावा व वीस हजार तोफखाना. त्यास खर्चास पातशाहानी द्यावे. बाहेरंगे गुजरातचा सुबा, अंतरंग दक्षण. सवाईजीनी सैदाचा सर्वस्व अंगिकार केला आहे. हे कर्म स्वामीच्या भरवासियावर केले आहे. हिंदुस्तानात स्वामीचे मोठेसं नाव जहाले. माघहि मोठमोठे सरदार जाहले. (पण) यैसे कोण्हीहि केले नाही. सैदासी स्वामीचाच भरवसा आहे. हेहि येश स्वामीसच येते; तरी आपणहि सवाइजीस पत्र बरा भर भरून लिहिले पाहिजे कीं तुम्ही सैदाचा अभिमान धरून हा मनसुबा ठराविला हे गोष्टी बहुत उतम आहे. आपणहि ह्या गोष्टीस राजी आहों. येक पत्र "छेत्रसाल बुंदेला त्यांसी बंगसासी लढाई आहे. दसरा जालियावरी आमच्या फौजा त्या प्रांतास येतील. तुमची कुमक होईल," म्हणून लिहिले पाहिजे. फौज आलिया त्याकडून खर्चासहि येईल. या कार्यानिमित्य घरच माणूस दुर्गदास यास पाठविले आहे. तो जबानी सांगता कळो येईल. सवाईजीनी आज्ञा केली आहे की तुमची फौज माळवियात

---

१ पुंड लोकांस.

जलदीने येते. तरी पादशा तुमचे जे मतालेंब[1] आहेती ते सर्वहि करून देतो. फौज माळव्यात येऊन धामधूम करी ते गोष्ट केली पाहिजे. सवाई जयसिंगजीच पत्र स्वामीच नावे पाठविले आहे. उत्तर समर्पक सीघ्र पाठविणे. हली सवाईजी-कडून येक काईत व आमचे तरफेने मोरोपत सैदाकडे रवाना जाहाले. या कार्या-निमित्त शीघ्रच येतील. आपणहि नजमुदीअलिखानास बहुत समाधानपूर्वक लिहिले पाहिजे. खोजाचहि अजी उत्तर आले कीं "माहाराजास लेहून फौजा माळव्यांत व गुजरातेत येऊन सीघ्र करीत यैसे सीघ्र केले पाहिजे, म्हणजे तेच निमित्त करून सैदाची रवानगी करू. फौज माळव्यांत ये ते अगत्य केले पाहिजे" तैसेच खोजाने लिहिले आहे. हे गोस्टी अगत्य केली पाहिजे. कृपा असो दीजे हे विनंती.

¶*Dado Bhimsen, who appears to be the Peshwa's agent at Delhi, writes to Bajirao news of the Emperor's Court and the plans of the various advisers of the Emperor to prevent the Marathas from crossing the Nerbudda. The writer urges Bajirao to cross the river and threaten Malwa, by taking the opportunity afforded by the operations in Bundelkhand between Chhatrasal and the Bangash. Sawai Jaysing is reported to be favouring Bajirao.*

No. 11] [*1728 ?*

श्री

राजश्री पिलाजी जाधव

दाजी गोसावियासी

॥ श्रीसकलगुणालंकरण अखंडितलुक्ष्मीअलंकृत राजमान्ये श्रो॥ मानाजी वाग व निलो कृष्ण रामराम विनंती. येथील क्षेम जाणून राउलीं आपले स्वानंदवैभवलेखनआज्ञा केली पाहिजे विशेष. आपण आम्हास माडी व तलाठीस ठेविले. बकानरचे ठाणे हवाला करून रो फिरगोजी सेलकेची व अमची * व करून त्याची आमची गाठी घातली. त्यास त्याची वर्तणूक तो पहिलेपासून आपणा ठावकी आहे यैसे असोन गाठी घालून दिल्ही. त्यास मागे रो निलोबा फौजेनसी राहिले होते ते येतील न येत, याकरिता आपली आज्ञा मान्य करून राहिलो तो सेवेच तेहि अले. ते आपण मिलोन अवघे अजीवर गुदराण उपासपारणी करून आपला मार्ग लक्षीत आहो. परगणे तो उद्वश होते त्यास कौलकरार देऊन वसात केली. येकदोन मवास होते. त्याच्या भेटी घेऊन सरोदा[2] करून बंदोबस्ती केली. इदुरासहि पेगम लाऊन तेथीलहि

---

१ मुद्दे. २ स्नेह.

अनुसंधान आले होते. त्यास दयाबहादुर व संताजी भोसले इंदूरकर मंडलाई घेऊन जाबेवर आला त्यामुले इदुरास जाणे जाहाले नाही व नवाब माडवचा तलाठीस आला होता त्याची भेटी घेतली. सरोदा. केला. त्याने आपल्या अमीलास व तलाठीच्या जमीनदारास पत्र दिल्हे की. बिलाकुसूर[१] याची चौथाई देणे म्हणून राजश्री तात्याच्या नावे पत्र घेतले आहे. आपण येथे ठेविल्यासारिखे येकानिस्ठेने राहून मुलकात वस्ती केली परंतु रुपयास दर्शण नाही. काठ्यासी (?) समंध पडला आहे. फौज अबालली आहे. येविसी विस्तारे ल्याहावे तरी सर्व गोस्टीचा आमचा अभिमान आपणास आहे. कितक वर्तमान राजश्री तात्याचे पत्री लिहिले आहे त्यावरून कलो येईल. बहुत लिहिणे नलगे. हे विनंती. माडिवच्या नवाबाच्या चितात आहे की राजश्री तात्याची भेटी घ्यावी, सरोदा करावा यैसे आहे. तरी आपल्या चितास येईल तरी तैसेच उतर पाठविणे. त्यासारिखे नवाबाचा मुदा घेऊन आम्ही भेटी येऊन. तरी राजश्री तात्या व आपण याचा * * * * * * * * पाहिजे हे विनंती.

¶Manaji Wag and Nilo Krishna to Pilaji Jadhao, who seems to be in Malwa. The writers appear to be his helpmates. The situation at Mandavgad and the movements of Daya Bahadur are described for the information of Pilaji Jadhao and Tatya (probably Ambaji Purandare).

No. 12] *[27-9-1728 ?*

छ ४ रावल

श्री

पुरवणी श्रीमत् राजश्री

अपासाहेबाचे सेवेसी

विज्ञापना. साहेबी आज्ञा केली की आपले सविस्तर वर्तमान विनंतीपत्री लेहून पाठवणे. त्याजवरून सेवेसी लिहिले जाते जे. पूर्वील सविस्तर अर्थ सेवेसी श्रृत जालाच आहे. सांप्रत वराडप्रांतीहून देवगडच्या रानातून सिवणी छपारियाच्या रोखे, गढ्याच्या सरदेस गेलो. पुढे राजश्री इद्याजी सतकर मंडेलियासी[२] पाठविले. आज्ञेप्रा गढियाचा बदोबस्त करून फौज ताजी करावी, प्रसंगानरूप रा भास्कर रामासी गांठी घालावी या उदेशात होतो. त्यास श्रीमंत् राजश्री पंतप्रधान साहेबी आज्ञापत्र सादर केले की, पत्रदरशनी माघारे येणे. त्याजवरून राजश्री सरलस्कर आम्ही माघारे कुर्हियापावेतो अलो. त्यास फौज

---

१ बिनहरकत. २ मंडलगांव.

भारी. येके जागा चारापाणी न मिले, म्हणऊन ते दो मजलीच्या अंतरियाने श्रीमंताकडे पुढे गेले. सेवकलोक बालापूरपरियंत येऊन श्रीमंताच्या सेवेसी विनंती पत्र लिहिले आहे. जैसी आज्ञा होईल त्याप्रमाणे वर्तणूक केली जाईल. सेवेसी श्रृत होये हे विज्ञापना.

¶*This paper addressed to Chimaji Appa mentions Bajirao's expedition towards Gadha and Mandla to oppose Bhaskar Ram. Can this Bhaskar Ram be the Commander of Raghuji Bhosle who led expeditions into Bengal? This and the previous letters disclose movements on the part of Raghuji, hitherto unknown.*

No. 13] [*30-10-1728*

श्री.

चिरंजीव राजश्री चिमाजी यासी बाजीराऊ बलाल आसीर्वाद उपरी. येथील कुशल ता। छ ७ रबिलाखर जाणून, तुम्ही आपणांकडील कुशलवृत लिहीत जाणे विशेष. तुम्ही पत्र छ ५ रबिलाखरीचे पाठविले ते प्रविष्ट जाहाले. चाकणेचा (कोट) बांधावयाच्या प्रवाहात तूर्त न पडाव येसी लिहिले ते कलले. येसियास तुम्हा लिहिला विचार तो उतमच आहे. तूर्तघडी राहऊन राजश्री पिलाजी जाधवराऊ यास सांगून सला करवितों. पुढे विचारानरूप कर्तव्य तैसें करून ; लोक आद्याप कोण्ही आले नाहीत म्हणून लिहिले, त्यास तमाम लोकास ताकीद करून लोक रवाना केले आहेत. तमाम तुम्हाजवल येऊन पोहचतील. गोरखोजी भापकर व देवकाते व सोलके वगैरे लोक रवाना केले. सत्वरीच तुम्हास सामील होतील. तुम्ही मजल दरमजल जाणे. थोराताकडे घोडी सिंद्याची व वाटगियाची आहेत, त्यासाठी येक दोन मुकामे करून घोडी आणवणे. त्यामध्ये दोन च्यार घोडी तुम्ही त्याचे समाधान हाताखाली घालणे. नासीक संगमनेर येथील बाबती जकातीच्या अमलास पवारानी व तुरुकताजखान याणी डोहणा[१] केला आहे. त्यास येक दोन मुकाम गंगेआलीकडे करून, तुरुकताजखान यास जे परगणे जाहाले आहेत (ते)तील अमल निटाऊन जाणे. जर अमल सुदामतप्रमाणे निटावेना तरी बेमुरवत घासदाणे घेणे. लोकास चिठ्या येथून होतात त्या कुल बार करून ठेवित जाणे. पथकें येतील त्याची गणती घेऊन, घोडेमाणूस पाहात जाणे. वरकड येथील वर्तमान तरी आम्ही नीरेच्या तीरास आलों. उदैक मुकाम कोळहाले पा। फलटण येथे होईल. पुढे मजल दरमजल

---

१ घोटाळा, घोळ.

जाऊन. राजश्री स्वामी, माहाल[1] माघार येत तो, जेजुरी सासवड प्रांते राहाणार. पुढे होईल वर्तमान ते लिहून. तुम्हीं आपणांकडील वर्तमान निरंतर लिहीत जाणे हा आसीर्वाद.

¶*Bajirao to his brother Chimaji Appa. The two have planned a distant expedition to realise ghasdana levies in order to pay off Shahu's debts incurred in the recent struggle with the Nizam.*

No. 14] [*29-11-1728*

श्री

श्रियासह चिरंजीव राजश्री चिमाजी यांसी बाजीराऊ बलाल आसीर्वाद उपरी. येथील कुशल मार्गसीर्ष सुध दशमी भृगुवार मुकाम का रा * * न प्रा कडेवलीत जाणून तुम्ही आपणाकडील वर्तमान लिहित जाणें. यानंतर तुम्हीं पुण्याहून स्वार जाहाल्यादारभ्य काही कागदपत्र पाठविला नाहीं याउपरी तरी सविस्तर वर्तमान लिहून पाठवणे. येथील वर्तमान तरी आम्ही सौभाग्यादिसंपन्न मातुश्री बाईसाहेब यास तुलजापूरचे यात्रेस नेली होती. यात्रा जाहाली. राजश्री फत्तेसिंग भोसले व राजश्री संभुसिंग भेटीस आले. राजश्री दावलजी सोमवंसी सरलस्कर समागमेच होते. मातुश्रीस यात्रा करविल्यानंतर माघारे फिरून आलों. राजश्री स्वामीची भेट नात्यापुत्याजवल जाहली. श्रीमहादेवाचे दर्शन जाहालियावरी कूच करून नीरातीरास राजश्री आले. येक दुसरा मुकाम चंफासष्टीस नीरेवर करून छ ४ जमादिलोवली कूच करून सातारियास चालले. आम्ही छ ५ जमादिलोवली राजश्रीची आज्ञा घेऊन कडेवळीत प्रांते आलों सरलस्कर समागमे आहेत. गंगातीरप्रांते बीडपाथरीकडे जात आहों. राजश्री सरलस्करच्या सरंजामात त्याचा अमल बैसऊन द्यावयाचा आहे. तो बैसऊन पुढे पोट भरावयास जिकडे जाणे तिकडे जाऊन. तुम्ही आपले वर्तमान निरंतर लिहीत जाणें. सारांश गोष्ट विचारेंकरून मनसबा करून कर्जाचा परिहार होऊन पोख्त मनसबा होये तें करणें. राजश्री पिलाजी जाधवराऊहि समागमे आहेत. तुम्हास कलावें यास्तव लिहिले आहें. तुम्ही गेलियातागाईत वर्तमान लिहिले नाही. तरी वर्तमान वरचेवर पधरवडियांत अगर महिनियाचे महिन्या तरी लेहून

---

१ शाहू तुळजापुरचे यात्रेहून बाजीरावासह गेला. २ राण्या.

पाठवणें. लोभ असों दीजे हा आसीर्वाद. पैका बोलल्याप्राा लौकर साता-रियास रवाना करणे. तिकडे तात्यासहि पत्र पैकियाचे व आम्हाकडेहि लिहून पाठवणे. आम्ही वराडचे रोखे आहो. हे आसीर्वाद.

¶*Bajirao relates Shahu's movements to his brother Chimaji and asks him to procure money by any means at his disposal to pay the armies and to defray the debts of Shahu.*

No. 15] [*9-12-1728*

पाो छ २१ जमादिलोवल मुाा उजनी
दोनप्रहर दिवस

श्री

श्रियासह चिरंजीव राजश्री चिमाजी यांसी

बाजीराऊ बलाल आसीर्वाद उपरी. येथील कुशल मार्गसीर्ष वद्य चतुर्थी इंदुवार मुकाम मौजे बोधेगाऊ टाकली पाा सेवगाऊ जाणून तुम्ही आपणाकडील कुशल वृत लिहित जाणे. यानंतर तुम्ही गेल्यादारम्य काही कागद पत्र येऊन वर्तमान कलत नाही. तरी साद्यंत वर्तमान लिहून पाठविणे. यानंतर सांप्रत आजीच वर्तमान आलें की तुमचे व गिरधर बाहादर याचे युध्य जाहाले. गिरधर बाहादर याजकडील कितेक सरदार व लोक मारून गिरधर बाहादर बुडविला. लस्कर लुटून खासा दस्त जाहाला म्हणून वर्तमान आले आहे. यैसियासी ये गोष्टीचे तत्वता वर्तमान काये आहे ते सविस्तर लिहून पाठविणे. जर हे गोष्ट जाहाली असिली तरी उज्जनी सुभ्याचा बंदोबस्त करून मग कोण्हीकडे पोट भरावयास असुद्या[1] मुलकात जाऊन फौजेची उस्तवारी[2] करणे. उज्जनी शहरचाहि पैका बरा घेणे. लोक कोण कोण कैसे आहेत ते सविस्तर लिहून पाठवणे. पाटणकर तुम्हाकडे पाठविले आहेत ते पावले किंवा नाहीं हे लिहिणें. येथील वर्तमान तरी आम्हीं तुलजापुरास गेल्यावर राजश्री फतेसिंग भोसले यास भेटीस आणून, त्याचे समाधान करून राजश्री स्वामीच्या दर्शनास आणिलें आणि आम्हीं राजश्रीची आज्ञा घेऊन कडेवलितांत आलों. राजश्री सिदोजीराऊ निबालकर याचेहि समाधान करून राजश्री स्वामीकडे जावयास सांगितले. ते सत्वरीच जातील. आम्हीं प्रस्तुत गंगथडीस आलों. राजश्री दावलजीराऊ सोमवंसी

---

१ निर्वेध, मोकळा, कौली नसलेला किंवा जेथें कोणी येऊन तसनस लुटालूट न केल्यामुळें जो सधन वा संपन्न राहिला आहे असा.

२ फौज ताजीतवानी करणें.

सरलस्कर हे फौजेसहवर्तमान समागमे आहेत. पुढें जो मनसबा विचार होईल तो लिहून पाठऊन. +तुमचे संतोषाचे वर्तमान वरचेवर लिहित जाणे. आम्ही वराडाचे रोखे जात असो. फौज फिरे कर्ज मरे यैसा विचार करणे. लोभ असो दीजे हा आसीर्वाद.

¶*Bajirao to Chimaji, giving him news of Fatesing Bhosle's reconciliation with Shahu and enquiring about the battle with Girdhar Bahadur.*

Dayaram — *Madhao Bahadur* alias *Chhabilaram*

Girdhar Bahadur (son of Dayaram) — *Daya Bahadur* (son of Madhao Bahadur)

The last two were quickly despatched by Chimaji Appa in December 1728.

No. 16] [*About 10-12-1728*
[*19-12-1728*

छ २८ जालोवल
मुा उजेन दोन प्रहर

श्री

राजश्री चिमाजी आपा
गोसावी यासी

श्रीमंत् अखंडितलक्ष्मीआलंकृत राजमान्य श्रो धनाजी ढमढेरे व सुभानजी सेलार रामराम विनती उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीये कुशल लिहावयासी आज्ञा केली पाहिजे विशेष. गिरधर बाहादर यास बुडऊन येश घेतले. हे वर्तमान संतोषाचे आलें. त्यावरून बहुत समाधान जाहाले. आपण येशश्वी आहेत. पुढेंहि याच प्रकारे श्री येश देईल. सदैव पत्री परामर्श केला पाहिजे. बहुत काये लिहिणे. कृपा असो दीजे. हे विनंती[१].

¶*Dhanaji Dhamdhere from Bajirao's camp congratulates Chimaji upon his victory over Girdhar Bahadur.*

+ येथून अक्षर खुद्द बाजीरावाचें.

१ हें पत्र बाजीरावाच्या लष्करांतून लिहिलेलें आहे. कारण मागचें बाजीरावाचें पत्र ज्या कारकुनाच्या हातचें आहे त्याच कारकुनाच्या हातचें हेहिं पत्र आहे.

No. 17] [*24-12-1728*

श्री

श्रीमंत राजश्री चिमणाजी-
पंत आपा स्वामीचे सेवेसी

सेवक कृष्णराव माहादेव कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना. येथील कुशल ता। पौष शुध पंचमी मु॥ कल्याण स्वामीचे कृपेकरून आमचे व या प्रांतीचे वर्तमान यथास्थित असे. यानंतर स्वामीनी संतोषाची आज्ञापत्रे पाठविलीं ती प्रविष्ट जालीं. तेथे लिहिले की दयाबाहादुर याणे चालोन येऊन बारी धरिली. मग आपण सख्ती करून युधप्रसंग बरा दाट जाला. दयाबहादुर व त्याचे सरदार ठार जाले. लुटून फना केला म्हणून लिहिलें, त्यावरून बहुत संतोश जाला. स्वामी पुन्यपुरुष, येशस्वी, श्रीची दया व वडिलांचे पुन्य समर्थ, यामुलेच यैसी येशे स्वामीचे पदरी पडतात. दयाबहादूर त्या प्रांते मोहोरा सामान्य नव्हता त्यासच मोडिला. याउपरी पृथ्वी स्वामीस वस्य आहे. याउपरी श्री कधीहि न्यून पडो देणार नाहीं. टक्या पैकियासहि काये उणे? याउपरी वरचेवर आपणाकडील संतोशवृत लेहून समाधान पावीत गेले पाहिजे. या प्रांतीचे वर्तमान तरी राजश्री स्वामीची[1] स्वारी लोहगडपरयेंत जाहाली, येक दिवस मुकाम करून गड पाहिला. संतोसी जाहले. प्रसंगोचित स्वामीच्या नावाकरितां आस्त्या[2] पदार्थे सेवा जाली. राजश्री दादोबा[3] प्रसंगी होते. विदित आसावे. वरकड कल्याण प्रांतीचे वर्तमान तरी फिरंगी अद्याप वलवल करितां राहात नाही. आम्हीहि सावधच आहों. परंतु ला(फौ?)जेने धास्त घेतली आहे. मुलूक गुदस्ता धामधुमेमुले वैरान पडिला. विदितच आहे. वरकड जुनरप्रांतीचे वर्तमान तरी स्वामीचा मुकाम पुणियांस आसता चाकणेची[4] गढी मुस्तेद[5] करावयास आज्ञा केली. बेलदार स्वार व प्यादे रा। केले. गढीचा पाया घालित्ये वेलेस येक युध जाहाले. त्याउपरी त्याउपरी सांप्रत रा। गोविंद कृष्ण यास रवाना केले त्याणी त्याणी च्यार पाचसे माणुसे व स्वार ठेऊन गढी डोई इतकी मुस्तेद केली. त्यास दीडकसे राऊत व च्यार पाचसे बरखंदाज चालोन गोविंदपंतावर आले. त्याणी बाहेर निघोन मारामार बरी दाट केली. चाकणकराचा येक घोडा व सरदार ठार जाहाला. पाच सातजण मुर्दे पडिले. पंचवीस माणूस जखमी जाले. आम्हाकडील येकजण ठार जाहाला. दोघे जखमी व येक घोडा जखमी जाहाला हे

१ शाहू महाराज. २ असलेल्या. ३ पुरंदरे.
४ चाकण हें मोगलाचें ठाणें होतें त्यामुळें मारामारीचा प्रसंग आला. ५ तयार.

वर्तमान. निबालकर वडमुल्या (?) हजार राऊत निवडक घेऊन चाकणेस आला. त्याणे वलवल बहुत केली. मग सावर[1] नव्हे पाहून गोविंदपंत बाहेर निघाले. मग त्याणे गढी जाया केली. दाहा बारा गांव मारिले. गुरे ढोरे मेवेसी[2] नेली. पुन्हा मागती जमाव आणखी ठेऊन गढी तयार करावयाचे प्रेत्नांत असों. विदित जाले पाहिजे हे विनंती.

¶*Krishnarao Mahadev Chaskar to Chimaji Appa, congratulating him on his victory over Daya Bahadur and giving details of an engagement near Chakan and Shahu's visit to Lohgad.*

No. 18] [*25-12-1728*
[*30-3-1729*

छ १० रमजान

श्री

पुरवणी. चिरंजीव राजश्री चिमाजी यासी आसीर्वाद उपर. येथे कर्जदारियाची व दरमाहेच्या पैकियाची वोढ सातारियास आहे. त्यास तुम्ही तिकडे गेलियावर आधी यैवज साधेल तो हरयेत्ने पाठऊन देणे, म्हणून तुम्हास सांगितले. तुम्हीहि मान्य केले आहे. तदनुरूप यैवज जेथून[3] पाठवावा हे विवंचनत असाल, त्यास मार्ग दुर्घट, यैवज आला पाहिजे, हा कदाचित विचार प्राप्त होईल, तर केशवदास कुवरजी साहुकार औरंगाबादेस मातबर आहेत, याचे गुमास्ते उजनीस किसणजी साहुकार आहेत. त्यास केशोदास याचे पात्र (पत्र ?) पाठविले आहे. जर तुम्हास यैवज पाठवावयाचे कार्य लागले तर रा जगंनाथ नाईक याचा गुमास्ता बाबू यास उजनीस पाठऊन व केशवदास कुवरजी याचे पत्र पाठऊन, त्या गुमास्तियास बोलाऊन आपणाजवल आणून, पैका त्याचे पदरी घालून, त्याची हुंडी करून पाठवणे. म्हणजे यैवज सातारियास वोढीच्या प्रयोजनास प्रविष्ट होईल. राजश्री कृष्णाजी नाईक जोसी याचा पैका बहुतच द्यावा आहे, त्यास मारनिलेकडील शामजी नाईक यास येथे ठेऊन घेतले आहे. तुम्हाबराबरी माहादाबा नाईक व बालमुकुंदजी हे दोघेजण आहेत त्याचे पदरी पैका घालून सुरक्षित पावे ते गोष्ट करणें. +पंनास साठ रुपयेपर्यंत घालणे. रोखात पावलियाचा जाब घेणे आगर तसलमातचा जाब घेणे. राजश्री स्वामीकडील पैकियासाठी कारकून व

---

१ धीर न पुरे सबब.
२ मालमत्ता.
३ जमवून.
+ येथून अक्षर बाजीरावाचें.

जमादार समागम आहेत, त्यास येक रुपायापर्यंत पैका देणे. जर, ईश्वरइच्छेने पैका फारसा (मिळाला) तरी त्या उभयताचे समाधान रक्षून, नेमस्त गोष्ट दरबारी सागेत यैसे करून ठेवणे. जिकडे पैका फारसा मिलेसा आसेल तिकडे जाणे. कर्जदार आधी वारणे. लोकास पैका फारसा न देणे. तनू[१] पोटाची मात्र राखणे. रा उदबास होळकरास विचारे करून रजावंद राखण. लोभ[+] आसो दीजे. हा आसीर्वाद.

¶*Bajirao asks for money from Chimaji Appa and instructs him how to send it.*

No. 19] *[25-12-1728 ?*
[17-1-1729

पो छ २७ जमादिलाखर
मुा कायीथे

श्री

पुरवणी चिरंजीव राजश्री चिमाजी यासी

आसीर्वाद उपरी. सातारियाकडे ऐवज रवाना करावयाविसी लिहिले त्यास याखेरीज दुसरा निजध्यास नाहीं. सांप्रत उजेनीस आलो आहो. येथील बोली लागली आहे. नियेत जाहला नाही. येका दो दिवसी नियेत होईल तो लिहून व पैका अनकूल होईलसारीखा दिसतो. परंतु मार्गाचीच चिंता वाटते. वालखेड्यास पैका पावलियास सातारियास सुरक्षित पावले की काये येविसीची आज्ञा करावी म्हणून लिहिले, यैसियास सातारियाचे रवानगीची चिंता तुम्हाखेरीज कोणास असणार ? मार्गाची चिंता वाटते म्हणून लिहिलें तरी केशोबादास कुवरजी औरंगाबादेस साहुकार मातबर आहेत ते आमचे भेटीस आले होते, त्याणी आपले पत्र किशोरदास गुमास्ता उजनीस आहे त्यास दिल्हे, ते तुम्हाकडे पाठविले आहें. रा. जगनाथ नाईक पुरंदरे याचा गुमास्ता बाबू तुम्हा समागमें आहे त्यास सांगून किशोरदार यास केशवदास * याचे पत्र दाखऊन त्याची हुंडी जे करावयाची ते करून औरंगाबादेस पाठवणे, म्हणजे पैका पावेल. त्या साहुकारास बोलाऊन त्याचे पदरी ऐवज घालाल त्याची पावती आपणाजवल लिहून घेऊन औरंगाबादेची हुंडी करणें. दुसरी गोष्ट तुम्ही लिहिले आहे की वालखेडियास पैका पोहचल्यास सातारियास पावल कीं काये ? तरी वालखेडियास आलियावरी सातारियास जावयाचे

---

१ जरूर आवश्यक तेवढाच पैसा खर्चणें. + अक्षर थोरल्या बाजीरावाचें.

अगाध कार्य आहे ? तेथेहि पैका आलियास सातारियास पावेल. त्याहिमध्ये तुम्हास दोहीतून जे अनकूल पडेल ते करणें. पैका जो पाठवाल त्याचे पत्र राजश्री अंबाजीपंत यांस सातारियास पाठवणे. लोभ+ असो दीजे हा आसीर्वाद.

¶*Bajirao asks Chimaji to send money by Hundi through Keshavdas Kuverji, the rich banker of Aurangabad, or via Walkhede.*

No. 20] [*25-12-1728 ?*
[*17-1-1729*

पौ छ १० रमजान

श्री

पुरवणी चिरंजीव राजश्री चिमाजी यांसी

आसीर्वाद उपरी. नंदलाल मंडलोई इंदूरकर याजकडे राजश्री अंबाजीपंताचे स्वारीबाबत रुपये ९५०० साडेनव हजार बाकी राहिले आहेत, तो यैवज रा. जगंनाथ नाईक पुरधरे याजकडे देविला आहे. नंदलाल याचे कतबे व्याजसुधा रुपये द्यावे यैसे नाईकमाारनिले जवळ आहेत. याणीही माणसे त्याजकडे बहुतदां पाठविली. देऊंदिलाऊ करून आजीपर्यंत रुपये दिल्हे नाहींत. त्यास हा मजकूर तुम्हास ठावकाच आहे व नाईकाचा गुमास्ता बाबू तुम्हासमागमे आहे तो तुम्हास स्मरण देतच असेल. जर नंदलालाकडील तहरह जाहा (ला) असिला तरी या रुपयाची विल्हे तुम्ही करून (घेत)लीच असेल. कदाचित या रुपयाची विल्हे जाहाली नसिली तरी त्याजपासून बेमुरवत व्याजसुधा रुपये घेऊन बाबूचे पदरी घालणें. तुम्ही तो हा यैवज उगविलाच असेल. तथापि स्मरणार्थ लिहिले आहे. लोभ+ असो दीजे हा आसीर्वाद.

¶*Bajirao to Chimaji : advises recovery of loan from Nandlal Mandloi.*

No. 21] [*25-12-1728*
[*17-1-1729*

पौ छ २७ जमादिलाखर

श्री

पुरवणी चिरंजीव राजश्री चिमाजी यासी आसीर्वाद उपरी. राजश्री अबाजीपंत याचे स्वारीबाबत नंदलाल मंडलोई यांजकडे रुपये साडेनव हजार बाकी राहिले

+ अक्षर बाजीरावाचें.

आहेत, तो यैवज जगंनाथ नाईक पुरंदरे यास देविला आहे. नाईक मारनिलेचे माणूस नंदलालाजवल बसले आहे. आद्याप रुपये त्याणी दिल्हे नाहींत. यैसियास त्याजला बरी ताकीद करून, सदरहू रुपये व्याजसुधा घेऊन, जगनाथ नाईक याचा गुमास्ता बाबू तेथे आहे, त्याचे पदरी घालणे. जगनाथ नाईक याचा पैका दिवाणात गुतला, यामुले हे वोढगस्त आहेत. यास्तव सदरहू यैवज व्याजसमेत यास पावल्याने याची वोढ वारेल. तरी त्यास ताकीद करून, याचा पैका पावता करून पावलियाचे वर्तमान लिहून पाठवणे. लोभ+ आसो दीजे. हा आसीर्वाद.

¶*Bajirao asks for money to be sent from Mandloi.*

No. 22] [*About 25-12-1728?*
[*17-1-1729*

पो छ २७ जमादिलाखर

श्री

पुरवणी चिरंजीव राजश्री चिमाजी यासी आसीर्वाद उपरी. राजश्री सरलस्कर व आपण गंगातीर प्रांते आलेस, वराडात जाणार, येसियास वराडात पैका मिलावयाचा ठाव दिसत नाही. इकडे आलियाने मनसबा उतम होईल. सलाबत या प्राते पडली आहे. इकडे यावे हे उतम आहे, तरी यावयाचे करावे म्हणून लिहिले ते कलले. येसियास मालवियातही पैका विषेष आहे येसा अर्थ नाहीं. तुम्हाबराबरी फौज तोलदार आणि हेहि फौज तोलदार. दोही फौजास पैका तिकडे मिळून उस्तवारी होयेसारिखी दिसत नाही. यास्तव आम्ही चांदे देवगड बुधेलखडचा मनसबा योजिला आहे तदानुरुप करून. तुम्ही तिकडे असुधे रान[१] पैका मिले आणि उस्तवारी होयसारिखे पाहून जाणे आणि पैका मिलून कर्ज परिहार होये आणि लस्कर फिटे ते करणें. सारांश तिकडील मनसबियाचा विचार सर्व तुमचा तुम्हावरी आहे. जो तुम्हास उतम दिसेल व तो करून वर्तमान वरचेवरी लिहीत जाणें. रोहिल्याकडील व राणाजीकडील व सेदाकडील मजकूर लिहिला तो कलला. मुख्य गोष्ट तुमच्या व राजश्री उदाजी पवार याच्या विचारे पोख्ता मनसबा असेल तो करणे. उजनीची बोली जाहालियाखेरीज वरकड मुलकाची बोली होत नाहीं म्हणून लिहिले. येसियास मालवियाचा अर्थ तुम्हास पहिला लिहिला आहे. त्याप्रमाणे गिरधर बहादर याच्या जागिराचा पैका

+ पत्र थोरल्या बाजीरावाचें.

१ मोकळें रान.

अवघा जप्त करून वसूल घेणे. जो माहाल येईल तो वरचेवरी खंडीत जाणे. येकासाठी सारे तटावे यैसे नाहीं. लोभ असो दीजे हा आसीर्वाद.

¶*Bajirao asks Chimaji to make exactions from Ujjain and the whole Subha of Malwa.*

No. 23] [*27-12-1728*
[*30-3-1729*

१० रमजान

श्री

श्रियासह चिरंजीव राजश्री चिमाजी यांसी बाजीराऊ बलाल आसीर्वाद उपरी. येथील कुशल पौष्य शुध अष्टमी शुक्रवार मुकाम नजीक वासीम कसबा जाणून तुम्ही आपणाकडील कुशल वर्तमान लिहीत जाणें विशेष. तुमची पत्रें छ ९ जमादिलौवलीची (३०-११-१७२८) आंबझिरे[१] येथील मुकामीची आली ती प्रविष्ट जाहाली. गिरधर बाहादर वहेमेकरून[२] युध्यास आला, त्याचे आपले युध्य बहुत जाहालें, निदान[३] त्यास सेनासहवर्तमान बुडऊन येश प्राप्त जाहालें, हे कितेक वर्तमान तपसिले लिहिलें ते कळलें. यैसियास शत्रू अभिमानेकरून युध्यास प्रवर्तला त्यास वडिलांचे व धण्याचे पुण्येकरून पराजये केला आणि येश संपादिलें यावरून बहुत समाधान जाहालें. श्री सदैव तुम्हांस याचप्रकारे येषश्वी करों व तुम्हीहि याचप्रकारे निरंतर आपणांकडील संतोषाचे वर्तमान लिहीत जाणें. गिरधरबाहादर यास बुडविल्यावर तुम्हीं पुढे उजनीकडे गेलेच असाल. त्यास विचारेकरून उजनीवरी दबाव घालून व गिरधर बाहादर याच्या कुल जागिरा बाद करून पोख्ता टका साधणें आणि कर्जाचा परिहार होये तें करणें. येथील वर्तमान तरी आम्ही व राजश्री दावलजीराऊ सोमवंसी सरलस्कर यैसे आवढेपर्यंत फौजसहवर्तमान आलो. पुढे बुंधेलखंडाकडे चाद्या देवगडावरून जावे यैसा विचार आहे. तिकडे आलियावरी तुम्हास लिहून पाठऊन. तुम्हीं आपणांकडील वर्तमान लिहीत जाणे. गिरधर बाहादर याचे युधी राजश्री उदाजी पवार याणी व हुजूरच्या पथकानी कस्त मेहनत बहुत केली म्हणून लिहिले. यैसियास पहिल्यापासून यैसीच असाधारण कर्मे करून येश संपादित आले आहेत. पुढेहि सर्वविसी भरोसा त्यांचाच आहे. तुम्हीं समस्तांची समाधाने करून पुढेहि स्वामीकार्य करून कीर्त संपादे ते केले पाहिजे. +आम्ही खाईमखाई गढे छत्रसालाचे

---

१ आमझरा = धारच्या नै. २० मैल.

२ आकसाने.

३ शेवटीं.

+ येथून दस्तुर बाजीराव.

मुलकांत जातच आहो. सरलस्कर दाहा हजार .फौज व आमची च्यार हजार फौज यैसी आहे. वीसपंचवीस हजार घोडे होईल. भोसले कोणी सामील जाले तरी करून घेऊन. तुम्हास जे पत्र पाठवणे तरी तिकडे पाठवणे. लोभ असो दीजे हे विनंति.

छ १० रमजान मुा दाहोद दोन घडी रात्र.

¶*Bajirao congratulates Chimaji on his victory over Girdhar and advises him to be cautious about future plans.*

No. 24] [*28-12-1728*

पोा छ १० रमजान

श्री

पुरवणी चिरंजीव राजश्री चिमाजी यासी आसीर्वाद उपरी. आजी छ ७ जादिलाखरी काा वासीम येथे मुकाम जाहाला. पुढे मजल दरमजल देवगडाकडे जात आहो. तुम्हास कलावे यास्तव लिहीले आहे. हो+ आसीर्वाद. छ १० रमजान

¶*Bajirao writes to Chimaji from Wasim, mentioning his intention of going to Deogarh.*

No. 25] [*1-1-1729*

श्री

श्रीमत राजश्री चिमणाजीपंत आपा स्वामीचे सेवेसी

पोष्य मल्हार दादाजी साा नमस्कार विनंती. ताा छ ११ जमादिलाखरपावेतो स्वामीचे कृपादृष्टीकरून सेवकाचे वर्तमान येथास्थित असे. यानंतर आपण पुण्यामध्यें असता सिनरीहून राा गोपाळ त्र्यबक याणी देसमूख देसपांडी पाठऊन बहुत बजिंदी[१] केली की गंगथडीप्रांते येणे. त्यावरून स्वार होऊन सिनरास आलो. दोन चार दिवस तेथे होतो. त्यानतर सांप्रत गंगातिरी आहो. इकडील कामकाज चाली लागले आहे. तुरुकताजखानाचा जिल्हा त्याचे अमील आहेत ते परम नष्ट आहेती. स्वामीच्या प्रतापे कार्यप्रयोजन होई(ल); चिंता काये आहे? यानतर स्वामी सेनासमुदाये (सहवर्तमान) मालवे प्रांते स्वारीस गेले. त्यास दयाबाहादर

+ पत्र थोरल्या बाजीरावाचें

१ अत्याग्रह.

उजेनीचा सुभा चालोन आला. ते प्रसंगी युध्य जाले. दयाबहादर ठार जाला. तसेच मोठाले सरदार ठार होऊन सर्व फौज हस्तगत, हस्ती नगारे निशाणे तोफा सकल सरंजाम हस्तगत जाला हे संतोषाचे वर्तमान स्वामीने आपणास लिहिले त्यावरून परमसमाधन जाले, की प्रथम स्वारीस स्वामी गेले. वडिलाचे आसीर्वादे व माहाराज स्वामीच्या प्रतापे थोर येश पदरी पडिले. कीर्तिघोष दिगंती गेला! स्तुतिवाद आपण काये ल्याहावा? उतरोतर श्रीने यैसीच येशे द्यावी इतके इछित आहों. यानंतर पुण्यामध्ये स्वामीने वचन दिल्हे आहे, येंदा अधिकउणा तुम्हापासून टका घेतला त्याची चिंता न करणे. येसा शब्द दिल्हा आहे त्याचे स्मरण असो दिल्हे पाहिजे. मागील कर्ज पुण्यात पाच हजार घेतले ते व दामासी मागील कर्ज आहे त्यामध्ये देऊन म्हणून अभये दिले. त्या बहुताचे भाग्ये स्वामी येसस्वी जाले. उतरोतर स्वामीस टका पैका मिळतो. येसस्वी निरंतर आहा. आमचा आसीर्वाद आहे. विशेष काये लिहिणे? लोभ असो दीजे हे विनंती.

राजश्री गणपतराऊ तथा रा। बाजीराऊ तथा रा। आयाबा तथा अंताजीपंत स्वामीस सा। नमस्कार. लि। परिसीजे. आमचे स्मरण येजमानास दिल्हे पाहिजे हे विनंती.

राजश्री बाजीस आसीर्वाद. लोभ असो दीजे हे विनंती.

¶*Malhar Dadaji (Barve) to Chimaji Appa, expressing his satisfaction on hearing of the success of the latter over Daya Bahadur. The writer reminds him of his promise to repay his debts.*

No. 26] [*2-1-1729*

श्री

राजश्री चिमाजीपंत आपा गोसांवी

यांस

ϭ सकलगुणालंकरण अखडितलक्ष्मीआलक्रुत राजमान्य श्री। दावलजीराव सोमवसी सरलस्कर दंडवत विनंती उपरी. येथील कुशल जाणोन स्वकीये कुशल लेखन केले पाहिजे विशेश. आपण उजेनीचे मुकामीहून पत्र पाठविले तें प्रविस्ट होऊन लेखनार्थ कलो आला. दयाबहादूर फौजेनसी वहमियाने चालोन आले, त्याचे व आमचे फोजेचे दोन प्रहर युध्य जाले, दयाबहादूर ठार पडले, व वरकड मातबर येक दोघ सरदार त्यांकडील पडले, हती निशाणें नगारे

व घोडी पाडाव करून लुटून फना केला, धण्याचे व वडिलाचे पुण्ये फते जाली म्हणून युध्याचे वर्तमान तपसिले लिहिले, त्यावरून संतोशाच्या कोटी जाल्या. कस्त आपण सीमेपरती केली व महद् येश संपादिले. आपण येशस्वीच आहेत ! याउपरी वरचेवरी सविस्तर वर्तमान आपणाकडील सदैव पत्री लेहून संतोशवीत असिले पाहिजे. राजश्री पंतप्रधान व आम्ही मौजे बेलोरे पा माहागात्र प्रांत वराड येथे आलो. पुढे मजल दरमजल देवगड गढे प्रांतें येत असों. कललें पाहिजे. रा छ १२ जमादिलाखर. +बहुत काये लिहिणे हे विनंती.

मोर्तब सुद.

श्री राजाशाहु छत्र-
पति स्वामी चरणीं
तत्पर दावलजी
सोमोषी सरलस्कर.

¶*Davalji Somwanshi congratulates Chimaji Appa on his victory over Daya Bahadur.*

No. 27] *[3-1-1729?*

छ १० रमजान

श्री

राजश्री चिमाजीपंत आपा गोसावी यासी

सकलगुणालंकरण अखंडितलक्ष्मीआलंकृत राजमान्य स्नेहांकित पिलाजी जाधवराऊ दंडवत विनंती. येथील कुशल जाणून स्वकीय लेखनआज्ञा केली पाहिजे विशेष. पत्र पाठविले; पावोन वर्तमान कलो आले. दयाबाहादुर आमझरा[१]चा घाट बंद करून आमझरियावरी राहिला होता. त्यास तो घाट टाकून माडवगडचे घाटे चढोन गेलियावरी तो चालोन आला. याजकरितां जरूर जाणून युध करणे लागले. त्यास राजश्री स्वामीचे प्रतापे पराभवाते पावला. खासा वगैरे सरदार ठार पडले. लस्कर लुटले. हती अठरा पाडाऊ आले, म्हणून तपसिले लिहिले त्यावरून बहुत समाधान जाले. वडिलाचे पुण्य आपले पदरी समर्थ आहे. श्रीने येश थोर दिल्हे. आमचे वर्तमानः राजश्री दावलजीराऊ सोमवंसी

+ या पुढील मजकूर निराळ्या वळणाचा १ मध्य-हिंदुस्थान तिरलाच्या जवळ.

सरलस्कर याचा अमल मुलकात बसिला पाहिजे याजकरितां बीड, आबेड, पाथरी या मार्गें अवढियावरून वासीमचे रोखे आलो. पुढे देवगड डावे व चादे उजवे टाकून गढाच्या रोखे येतों. आपणास वर्तमान कलावे याजकरितां लिहिले असे. वरकड वर्तमान राजश्री पंतप्रधान याच्या पत्रावरून विदित होईल. बहुत काय लिहिणे लोभ असो दीजे हे विनती.

¶*Pilaji Jadhao, who is accompanying Bajirao, mentions how happy he was to learn the details of Daya Bahadur's fall at the pass of Amjhera, to the west of Dhar. He communicates his own movements and plans. Girdhar Bahadur and Daya Bahadur, cousins themselves, and possessing the charge of the Subha of Malwa, were suddenly attacked and killed by Chimaji Appa within a month, the former about the 25th of November and the latter about 25th December 1728. This dramatic achievement raised the reputation of Bajirao and his brother.*

No. 28] *[3-1-1729*

(वरील भाग गहाळ)

लक्ष्मी अलंकृत * * * * *

स्नेहांकित पिलाजी जाधवराऊ दंडवत विनति. येथील क्षेम जाणून स्वकीय कुशल लेखनाज्ञा केली पाहिजे विशेष. आपले पत्र कासिदासमागमे आले तेथे लिा की, दयाबाहादर याचे युध्य जाहाले, मोडून तारोज[1] केले. हती घोडी पाडाव केली. प्रस्तुत उजनीसंनिध आहो. येथीलहि निर्गम सत्वरच होईल म्हणून लिा. त्यास राजश्री स्वामीचे पुण्यप्रतापेकडून श्री ने तुम्हास येश दिल्हे हे बहुत संतोष जाहाला. आम्ही प्रस्तुत पाा कुऱ्हाडी या प्रांते आहो. राा कान्होजी भोसले यास सामील करून पुढे देवगड प्राते जावे हा विचार करून, अटोले त्याजकडे भेटीस अणावयासी पाठविले. त्यास ते भेटीस न आले. गावात जाऊन बैसले. त्याचा मनसबा काये तो न कले. राजश्री सवाई संताजी भोसले फौजेनिसी देवगडचे सरदेस आहेत. त्यास सामील करून पुढे देवगड गढे प्रांते पुस वद्य अमावाश्ये इतके जाऊन. त्या प्रांते कागदपत्र पाठवावयाचे ते पाठऊन दिल्हे पाहिजेत. विशेष काये लिहिणे. राा छ १३ माहे जमादिलाखर. क्रृपा असो दीजे हे विनती.

¶*Pilaji Jadhao congratulates Chimaji on his victory over Daya Bahadur and informs him of his own movements (along with Bajirao), in attempting to settle the affairs of Ranoji and Kanhoji Bhosle.*

---

१ हैराण.

No. 29] [4-1-1729

पो छ २७ जमादिलाखर
मुा नजीक काईथे.

श्री

श्रियासह चिरंजीव राजश्री चिमाजी यांसी बाजीराऊ बलाल आसीर्वाद उपरी. येथील कुशल ताा छ. १४ जमादिलाखर मुा काा कलब पाा मजकूर प्राा वराड जाणून तुम्हीं आपणांकडील कुशल वर्तमान लिहीत जाणे विशेष. तुम्हीं पत्र छ २९ जमादिलोवलीचे उजनीचे मुकामीचे पाठविले ते प्रविष्ट जाहाले. लेखनार्थ विस्तारे अवगत जाहाला. नर्मदा पार होऊन मालवियांत गेलेस, गिरधर बहादर यास बुडऊन, उजनीस गेलेस हे सविस्तर वर्तमान लिहून पाठविले ते कलले. येसियास पूर्वी तुम्ही जासुदाबराबरी युधाचे वर्तमान लिहून आबझरियाचे मुकामीचीं पत्रें पाठविली ती प्रविष्ट जाहाली. वर्तमान विस्तारे कलले. येथील वृतात व पत्राची उतरे तुम्हांस पाठविली आहेत, ती प्रविष्ट होतील. सांप्रत आमचे वर्तमान तरी राजश्री दावलजीराऊ सोमवंसी सरलस्कर व आम्ही वराड प्रांते आलो. पुढे इकडील फौज राजश्री राणोजी भोसले यास समागमे घेऊन चाद्या देवगड प्राते जातो. तिकडील मनसबा करून पुढे मजल दरमजल बुधेलखडीकडे जाऊन होईल मनसबा तो केला जाईल; व तुम्हासहि वरचेवरी पत्रे पाठवून. तुंम्ही पत्रे याउपरी पाठवावी ती त्या रोके पाठवणे. आम्ही तिकडे आलियावरी तुम्हाआ(म्हा)स जवलच पडेल. तुम्ही त्या रानी पोट भरणे. आम्ही त्या रानीं जातों. पुढे विचारासारिखा मनसबा करणे लागेल तो तुमचे आमचे विचारे लिहून पुसून केला जाईल. वर्तमान वरचेवरी लिहित जाणे. गुजरात प्रांतीचे वर्तमान लिहिले ते कलले. पुढेहि तिकडील वर्तमान लिहीत जाणे. तुम्हांस जो चांगला मुल्लक वाटेल तिकडे जाणे. चि+तांत अहंता न आणणे. पैका मिलोन कर्ज कसे फिटते ते करणे. इजत राहे आणि कार्य साधे तो अर्थ करणे. लोभ असो दीजे हा आसीर्वाद.

¶Bajirao acknowledges Chimaji's letters about his success over Girdhar Bahadur and advises him to exact heavy fines in order to pay off the debts of Shahu. " Go roaming about wherever you like, but bring money some how or other," writes Bajirao.

\+ अक्षर बाजीरावाचें.

No. 30] [After 4-1-1729

छ ८ साबान मुा जावदे

श्री

पुरवणी. चिरंजीव राजश्री चिमाजी यासी आसीर्वाद उपरी. उजनी शहरची बोली तुम्ही केली होती त्यास बोलीसं त्याणी बदल खाऊन काम नासले म्हणून वर्तमान आले आहे. सत्यमिथ्या कलत नाही. बोली जाहाली होती त्याप्रमाणे वोला मातबर घेतल्या असिल्या आणि पैकियाचा निर्वाह होत असिला तरी उतम जाहालें. कदाचित् दिलीकडून कोण्ही सुभा येणार असिला, त्याची वार्ता आइकून बल धरीत असिलें आणि पैका न देत, तरी त्या पैकियासाठी तेच स्थली गुतून राहातां येत नाही. वरकडहि स्थलें व प्रात पडला आहे. तेथील पैका वसूल जाहाला पाहिजे. यास्तव तेथे न गुतावे. राजश्री बाजी भिवराऊ यास अगर दुसरा सरदार हजार स्वारानसी उजनीस नेहमी ठेऊन माणूस आतबाहेर फटकू न द्यावे. जे माणूस शहरचे सापडेल ते जिवे मारावें. दरवाजेच बंद करावे. आपण अवघ्या प्रांताचा व जी माहास्थले असतील तेथील पैका कुल जफ्त करून वसूल घ्यावा. जो मुलूक कबजी असेल त्यास पुढे कौल देऊन अमलदार राहातील तरी ठेवावे. कदाचित दिलीकडून कोण्ही नवा सुभा रवाना होऊन येईल तरी त्याची बातमी आणवावी आणि जर तो आपल्या हकेटकेत[१] असिला तरी पुढे चालून जाऊन बुडवावा. मालवियात फौजेचा पराश्रम न होयेसारिखे करा. जर फौजे तिकडून जोरावार येत असिली, आपल्या गवसात न सापडे, तुम्ही आम्ही यक होऊन घ्यावी यैसा विचार दिसून आलियास आम्हास लिहून पाठवणे. आम्हीहि सत्वरीच येऊन सामील होऊन मनसबा केला जाईल. तुमचेच हकेटकेत असलिया तुमचे तुम्ही कलेल तसें करून मातबर पैका घेणें आणि कर्ज फिटून फौज फिटे तें करणे. देवगडचा तहरह जाहालियावरी आम्ही बुंधेलखंड प्राते सत्वरीच येत आहो. मनसबियाचा डौल दिसेल त्यासारिखे लिहून पाठवणे. +बहुत सावधपणे राहाणे. पैका मिलोन कर्ज लोक फिटेल यैसा मनसबा करणे. लोक बहुत विचारे राखणें. यकाचेच लगामी न लागणें. रा उदबाचे समाधान बहुत रक्षणे. परंतु तुम्ही आपले शाहाणपणे राहाणे. सुस्ती करीत न जाणे.

---

१ हकेटकेंत येणें = तावडींत येणें, किरणांत येणें.

+ From this sign Bajirao's own hand.

सुखावर द्रिष्ट न ठेवणे. द्रव्य साधे ते करणे. लोभ असो दीजे. आम्हाकडे मातबर काम पडले तरी लेहून पाठऊन ते क्षणी येणे. बहुत काय लिहिणे हा आसीर्वाद.

¶Bajirao repeats his advice to Chimaji about exactions from Ujjain and other rich towns. "Be very cautious; execute such plans as will yield money; don't be guided by only one man's advice. Keep Udaji Pawar entirely pleased. Use discretion and be alert, without considering ease or comfort. If I send any urgent call for you, come away instantly."

No. 31] [*9-1-1729 ?*

छ ३ साबान

श्री

श्रीमंत माहाराज राजश्री आपा स्वामीचे सेवेसी सेवक अंताजी गणेश आ[1] देसमुख प्रां पुणे सास्टांग नमस्कार विनंती उपरी. येथील वर्तमान पौश वध्ये शेस्टी गुरुवासरपर्यंत स्वामीच्या कृपावलोकने करून येथास्थित असे विशेष. दयाबहादुर यासी युध्य प्रसंग जाला, स्वामीची फते जाली, हें वर्तमान ऐकोन बहुत संतोष जाला. स्वामी समर्थ आहेत. थोर येष आले. पुढेही असेच येष उदंड येणार. यैसी ईश्वरी कृपा स्वामीवर आहे. आम्ही पदरचे सर्वस्वे अहो. परामृष करीत गेले पाहिजे. कृपा वृधीते पाविजे हे विज्ञाति.

¶Antaji Ganesh congratulates Chimaji on his victory over Daya Bahadur.

No. 32] [*9-1-1729*

श्री

श्रीमत राजश्री चिमणाजीपंत अपास्वामीचे शेवेसी

पो बापूजी श्रीपत कृतानेक नमस्कार विनंती. येथील कुशल पौश बहुलशष्ठी गुरुवासरपर्यंत स्वामीचे कृपेकरून येथास्थित असे विशेष. स्वामीनी येकोजी काला व राणोजी चव्हाण जासूद यासमागमे पत्र पाठविले ते प्रविष्ट जाले. दयाबाहादर यामधे व आपल्यामधे युद्ध जाले. दयाबाहादर याचा पराजय झाला. खासा ठार जाला. त्याचे लस्कर अगदी लुटिले म्हणून लिहिले. यैसियास

---

१ धडफळे ?

दयाबाहादर याचा पराजय होऊन स्वामीस येश आले हे वर्तमान कळोन बहुत समाधान वाटले. थोर येश स्वामीस आले. ये गो(ष्टी)न त्या प्रांतांत स्वामीचा नक्ष बसला. स्वामी येशस्वीच आहेत. पुढेहि त्या प्रांतातील शत्रूचा पराजय होऊन स्वामीच्या मनोदयानुरुप होऊन येईल. वरकड या प्रांतीचे वर्तमान आलाहिदा पुरवणीपत्रांत लिहिले आहे त्यावरून विदित होईल. बहुत काये लिहिणे? कृपाभिवृधि केली पाहिजे हे विनंती.

¶*Bapuji Shripat congratulates Chimaji Appa on his victory over Daya Bahadar.*

No. 33] [*9-1-1729*

श्री

श्रियासह चिरंजीव राजश्री चिमाजी यासी बाजीराऊ बलाल कृतानेक आसीर्वाद उपरी. येथील कुशल ताा छ १९ जमादिलाखर मुाा आष्टे पाा गिरडमडगाऊ प्रांत वराड जाणून तुम्ही आपणाकडील कुशल वर्तमान लिहून पाठवणे. यानतर तुमची पत्रे छ २९ जमादिलोवलीची आली. त्याआलीकडे पत्रे आली नाहीत. तरीं सविस्तर लिहिणे. येथील वर्तमान छ १४ जमादिलाखरी लिहून पाठविले आहे त्यावरून कलेल. त्याआलीकडील वर्तमान तरी आजी मुकाम येथे जाहाला. येथून देवगडची सरद येक मजल आहे. देवगडावरी जातो. सीशा[१] (?) अगर सग्राम दोहीतून येक काये करितील पाहावे. आद्याप त्याजकडील पैगामे[२] आला नाहीं. परंतु येईल व तहही होईलसारीखे दिसते. येथील तह जाहालियावरी बुंधेलखडाकडे जातो. तुम्ही याउपरी कागदपत्र तिकडे पाठवणे. राजश्री राणोजी भोसले फौजसहवर्तमान मालवा प्राते जाणार. सांप्रत घाट उतरून नेमाडाकडे गेले. कदाचित मालवियांत आले तरी लुटून टाकणे. आपणाकडील वर्तमान वरचेवरी लिहित जाणे. मालवा प्रातीचा टका अवघा जप्त करणे. बहुत युक्तीने चौकसीने पैका मिलवणे. जिकडे पैका मिलेल तिकडे जाणे. उर्मी चितात न धरणे. बहुत सावध राहात जाणे. +आम्ही तिकडे यावे म्हणून तुम्ही दोंचौ पत्री लिहिले त्यासी आम्हीही गढे छत्रसालाचे मुलकात आलो आहो. येतां तुम्हास आम्हास जवलच आहे. काम मातबर असले तरी लेहून पाठवणे. त्यासारखे वर्तोन. नाहीतरी पोट तुम्ही तिकडे भरणे आम्ही इकडे भरितो. इकडे निकड येखादी कामाची असललियास लेहून पाठऊ

---

१ संधि (?)   २ निरोप, बोलणें.   + अक्षर बाजीरावाचें.

तेव्हा येणे. दोनी लस्करें येका जागा होऊन पैका कैसा मिळेल? याकरितां लिहिले असे व आलो नाहीं. लोभ असो दीजे. पैका सातारियास रवाना करणें. वालखेडीयास गेला तरी कार्यास येईल अगर हुंडीने आला तरी कार्यास येईल; परंतु रवाना करणे. हा आसीर्वाद. रा उदाजी पवार व रा मल्हारजी होलकर याचे समाधान बहुता रीतीने गोडीने गोड सब्दे राखणे. हा आसीर्वाद.

छ २९ रजब मुा नजीक बागलाण.

¶*Bajirao communicates to Chimaji his intentions of going to Deogarh and Bundelkhand and orders him to attack and plunder Ranoji Bhosle, should he encounter him in Malwa.*

No. 34] *[10-1-1729*

श्री

श्रीमंत राजश्री आपास्वामी साहेबांचे सेवेसी

अज्ञाधारक धोंडाजी माहादेव सा नमस्कार विनती विज्ञापना. ताा छ २० माहे जमादिलाखरपाऊतो स्वामीचे कृपादृष्टीकरून वर्तमान येथास्तित असे. साहेबी कासिदाबरोबर व जासूद आपण पाठविला होता त्याजबराबर पत्रे पाठविली तेथे अज्ञा ते पाऊन संतोश पावलो. साहेब पुन्यपुरूश आहेत. दिग-विजय जाला याजवरून परमसंतोश पावलों. तेथे अज्ञा केली की श्रीमंत राजश्रीस आपण पत्रे लिहिली आहेत तरी तुम्ही मुजरत जासूद पाठऊन उतर आणून पाठवणे. आज्ञेप्रमाणे आपण कासिदांबराबर जासूद देऊन लस्करास पाठविले. त्यास माहोर प्रांती श्रीमत राजश्रीपासी पत्रे पाठविली. त्यास तेही स्वामीस प्रत्योतरे दिल्ही, तें कासिदाबराबर पाठविली आहे. त्याजवरून साकल्यें कळो येईल. श्रीमत राजश्री पंतप्रधान स्वामीन आपणास अज्ञापत्र पाठविलें तेथे अज्ञा की स्वामीपासी द्रव्य जमा आहे; त्यास मार्ग कठीण, याजकरितां बऱ्हाणपुरीच्या साउकाराची पत्रे उजनीस पाठवावी की तेथून हुंडिया करून बऱ्हाणपुरास आणवावी. बऱ्हाणपुरीहून चालती हुडी करून सातारा रा अबाजीपंतापासी रुा पावत ते करणे येसे लिहिले. त्यास आपण आज्ञाधारक. उजूर कार्य आहे. त्यास सांप्रत स्वामीसी व उजनीकरासी सलूख अद्याप जाला नाही. स्वामीचे रुा उजनीमध्ये कैसे पावतात आणि साउकार हुंड्या कोन्हे विचारे करून देतील याजकरिता विज्ञापना केली जाती की साहेबाचा सलूख उजनीकरासी जालिया सावकारास मातबर दुकानी रुा देऊन, आमच्या जागाच्या हुडिया पाठवाव्या. आपण रुा अवरंगाबाजेस रा बाबूरायापासी देऊन रसीद घेऊ. तेथून ते

सतरुशीस रुा पावते करितील. अगर आपणासच अंज्ञा होईल तरी चालती हुब्या सावकारापासून करऊ. हुडणावळी करार चालो देऊन रुसीपर्वतास पावते करून अगर सलूख उजनीचा न होये तरी जे द्रव्य असल ते आपले इतबारी स्वारापासी द्यावे. बराबर पांचसातसे स्वार देऊन बऱ्हाणपुरास पाठऊन द्यावे. आपण येथून हुब्या करून देऊन रुषिपर्वतास पावते करून. या दोहीविचारा-मध्ये जे पसद पडील ते करावे. याजउपरी दरबारी वर्तमान क्षणक्षणा लिहीत जाणे म्हणून अज्ञा केली. त्यास श्रीमंत राजश्रीची स्वारी गोदातीरास आली. त्यास नवाब येवजखाजीनी रा गणेशपंत कुटे यास पाठऊन सलूख केला की आपली जागीर वऱ्हाडी आहे, त्या प्रातामध्ये न जावे. माहोर प्रातामधून देवगडी प्राते जावे यैसा पैगाम केला तो रा नी मान्य केले. त्यासी सलूख रक्षून माहोर प्रांतामधून देवगड प्राते गेले. नवाब निजामुनमुलुक भागानगर प्राते महिदर्गी प्राते अपाराय यळमा याच्या गडीवर आहेत यैसे वर्तमान आहे. माहाराज स्वामी रुषीपर्वती आहेत. सर्व वर्तमान अजीपाउतो स्वस्तिक्षेम असे. स्वामीस विदित होवे याजकरितां लिहिले असे. बहुत काय लिहिणे कृपा लोभ असो दीजे हे विनती.

¶Dhondaji Mahadev, Davalji Somvanshi's Karbhari, writes to Chimaji Appa news of Bajirao's movements and the way in which money can be sent to the Deccan. This is after the fall of Daya Bahadur.

No. 35] [*11-1-1729*

श्री

श्रीमत् महाराज राजश्री

पंत आपा स्वामीचे सेवसी

विनंती सेवक आज्ञाधारक मंडोजी (लाडोजी?) पाा ढमढेरे काा तलेगाऊ साां दंडवत विनती. विनवावया प्रार्थना यैसीजे. येथील वर्तमान ताा छ २१ जमादिलाखरपर्यंत श्वामीचे कृपादृष्टीकरून येथास्थित आसे. यानंतर स्वामीकडील वर्तमान काही कलत नवतें. त्यावरी राणोजी व येकोजी जासूद याजबराबरी तुमची पत्र सातारियास गेली. त्याणी वर्तमान सागितले की उजनीचा सुभा दयाबहादूर बुडविला. यैसे वर्तमान यैकोन बहुत संतोश जाला. यानतर श्वामीनी

मतवाली घोडी आपणापासी जाते वेलेस ठेविली ते सबर आहे. तिची निगादास्त सागितल्याप्रमाणे करीत आहो. श्वामीस कलावे म्हणऊंन लिा आहे. यानतर तीर्थरूप राजश्री जानोजीबावानी जाते वेलस श्वामीस विनती केली होती की येक घोडा तुरकी मातुश्रीकारणे दिल्हा पाहिजे; त्यावरून श्वामीनीहि मान्य केले. तरी राजश्री खंडबा तेथे आहेत. त्यासपासी येक घोडा मातुश्रीस बसावया योग्य दिल्हा पाहिजे. श्वामी म्हणतील की खंडबाकडे घोडे सापडले आहेत. तरी त्यावरी चालढकल दिल्ही न पाहिजे. खामखा येक घोडा तुरकी दिल्हा पाहिजे. विशेष ल्याहावे तरी श्वामी सर्व जाण आहेत. बहुत काये लिहिणे. हे विनती १००००

¶*Mandoji Patil Dhamdhere congratulates Chimaji on his victory over Daya Bahadur.*

No. 36] [*23-1-1729*]

श्री

श्रियासह चिरंजीव राजश्री चिमाजी यांसी बाजीराऊ बलाल आसीर्वाद उपरी. येथील कुशल माघ शुध पंचमी गुरुवार मुा नजीक नागपूर प्रा देवगड. तुम्ही आपणांकडील कुशल वृत लिहून पाठवीत जाणें. येथील वर्तमान पूर्वी तुम्हांस लिहून पाठविलें आहे त्यावरून कललेच असेल. सांप्रत मजल दरमजल येऊन देवगडचे सरदेमध्ये मुकाम केला. देवगडकरी यांकडून येसाजीपंत नेगी (?) व रा लक्षुमणजी खंडागले तहरहच्या मुकदम्यास येऊन बोलीचाली केली. मातबरच बोली करावी यैसा विचार होता, परंतु देवगडकरी याणी येकनिष्ठता बहुतच धरिली. यास्तव विचारानरूप समयेपरत्वे त्याचे मर्जीमाफकच बोली कबूल करून सौरहश्य संपादिलें. पुढे त्याणी हरयेकविसी श्नेहाने वर्तावे यैसा सिधांत करून बुंधेलखंडाकडे यावयाचा विचार केला आहे. याउपरी मजल दरमजल त्या प्रांते जाऊन वर्तमान लिहून पाठऊन. लोभ असो दीजे हा आसीर्वाद.

¶*Bajirao informs Chimaji of his intention of going to Bundelkhand.*

1200

No. 37] [January 1729

श्री

श्रीमंत राजश्री आपासाहेब स्वामीचे शेवसी

पोश्ये धोंडाजी महादेव कृतानेक सां नमस्कार विनंती उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीये कुशळ सदैव लेखनअज्ञा केली पाहिजे. स्वामी रुषीपर्वतीहून[1] नर्मदा पार गेले, त्याउपरी यौवनाकडील दयाबहादुरासी आपणासी योध्यप्रसंग जाला, त्यास पराभवातें पाठविले, दिगविजय जाला, हें ऐकोन परमसंतोश जाला तो कोठपर्यंत ल्याहावे ? स्वामी पुन्येपुरुश येशस्वी आहेत. आम्हाला त्यांचे छत्र आहे. साइबांचा दिगविजय होत्रा हेच इच्छीत आहो. त्यास सांप्रत ऐकोन आनदाते पावलों. परंतु साद्यंत वर्तमान कळो येत नाहीं. याजकरितां सेवेशी विज्ञापना लिहिली आहे. तरी कृपा करून साद्यंत वर्तमान लिहिले पाहिजे. तेणेकरून चिताचे समाधान होईल. आपण चित्तवृतीपासून कल्याण स्वामीचे इच्छितो की सदासर्वकाळ विजय होवा. स्वामीकडील दिगविजय जाले हे वर्तमान ऐकोन श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान स्वामीस वार्तिकाबराबर लेहून पाठविले आहे. आपणाकडील साद्यंत वर्तमान लेखन होऊन आले म्हणजे सविस्तर लेहून पाठऊन. सेवेशी विदित जाले पाहिजे. आपण भाग्याचे विभागी म्हणवितो. पूर्व कृपेची वृद्धि केली पाहिजे. कृपा लोभ असो दीजे हे विनंती.

¶*Dhondo Mahadeo congratulates Chimaji Appa on his victory over Daya Bahadur.*

No. 38] [January 1729 ?

श्री

श्रीमंत राजश्री अपासाहेब स्वामीचे सेवसी

अज्ञाधारक धोंडाजी माहादेव सा नमस्कार विनंती विज्ञापना. ता छ माहे जमादिलाखर स्वामीचे कृपादृस्टीकरून वर्तमान येथास्तित आहे. स्वामीचे सेवेस वार्तिकाबराबर पत्रे पाठविली होती. याचे उतर आज्ञाधारकास लेहून पाठविले तेथे दयाबहादुराचे वर्तमान साकल्ये लिहिले. त्याजवरून परम संतोश (जाला). साहेब पुन्येपुरुष आहे. दिगविजये जाला. हे सर्व राज्यामध्ये कीर्ति जाली. येश मोठे प्राप्त जाले. यैसेच उतरोतर श्री दिगविजई करील हा

१ ऋषिपर्वत = सप्तर्षि = किल्ले सातारा.

आपणास पूर्ण भरवसा आहे. सांप्रत आपणास आज्ञापत्री हुकूम केला की राजश्री पंत प्रधान कोन्हे प्रांते येणार हे बातमी आपणास लिहीत जाणें. त्यास आपण आज्ञाधारक, आज्ञेप्रमाणे वर्तणूक केली जाईल. सांप्रत श्रीमत राजश्री पंतप्रधान स्वामीची स्वारी नांदेड प्राते आली आहे. त्यास रा। कान्होजी भोसले व सवाई सताजी भोसले या उभयेताची भेटी जाली म्हणजे देवगडी प्रांते यावे ऐसी वार्ता आहे. सेवसी विदित जाले पाहिजे. नवाब निजामुलमुलकाची वार्ता अवरगाबाजेस यावयाची वार्ता आहे. तहकीक खबर अलियां सेवसी लेहून पाठवितों. विदित जाले पाहिजे हे विज्ञापना.

¶*Dhondaji Mahadeo congratulates Chimaji Appa on his success against Daya Bahadur. He further informs him of the probable arrival of Bajirao at Deogad and of the Nizam at Aurangabad.*

No. 39] [*3-2-1729 ?*

श्री.

श्रीमंत राजश्री आपा स्वामीचे सेवस विनंती

आज्ञाधारक धोंडाजी माहदेव कृतानेक सा। नमस्कार विनंती. ता। छ १९ रजबपाउतो स्वामीचे कृपादस्टीकरून वर्तमान येथास्तित असे विशश. या प्रांताचे वर्तमान तरी नवाब निजामुनमुल्क भागानगरी आहेत. नवाब यैवजखानी अवरंगाबाजेहून स्वार होऊन दाहाबारा कोसावरी मोकाम केला आहे. श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान देवगडावरी श्वारी केली अहे. वरकड वर्तमान तरी येथास्तित आहे. रा। श्रीपतराय व रा। फतेसिंगजी माहोर प्रांते आले आहेत यैसी वार्ता अहे. साहेबी दोनी च्यार वेळा लिहिले, यैसियासी तर्तूद बहुत केली. परंतु परस्तुत अनकू(ल)ता योजून येत नाहीं. येदंनिमित्य कासिदास बहुत' प्रकारे सांगितले अहे. अनकूल जालिया सेवस पाठऊन देऊन. विदित जाले पाहिजे. साहेबी आपणाकडील वर्तमान ल्याहित जावे. तेणेकरून संतोश होत जाईल. विशश काये लिहिणे, कृपालोब असो दीजे, हे विनंती.

¶*Dhondo Mahadeo informs Chimaji Appa of Bajirao's attack on Deogad. The news about the Nizam's arrival at Bhaganagar and Shripatrao Pratinidhi and Fatesing at Mohor is also given.*

No. 40] [पौ 10-2-1729 ?

छ २२ रजब

श्री

राजश्री आपा गोसावी यांसी

श्रीसकलगुणालंकर्ण अखंडितलक्ष्मीआलंकृत राजमान्ये स्नेहांकित संताजी जाधवराव दंडवत विनती. येथील कुशल जाणोन स्वकीये लेखणआज्ञा केली पाहिजे विषेश. आम्ही गंगथडीस माहालमुलकामधे जातों. आपणास कळावे यास्तव लिहिले असे. आपण हरयेकविसी कागदीपत्री नवाबास व राजश्री आनदराऊ सुमत यास लिहून कामकाज सुरलीत चाले ते करावे; व रा। आवजी कवडे यासी प्रा। आमलनेर याविसी लिहावे. निमित्य की तेथे जागिरदार नूतन जाहाला आहे तो सुदामत तहावर येत नाही. हरयेकविसी मदत करीत ते केले पाहिजे व मौजे तोंडिलें[1] व मौजे लोणी ता। निरथडी हे गावी खासगत घोडी सिंगरे वगैरे कारखाना आहेत; च्यार सेरेकर[2] आहेत, चाकर आहेत, दोन घरे कुणबियाची मात्र आहेत; वस्तीस मात्र जागा आहे. वेटबेगार व फर(फड) फर्मासीचे माहालाचे रोखे होतात, तर आपण राजश्री बापूजीपंत यास सांगोन या दोन्ही गावावर कृपा करून र्‍यौत[3] होये ते करवावे. येविसी वारंवार विनंती लिहावी येसे नाही. आमचा अभिमान धरिला आहे तो सर्वप्रकारे सिधीस नेऊन आमचा सांभाळ केला पाहिजे. बहुत लिहावे तर आपण सर्वजाण आहेत. कृपा असो दिल्ही पाहिजे हे विनंती.

मोर्तब सूद

¶*Santaji Jadhav, son of Dhanaji, to Chimaji, requesting attention to his difficulties in collecting the land dues.*

No. 41] [17-2-1729

छ २९ रजब

श्री

श्रीमत राजश्री आपास्वामी साहेबांचे सेवसी

अज्ञाधारक धोंडाजी माहादेव कृतानेक सा। नमस्कार विनंती. ता। छ ९ रजबूपाऊतो स्वामीचे कृपादस्टीकरून सेवकाचे वर्तमान येथास्तित असे.

---

१ तोंदळ शिरवळजवळ, ता. पुरंदर. २ शेरी जमिनीचे म्ह. इनामी जमिनीचे मालक.
३ सूट.

साहेबी अज्ञापत्र पाठविले तेथे अज्ञा की त्या प्रांतीचे वर्तमान लिहीत जाणे. त्यास श्रीमत राजश्री देवगडप्राते स्वारी करोन आले. नागपुरीहून आपली माणसे आली. स्वामीस पत्र आले ते सेवसी पाठविले आहे त्याजवरून कळो येईल. देवगड प्रांतीचा तहरह होणार होता तो जाला असल अगर होईल. नवाब निजामुनमुलकाचे वर्तमान तरी अपाराय येळमायाचे गढीस लागले होते. तेथील बंदबस्त करून फिरून भागानगरासंनिध आले. अवरंगाबाजेस येणार म्हणून वर्तमान आहे. साहेबास विदित होवे. याजउपरी नवाब येवजखानी शाहरीहून स्वार जाले, घाटावरी आले. अलजपूरप्रांते येणार म्हणून वार्ता आहे. राजश्री श्रीपतराय नांदेडप्रांते आले येसी वार्ता आहे. महाराज श्री रुषीपर्वती आहेत. विदित होये. साहेबी कासिदच्या जोडियाचेविशई लिहिले होते. त्यास आपण कासिदचा मिर्धा बोलाऊन सांगितले. त्यास परस्तुत लस्करास यावयाचे त्याचे अनकूल पडत नाहीं. आपण तलाशामध्ये अहो. जासूद अगर कासीद अनकूल पडालिया पाठऊन देऊ. आपणाकडील क्षणक्षणा येणाराबरावर वर्तमान ल्याहवे म्हणजे श्रीमत राजश्री कडे पत्र पावत जातील. आपण अज्ञाधारक अहो. सेवसी विदित जाले पाहिजे. कृपा लोभ पूर्ण असो दीजे. वरकड वर्तमान राजश्री बाबूरावजीनी लिहिले आहे त्याजवरून विदित होईल. हे विज्ञापना.

¶*Dhondaji Mahadeo to Chimaji Appa, giving news of Bajirao and the Nizam's movements.*

No. 42] *[25-2-1729 ?*

श्री

श्रीमंत माहाराज राजश्री आपा
स्वामींचे सेवेसी

सेवक बाजी अनंत कमावीसदार प्रा बढवा वगैरे प्रा तलाटी कृतानेक सां नमस्कार विनंती. येथील वर्तमान ता छ ७ साबानपरियेत येथास्थित आसे. यानंतर राजश्री सयाजी गुजर नर्मदा उतरोन, प्रा मारी येऊन मुकाम केला; आणि तमाम तलाठीचे जमीदारास मसाले करून आणिले. आपणहि पलीकडे जाऊन भेटलो की, 'मुलुकात स्वारी पाठविली, लुटितात; धामधूम न करणें. मुलूक राजश्री पंतप्रधान याचा आहे, ते शब्द लावितील.' कितेक प्रकारे सागितले. परतु नायेकेत. बोलिले जे, सरकार माडेवगड आपले मुकासे;

तुम्हास बोलावयास प्रयोजन काये? मुलुकाचा उसूल यैवज घेतो. दरबारी प्रसग पडिला तर, जाब देऊन. प्राा मार व प्राा बगोद व प्राा कन्हई व प्राा धारगांव व प्राा महेश्वर व प्राा धर्मापुरी व प्राा काटकूट येणेप्राा प्रगणे मिलोन, दाा हजार वसूल घेतला. व बढवाईचा घोडा नजर व तमाम मुलूक लुटिला. जाळून रबी चोरिली. गुरे ढोर नेली. गुंढी[1] लुटिली. याप्राा नाश केला. याजमुळे तमाम तलाठीचे आमल बद जाला. आपण लस्करचा मार्ग लक्षीत बैसलो आहे. उठोन जाऊन, जाले वर्तमान सेवेसी लिहिले आहे. विशेष काये लिहिणे. हे विनती.

¶Baji Anant to Chimaji Appa, complaining about Sayaji Gujar having plundered the districts of Badhwa and Tilati.

No. 43] *[8-3-1729*

छ १० रमजान

श्रीशंकर

श्रियासह चिरंजीव विजईभव राजमान्ये राजश्री चिमाजी आपास प्रति चिमणाजी दामोदर कृतानेक आसीर्वाद. येथील क्षेम फालगुन बहुल पंचमी भृगुवासर मुाा कसबा बहादुरपुरा[2] क्षेम जाणून स्वकीये कुशल लेखन केलें पाहिजे विशेष. तुम्ही गेलियातागाईत कांही वर्तमान कलत नव्हते. याकरितां समाधान नव्हते. त्यास उजनच्या सुभियाचें वर्तमान तुमच्या विजियाचे यैकिले. त्यावरून समाधान जाहाले ते कोठवर ल्याहावें? परंतु तत्वता कलले नव्हते. तो तुमच्या लस्करातून राा भास्कर माहादेव राा अंताजी रुद्र याच्या गोटातून आले. त्याही सविस्तर वर्तमान सांगितलें. ते रोजी साकर वाटिली. हर्ष यैसा जाहाला कीं, बहुतांच्या तोंडास कालिमा लागली. या कार्यावरून येशाचे नगारे विख्यात जाहाले. श्री तुम्हास कल्याण करू. याउपरी लौकरच त्या प्रांताहून आगमन होईल. भेटी व्हावी यैसा हेत बहुत आहे. चिरंजीव राजेश्री बाजीराऊ देवगाडे प्रांते होते. प्रस्तुत कोणीकडे आहेत कलले नाही. राा श्रीपतराऊ व फतेसिग यैसे निर्मलेकडे आहेत. भागानगराहून नवाबहि म्हसे मुधोलावर आले आहेत. त्याची त्यांची विरुधताहि नाही आथवा भेटीचाहि योग नाही. कलावें म्हणून लिहिले आहे. पुढे काये होईल पाहावें. आमचे वर्तमानः नवाबाकडून दोन पत्रें आली आहेत कीं, लौकर येणे. त्यास जाणे जरूर. परंतु

---

१ गुळीं. आश्रयार्थ एकत्र एकादे ठिकाणीं जमलेला जमाव त्यास गुढे किंवा गुळे म्हणतात.

२ धुळ्याचे उ. ८ मैल.

खर्चाची तंगचाई बहुत आहे. परंतु जरूर जावे लागते. प्रतिपदेच्या मुहूर्तें स्वार होऊन. रुणानबंधे तुमचे दर्शन होईल तर, उतम आहे. आमचे स्मरण न टाकणे. बहुत काये लिहिणे. लोभ आसो देणे. हे आसीर्वाद.

हो चिरजीव राजश्री गणपतरायास आसीर्वाद. चिरजीव राजश्री आपास यश आले. बहुत सतोश जाहाला. बयाज[1] ल्याहावा तरी, त्या यशास तुम्ही विभागीच आहा. लोभ आसो दीजे. हे आसिर्वाद. हो चिरंजीव राजश्री बाजीरायास[2] आसिर्वाद उपरी. युध्यामध्ये तुम्ही बहुत कस्त केलीत, ते समई तुम्हास गोळी लागली याकरिता खेद जाहाला. परंतु श्रीने येश दिल्हे हे श्रवण होऊन खेद दिगांतरी जाऊन, हर्श आतिशये जाहाला तो कोठवर ल्याहावा? बरे. चिरंजीव आपाच येशस्वी आहेत. त्यांचे तुम्ही विभागी आहा. भेटी होई तर उतम आहे. बहुत काये लिहिणे लोभ आसों दीजे. हे आसीर्वाद.

¶*Chimnaji Damodar congratulates Chimaji Appa on his victory over the Subhas of Malwa and gives news of the Nizam.*

No. 44] *[April 1729?*

श्री

श्रीमंत राजश्री आपा स्वामीचे सेवसी विनंती

आज्ञाधारक धोंडाजी माहादेव कृतानेक सा। नमस्कार विनंती. ता। छ[3] माहे सवालपाऊतो स्वामीचे कृपादस्टीकरून वर्तमान येथास्तित असे. स्वामीनी जासुदाबरोबर आज्ञापत्र पाठविलें तेथे आज्ञा की, इंदुराकडील यैवज काय आला आणि तुम्ही रूसीपर्वतास काय रवाना केला? त्यास, रा। कुसाजी गणेशानी दोनी वेळा मिळोन हुंडिया पाठविल्या; रु २७९३३॥। पाठविला. त्यास येथे प्रसंग विपर्यास देखोन येथून हुंडी अवरंगाबाजेची रा। कृस्णाजी नाईक जोसी याच्या नावे करून रवाना केली सतावीस सहस्र; त्यास दर सदे हुंडिणावळी रु १ प्रा। दिल्हा. अवरंगाबाजेहून सातारियास रा।। नाईकी रा। दादोपंताच्या नावे हुंडी करून रूसीपर्वतास रवाना केली. त्यास येथे यैकिलियात आले आहे की, अवरंगाबाजेहून हुंडी सातारियास जाते, याची दर ती हुंडिनावण घेतात. स्वामीस विदित होवे याजकरितां लिहिले आहे. बाकी आपणाकडे पाचसे पावणेचौतीस रुा। राहिले आहेत. त्यास आणीक हुंडिया,

---

१ तपशील. २ बाजी भीवराव रेठरकर. ३ तेरीख मुळांत लिहिलेली नाहीं.

कुसाजी गणेश[1] याजकडून सांप्रत यैवज येणार हा यैवज आलिया, बाकी व हाली रुा येतील ते पाठऊन देऊन. आपणापासून अंतर पडणार नाहीं. याजउपरी आपला मार्ग युवेन[2] पाहात देवगडी प्रांते राहिला होता, त्यास, स्वामीच्या आगमनाचे वर्तमान यैकोन याची वार्ता अवरंगाबाजेस यावयाची आहे. श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान पूर्व देशामध्ये गेले आहेत, त्याचे साध्येंत वर्तमान किमपि येत नाही. याजकरितां मुजरत कासीद अजुरदार करून पाठविला आहे, तोहि अद्याप आला नाही. विदित जाले पाहिजे. रा श्रीपतराय व रा फतेसिंगजी व रा कान्होजी भोसले मुख्य युवनास[3] भेटले. पुढे मनसुबा होईल ते पाहावे. आपणास या प्रांतीचे वर्तमान श्रुत होवे म्हणून लिहिले आहे. साहेबी श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान याजकडे मुजरत कासीद अजुरदार करून जेथे असतील तेथे पावऊन जाब आणऊन पाठवणे म्हणून लिहिले. आज्ञेप्रा कासीद अजुरदार करून पत्रे रवाना करून जाब आलिया सेवस प्रविस्ट होईल. व रा दिगंबरपंत तो अद्याप आले नाहीत. त्याजकडेहि पत्र प्रविस्ट करून. स्वामीनी धनाजी पवार व राणोजी चव्हाण यास रुा १० दाहा देविले ते आज्ञेप्रमाणे प्रविष्ट केले. विदित होये हे विज्ञापना.

¶Dhondaji Mahadeo to Chimaji Appa, informing him of his having remitted to Satara a sum of some 27,000 rupees received as dues from Indore. The writer further gives some news of the North, that some Mussalman official was at Deogad but intends to proceed to Aurangabad and that Shripatrao and Fatesing and Kanhoji Bhonsle had an interview with the Nizam.

No. 45] *[4-4-1729*

श्री

नकलपत्र राजश्री पिलाजी जाधव

वेदशास्त्रसपन माहाराज राजश्री नारायण दीक्षित स्वामीचे शेवेसी सेवक चरणरज पिलाजी जाधवराऊ सा। दंडवत विनंती उपरी. येथील कुशल ता। छ १९ रमजान मु॥ धरणेंपारणें स्वामीचे आसीरवादेकरून सुखरूप असों. यानंतरी या प्रांतास आलिया देवगडचे सख्य संपादून गढ्यावरून आलों तो महमदखान बंगश प्रयागचा सुभा वीस हजार फौजेनसीं आला. त्यास सिकिंदों[4] करून कोंडिला आहे. त्यांच्या लस्करांत तीं रुपयांचा सेर अंन जाले आहे.

---

१ हा पिलाजी जाधवाचा इसम इंदुरास असलेला. २ यवन.

३ निजामास. ४ जेर करून.

रसद कुली बंद केली आहे. या आठां दिवसांत त्यांस बुडऊन टाकितो अगर सलियास आला तरी सला करून लवकरीच देशास येतों. स्वामीचे दर्शन जालियावरी सविस्तर वर्तमान निवेदन होईल. पूर्वीं स्वामीनीं आसीरवाद दिल्हा त्याप्रो येमुनातीरपर्यंत आपला अमल जाला. लस्करचे लोक महायात्रेसहि गेले आहेत. स्वामीस वर्तमान कलावे म्हणोन लिहिलें असे. कृपा केली पाहिजे हे विनंती.

¶*Pilaji Jadhao to Narayan Dikshit, informing the latter of his having besieged Mohammad Khan Bungash and having extended Maratha conquests up to the Jumna. The date corresponds to the entries in the Diary.*

No. 46] [*19-4-1729*

श्रीशंकर

श्रियासह चिरंजीव विजयी भव * * * राजश्री चिमाजी आपा यासी चिमणाजी दामोदर कृतानेक आसी (र्वाद). क्षेम वैशाख शुध द्वितीया मंद (वासर) बहादरपुरा जाणून स्वकीये कुशल (लेखन) केले * पाहिजे विशेष. बहुत दिवस पत्र पाठऊन कुशल वर्तमान लिहिले नाही * * ध समाचार कलत नव्हता. परंतु दयाबाहादुर याचा पराभव (करून कि) तेक देश आक्रमिला हे (पर) स्पर कलोन संतोशावाती * * * ता प्रस्तुत आजच राज(श्री) सोनवणी याचें पत्र * * * * * पलसनेर प्रा खंबायत * * * बहुत संतोश जाहला * * * की भेटी व्हावी. त्यास धुल (यास) फौजेचे मुकाम जाहाली (वर) व राजश्री गणबास पुढें पाठवणे. आपली भेटी जाहालियाने जैसी * तजवीज तुमच्या व याच्या विचा (रे ठरे) ल त्याप्रमाणे विचार केला जाईल. परंतु लक्ष प्रकारे भेटीचा प्रसंग होये ते करणे. बहुत काय लिहिणे? मानाजी, जा (धव) याने बहुत बेइमानी मांडिली आहे, (आम्ही) * * औषध आहे कांही चिंता (नाही तु) म्हास कलावे म्हणुन लिहिले. (बहुत का) ये लिहिणे. लोभ असो (दीजे हे विज्ञापना)

¶*Letter of Chimnaji Damodar to Chimaji Appa, written after the death of Daya Bahadur.*

1208

No. 47] [27-5-1729 ?

श्री

श्रीमंत राजश्री आपा स्वामीचे शेवेसी

सेवक आज्ञाधारक गोविंद कृष्ण कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंती उपरी. येथील क्षेम ताा छ ९ जिलकादपावेतो स्वामीचे कृपादिष्टीकरून जुन्नर प्रांतीचे व सेवकाचे वर्तमान येथास्थित असे विशेष. स्वामीची आज्ञापत्रें आलीं तीं पावलीं. सविस्तर वर्तमान कळलें. गगनास गवसणी घालून उतर दिश्या जिंकोन दक्षणेकडील शह जिंकोन सर्वांचे गर्व परिहार करून येशाकीर्ति भूमंडली नं माये यैसा कीर्तिघोष स्वामीचे पदरी पडला हें संतोषाचे वर्तमान यैकोन सेवकास बहुत अल्हाद जाहाला तो त्रैलोक्यांत न माये यैसा जाहाला. वरकड आज्ञापत्राचें प्रतिउतर बितपसील.

पाईटचे रुपये पांचसें घेणे म्हणून आज्ञा. आज्ञेप्रमाणे वसूल घेऊन रा सिवरामपंताकडे जमा केले. मजकूर.

१

शंक्रांत जाहलियानंतर दुळाजी मोरया याजबरोबर तिळगूळ व पत्रें पाठविली त्यास बहुत दिवस जाहालें. स्वामीकडे पावली कीं नाही हें न कले. मजकूर.

१

श्रीभीमाशंकरी कमळजेच्या तळ्यावर बेलदार गुदस्तां लाविले होते. आगाव त्यांजला शंभर रुपये दिल्हे आहेत. आणखी दोन तीनसे देऊन काम चालीस लावणे म्हणून आज्ञा. आज्ञेप्रमाणे त्यांचा तलाश केला परंतु कोठे ठिकाण लागेना. मजकूर.

१

गला च्यार हजार रुपयांचा खरिदी करणे म्हणून आज्ञा. आज्ञेप्रमाणे दर रूपयास सेरी मापे नव पाईली प्रेाा गावगना सि * रून ताकीद केली. मजकूर.

१

स्वामीने कितेक (बु) धिवाद लिहिला. (ये) थें चितांत धरून वर्तणूक करून. मजकूर

१

जुनर प्रांतीचा वसूल गुदस्तांप्रमाणे घ्यावयाची ताकीद केली. (पिक) ले गेले यैसे ज्या गांवाना पीक असेल त्याला जमावंदीचे समई (रया) येत करावी लागेल. मजकूर.

१

आंगरे देशमुख याणी सालगुदस्ता हक घेतला नव्हता. सालमजकुरी गुदस्तांचा हक व सालमजकूरचा हक

या प्रांती जरीचा[1] उपद्रव जाहाला. घरोघर गावांचा गांव माणसे दुखण्याने पडतात. बरी होतात. ज्याची दोरी तुटली ते मरतें. मजकूर.

१

आपले आज्ञेप्रा वसूल घेतात. हक दोहीकडे दोन द्यावे. भिकणे[2] दोहीकडेहि देऊ नये म्हणून आज्ञा. आज्ञेप्रा ताकीद केली. मजकूर

१

येणेप्रमाणे मजकूर स्वामीस विदित व्हावा म्हणून शेवेसी लिहिलें असे. शेवेसी श्रुत होये. वसूल बाकी सालमजकूरची स्वामीने आणविली. यैसियासी वसूल गावाचा गाव वरचेवर होतच आहे. यामुले जमाबंदीचे वगैरे गांवचा वसूल कलेल. बहुत काये लिहिणे ? कृपा लोभ असों दीजे हे विज्ञाप्ति.

¶Govind Krishna, Peshwa's mutalik at Shrivardhan, to Chimaji Appa, congratulating the latter upon his conquest over both North and South. Some details regarding the province of Junnar, which was under him, are given in the sequel.

No. 48] *[26-6-1729 ?*

छ २९ जिल्हेज

श्री

पुा राजश्री चिमाजीपंत आपा गोसावियांसी

विनंती उपरी. राजश्री बाजी भिवराऊ व चिरंजिव राजश्री आपा यांची पत्रें छ १९ जिलकादची जाधवहटीचें मुकामचीं आली. सर्व सुखरूप आहेंत. पलीकडील उद्योग संपादून जाधवहटीमध्यें प्रस्तुत आहेंत. दिलीहून मंहमदखांन बंगस ग्वालेरीस येत होता. चंबेलीचे रेतीमध्यें आपले फौजेचे वर्तमान ऐकिलें, मग तेथेच मुकाम करून राहिला. आपल्या फौजा जाऊन चारपाच रोज सिकंदा[3] केला. मग त्याचकडलि भला माणूस आला. इकडून राजश्री कुसाजी गणेश पाठविले होते. राजश्री राऊ स्वामींचा तिकडे श्नेहाचा विचार, याजकरितां ते गोष्टीवर नजर देऊन फौजा फिरोन आल्या हे वृत त्याणी लिहिले होतें. आपणास

---

१ जरीमरीचा.

२ जकातीवरील पट्टी.

३ सिकंदा = तंग, हैराण.

कलावें याज करितां लिहिले असें. विशेष कायै लिहिणे कृपा केली पाहिजे हे विनती. सांप्रत पर्जन्यकाल समीप आहे. येथे सारची पागेची घोडी आहेत त्यास पाऊसात मोमजामे[1] पाहिजेत, यैशियास जामदारखानात मोमजामे आसतील तरी दोन तीन मोमजामे पाठविल पाहिजेत. विशेष कायै लिहिणे हे विनंती

मोर्तब
सुद

¶*Pilaji Jadhav to Chimaji Appa, writing about the opposition he encountered from Mohammad Khan Bangash, and mentioning the overtures of peace which had been opened with him.*

No. 49] [पो *22-7-1729 ?*

पै. छ ६ मोहरम.

श्री

पुरवणी तीर्थरूप राजश्री राऊ स्वामींचे सेवेसी

विनंती. स्वामीनी लिहिलें कीं रा मलारजी होलकर व राजश्री राणोजी सिंदे व राजश्री कंठाजी कदम व राजश्री आनदराऊ पवार यैशा तमाम फौजा मारवाड प्राते पाठविल्या. समागमेच अवघ्या फौजा असिल्याने राणाजीच्या व सवाईजीच्या मुलकास उपद्रव देता न ये. येवढ्या लस्करास पोटास तो पाहिजे, यास्तव मारवाडांत पाठविल्या म्हणून लिहिले. यैसियासी स्वामीनी विचार केला तो उ(त्तमच केला.) फौजा त्या प्रांते गेल्या. यामुले अभयेसिंग यासीहि शह बसला व त्याच्या मुलकास उपद्रव दिल्याने सवाईजीच्याहि मनोदयानरूप जाहाले. पुढे अभयेसिंग कमरदिखान याजकडील लगा उडऊन स्वामींच्या विचारांत येतील व आपली फौजहि ताजी जाहाली आणि जेव्हां काम लागेल तेव्हा येऊन हाजीर होतील. साराउष स्वामीनी विचार केला हा सर्वागोस्टीनी उतम केला. विदित जाहाले पाहिजे हे विनंती.

¶*Purandare to Bajirao, communicating Shahu's approval of Bajirao's action in having dispatched Holkar and Sindia into the Jodhpur territory.*

---

१ मोमजामा = मेणकापड.

No. 50] [1729 ?

छ ६ मोहरम

श्री

पुा राजश्री पंतप्रधान गो-
सावियांसी,

विनंती. राजश्री बाजीराऊ व चिरंजीव राजश्री आपा याजकडील कागदपत्र स्वामीस येतच असतील. त्या प्रांतीचे तो कामकाज उरकलेच आसेल. त्यास तिकडील मनसबियानुरूप त्यास जे आज्ञा कर्तव्य ते आपण करितील. कदांश्चित दोनी सैन्ये येकत्रच व्हावयाचा विचार करिजेल तरी चिरंजीव स्वा * * * येतील, त्याचा परामर्ष करणार आपण (आ)हेत. आम्ही ल्याहावे यैसे नाहीं. परंतु सूचनार्थ लिा आहे तो विचार स्वामीचे विचारे उतरेकडील मनसबिया-सारखा न जाला तरी त्यास आज्ञा होईल त्याप्रमाणे वर्तणूक करितील. विशेष काये लिहिणे? कृपा केली पाहिजे हे विनंती.

मोर्तब
सुद.

¶*To Bajirao probably from Retrekar, asking news of Chimaji Retrekar.*

No. 51] [1729 ?

श्री

उपरी[+] रा निलोबा येथे रात्री पावले. सांगून पाठविले वर्तमान ते कळले. यैसियास दयाबाहादुराचे लेक उजनीस आहेत ; त्याचे कासीद दिलीहून आले होते ते आम्हास येथे सापडले. त्याजपासी वकिलाचे कागद होते ते वाचून पाहिले. त्यात सविस्तर सैदाचे सुभेदारीचा व गिरधर बाहादुराच्या लेकाच्या सुभेदारीचा मजकूर लिहिला होता. *तुरेबाजखान तेथून निघाला (अस)ता तर खबर लिहिली असती. [पुढील किती ओळी गहाळ तें समजत नाहीं) सांगून पाठविली. उतम केले. तुम्ही आजचा दिवस बहुत सावधता करणे. आम्ही आज येथील निर्गम करून लस्करास येतो. हे आसीर्वाद. जनाजी सितोले यास नारोपंतास सांगून जोट येक तीचौच्या रुपयाच्या किंमतीचा जामदार-खानात असला तर देवणे हे आसीर्वाद.

¶*Niloba mentioned in the letter may be the Chitnis, son of Balaji Awji. Chimaji Appa writes this letter to some Sardar mentioning news from Delhi regarding Daya Bahadur and Girdhar Bahadur's sons' appointment to offices in Malwa.*

+ सबंध पत्र चिमाजी आपाच्या हातचें आहे.

No. 52] *[1729 ?*

श्री

राजश्री पंतप्रधान गोसावियांसी.

ॐ श्रीसकलगुणालंकरण अखंडितलक्ष्मीआलंकृत राजमान्य स्नो॥ धिराजी पवार दंडवत विनंती उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीये लेखनाज्ञा केला पाहिजे विशेष. सांप्रत गोसावियाकडून पत्र येऊन परामर्श होत नाहीं हे आपणास विहित नाहीं. आम्हास कितेक प्रकारें अवलंब गोसावियाचा आहे. ज्या रीतीनें पहिले सांभाळ करीत आलां आहां त्यास उदासीनता केली. तथापि आश्रय आपलाच आहे. साह्यता प्रसंगीं आपणच करतील हा भरवंसा आहे. येंदा या प्रसंगात गोसावियानी आमचा बहुत अभिमान धरिला आण सातारा येतांच राजश्री स्वामीस आमचेविषई विनंती करणे ते केली. पुढें कितेक विचार कर्तव्य तों आपण याप्रांती येणार म्हणून स्थिर राहिला. त्यावर आम्हांस राजश्री ची आज्ञापत्रें व आपली पत्रें सादर जालीं कीं दर्शनास येणे. यैसियास आम्ही आपले आगमनाची मार्गप्रतीक्षा करीत असतां येणेहि जालें. याउपर आम्हांस काय आज्ञा ते करावी. तदनुरूप वर्तणूक केली जाईल. विशेष लिहिणे तर गोसावी सर्वज्ञ आहेत. हे विनंती.

मोर्तब
सुद.

श्रीराजारामचरणीं
दृढभाव केरोजी
पवारराव.

¶Dhiraji, son of Keroji Pawar of Nagar Devle, writes to Bajirao, requesting orders whether he should proceed to Satara.

No. 53] *[1729 ?*

श्रीशंकर

श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान स्वामीचे सेवेसी विनंती. सेवक जानकोजी सिंदे पाटील मौजे कोनेडखेड सा॥ कोरेगाव प्रा॥ वाई दंडवत विनंती विज्ञापना यैसीजे. येथील क्षेम ता॥ छ १० मोहरमपावेतो सेवकाचे वर्तमान येथास्थित. स्वामीचे कृपेकरून समस्त सुखे असो. यानंतर चिरंजीव राजश्री राणोजी सिंदे याकडील वर्तमान काही कलत नाही. याकरिता स्वामीस विनंतीपत्र पाठविले. तरी

स्वामीनी त्याकडील संतोशाचे वर्तमान लेहून सेवकास सामाधान होये ते केले पाहिजे. लस्कर कोठे आले कोठे आहे, ते न कले. याकरिता सकल वर्तमान लेहावयास आज्ञा कीजे. आपण स्वामीच्या पत्राच्या उतराचा मार्ग चातकन्याये लक्षितो. सेवेसी सृत होये विज्ञापना.

¶Jankoji Sinde, father of Ranoji, inquires of the Peshwa where and how his son was faring in the latter's entourage. This letter shows that Ranoji's aged father was living long enough to see his son rise to great eminence in life. The whole letter is in one hand, doubtless the writer's own, from which we may infer that ordinary Maratha gentlemen in those days could write very well.

No. 54] [पो *1729 ?*

पा छ ३० राखर

श्री

विनंती उपरी. राजश्री उदाजी पवार याचे मजुमदार येथे होते त्यास आम्ही येणेप्रमाणे बोली सांगून त्याकडे पाठविले असेत.

पहिला सरंजाम जो आहे तो, जर आनंदराऊ समजाविला तर, अगदी करार करू. आनंदराऊ न समजला तर जलगाव नेवासे देणार नाही. जैनाबाद चिखलवाहाल बेल्हे इतके देऊ.

पंचविसा हजाराचे हवाले पधराची व रा ची (?) दाहाची वरात, दाहाचे कापड, येणेप्रा द्यावे.

हती पाच आहेत ते द्यावे.

याप्रमाणे आम्ही निर्वाह करावा. त्यानी राजश्री स्वामीस कागद पाठवावा जे प्रधानपंत आमचे बरे करीत नाही. सेनापतीपासूनहि होत नाही. आपण जिकडे पोट भरेल तिकडे जाऊ. यैसी दोन तीन पत्रे राजश्रीस पाठवावी आणि सुरत प्रांतातून गुजरातेस जावे. सुरत प्रांतात जो यैवज वसूल घेतील त्यापैकी दरसदे पस्तीस रुपये आम्हास द्यावे. गुजरातेत सवा लक्ष रुपये आम्हास द्यावे. माळव्याचा त्याचा वाटा आहे त्यास होलकराबरोबर पाचसे राऊत देऊन वाटा घ्यावा, यैसी बोली सागून पाठविले आहेत. काये उतर येईल ते पाहावे. स्वामी आज्ञा करितील तैसी वर्तणूक करू. पूर्वी वासुदेव जोशाबरोबर पवार अंतस्ते बोली करून जात असले तर पाठवावे म्हणून निरोप आला होता, त्या आशयावरून हा मजकूर सांगून पाठविला आहे. आता आज्ञा येईल तैसी वर्तणूक करू हे विनती.

¶Chimaji communicates to Bajirao terms of settlement with the Pawars of Dhar.

No. 55] [पौ *1729*

पा छ २० राखर.

श्री

विनंती उपरी. उदाजी आनंदराऊ उभयता समजले तर बरे. नाहीतर आनंदराऊ हती च्यार मागत नाही, येकच हती मागतो. पैका मागत नाही. जुना सरंजाम मालव्याचा वाटा दिल्हा म्हणजे चाकरी करितात. येसियास दाभाड्यासी कजिया करणे नाही. तेव्हा प्रयोजन पवाराचे आहेसे नाही, हे खरेच. परंतु मल्हारजी होळकराचे विचारे फार आग्रह आहे की दोघा भावासही पदरी घ्यावे. दोघांचे न बनेच तर आनदरायास तरी पदरी घ्यावे. फौज भारी होईल. मुलुकगिरी लांबपावेतो जाऊन करू. च्यार रुपये जाजती मिलतील यैसे मल्हारबाचे विचारें आहे. बांडे पवार येक होऊन मालवा लुटितील येसा अर्थ मल्हारबाचे चितात आहे. विचारे पाहाता खराच आहे. हे विनंती. दुसरा येक विचार आम्ही आनंदरायास सांगून पाठविले जे, जर उदबा आमचे पदरी न राहिले तर जो सरजाम देखील मालवा आहे तो निमे तुम्हास देऊ, निमे तुकोजी पवारास देऊ. तुम्ही व तुकोजी पवार पहिल्याप्रमाणे चाकरी करणे म्हणजे तुकोजी पवाराची गुदस्ताची समजावीस अगदी उडते. परंतु हे गोस्ट आनंदरायाच्या चितास येत नाहीं. सविस्तर वृत कलावे म्हणून लिहिले असे. जर आनंदरायानी निमे तुकोजीस सरंजाम द्यावा यैसे मान्य केले तर लक्ष प्रकारे दोघास पदरी राखावे हे उचित आहे हे विनंती.

¶*Chimaji proposes to Bajirao the arrangements to be effected with the Powars of Dhar. Udaji and Anandrao are brothers and Tukoji their cousin. Anandrao died in 1736. The letter is in Chimaji's hand, probably addressed to Bajirao. Perhaps this refers to the time when Chimaji with these Sardars was in Malwa.*

No. 56] [पौ *10-10-1729* ?

पा छ २७ रावल.
संध्याकाल.

श्री

पुा अपत्ये चिमाजीने कृतानेक नमस्कार उपरी. येथील क्षेम ताा छ २६ राबिलोवल यथास्थित असे. पहिल्या तहनामियात पवारास मालवा तिजाई मोकासा होता त्याप्रमाणे आम्ही त्यास द्यावयास सिध आहो. येसे असता हाली

त्यानी निमे मालवा मोकासा द्यावा येसा आड घातला आहे. त्यास सुभेदाराचेहि विचारे त्यास निमे मालवा मोकासा द्यावा यैसे आहे. परतु आमचे विचारास हे गोस्ट येत नाही. परंतु सुभेदारादेखता आम्ही स्वामीस पत्र लिहिले आहे त्याचे उतर पस्ट येक स्वामीनी ल्याहावे जे तिजाई मालवा जो पहिले मुकासा आहे त्याप्रमाणे हाली देऊ, जाजती देत नाही. आणि हवाला अगर येक रुपया नख्त द्यावयासी मिलत नाही येसे ल्याहावे व पोकल समाधानाच्या थोरपणाच्या गोष्टी ज्या लिहिणे त्या कागदात ल्याह्याव्या. परंतु कारभाराचा जाब पष्ट ल्याहावा. तो त्यास दाखऊ व स्वामीचे विचारे निमे मालवा कबूल करावा येसेच आले तर ते पत्र निरालेच आम्हास ल्याहावे. मग जैसा विचार बनेल तैसा करू. पैकियाची गोष्ट तो स्वामीनी मान्य केलीच आहे. परंतु त्यास दाखवावयाचे पत्र ल्याहाल त्यात येक रुपया द्यावयास अनकूल पडत नाही येसे ल्याहावे. ये गोस्टीचा विचार तात्यास बोलाऊन करणे. विचार तो करून उतर पाठवावे. आमचे मते तिजाईपेक्षा जाजती मोकासा मालवा द्यावा येसे नाही. आम्ही तो निरोप द्यावयास सिध अहो. परतु स्वामीस लेहून उतर येईल त्यासारखा निरोप द्यावा अगर मुदा कबूल करावयाकरिता च्यार दिवस मोघम रायास लिहून जाब आणितो येसे म्हणून ठेविले आहेत हे विनती.

¶*All in Chimaji's own hand, addressed to Bajirao : refers to the division of the country with the Pawars of Dhar.*

No. 57] [*18-12-1730*

श्री

तीर्थरूप राजश्री राऊ वडिलाचे शेवेसी

अपत्ये चिमाजीने सा। नमस्कार विनंती. येथील कुशल ता। छ ८ जमादिलाखर मो। ना। पा। बहाल वर्तमान येथास्तित आसे विशेष. पा। मेहूनबारे येथील गाडे व बैल संकराजी निकम याजकडे पाठविले आहेत. येणेप्रमाणे बितो.—

गाडे सुमार	बैल सर	तरवारा
२	३४	१ बिन परजी
बंदुखा सुमार		४ किता परजाचे
७		

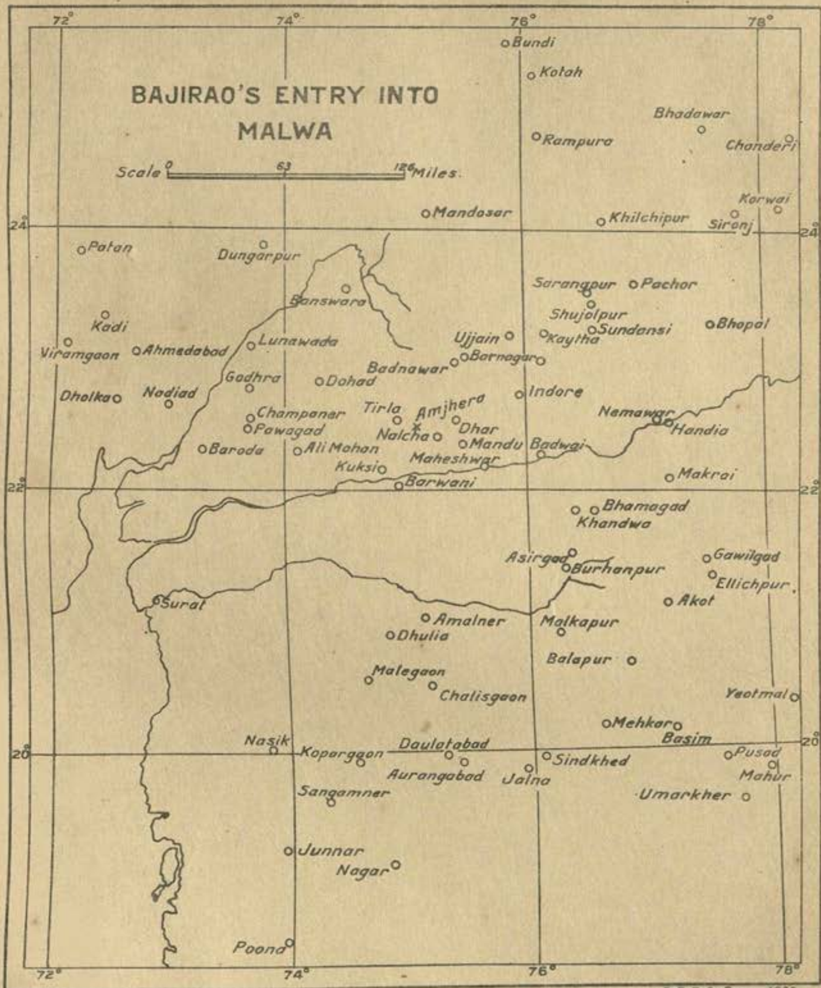
येणेप्रमाणे निंबाजी सिंदा व पराणजी * * ला जासूद जा। ये माजी ना। याज बा। पाठविले आहेत. घेऊन पावलियाचे उतर पाठविले पाहिजे. याखेरीज

विठल निलकंठ याजकडे गाडा येक करार केला आहे. तो त्याजकडे माणूस पाठवून आणविला पाहिजे. बहुत[+] काये लिहिणे? कृपा केली पाहिजे. आज मेहूणबारे[१] येथून कूच करून बाहालेपासीं मुकाम केला. याउपरी मजल दर मजल जात असो. वरकड खानदेस प्रांतात कोठे घासदाणियाचा यैवज करार करू तो स्वामीकडे पावता होय यैसे करूं. स्वामीनी कर्जदारास यैवज दिहा (ल्हा) पाहिजे. गाडे बैल स्वामीपासी कोणी मागतील तर कोणास न द्यावें हे विनंती. सुभानजी भोकऱ्याबरोबर पत्रे पाठविली ती पावली. आणिकहि मागून स्वामीकडे पत्रें लेहून पाठऊ हे विनंती. येक गाडा बापूजी मेघशामाकडे दिल्हा पाहिजे हे विनंती.

¶*Letter from Chimaji to Bajirao from Khandesh on his way to the North.*

+ Chimaji's own hand.

१ मेहुणबारें व बहाले तालुका, जि. खानदेश.

G.P.Z.O. Poona, 1930.

Government do not share any responsibility for the comments and views expressed by the editor.

MARATHA CONQUESTS IN THE NORTH, 1732-35.

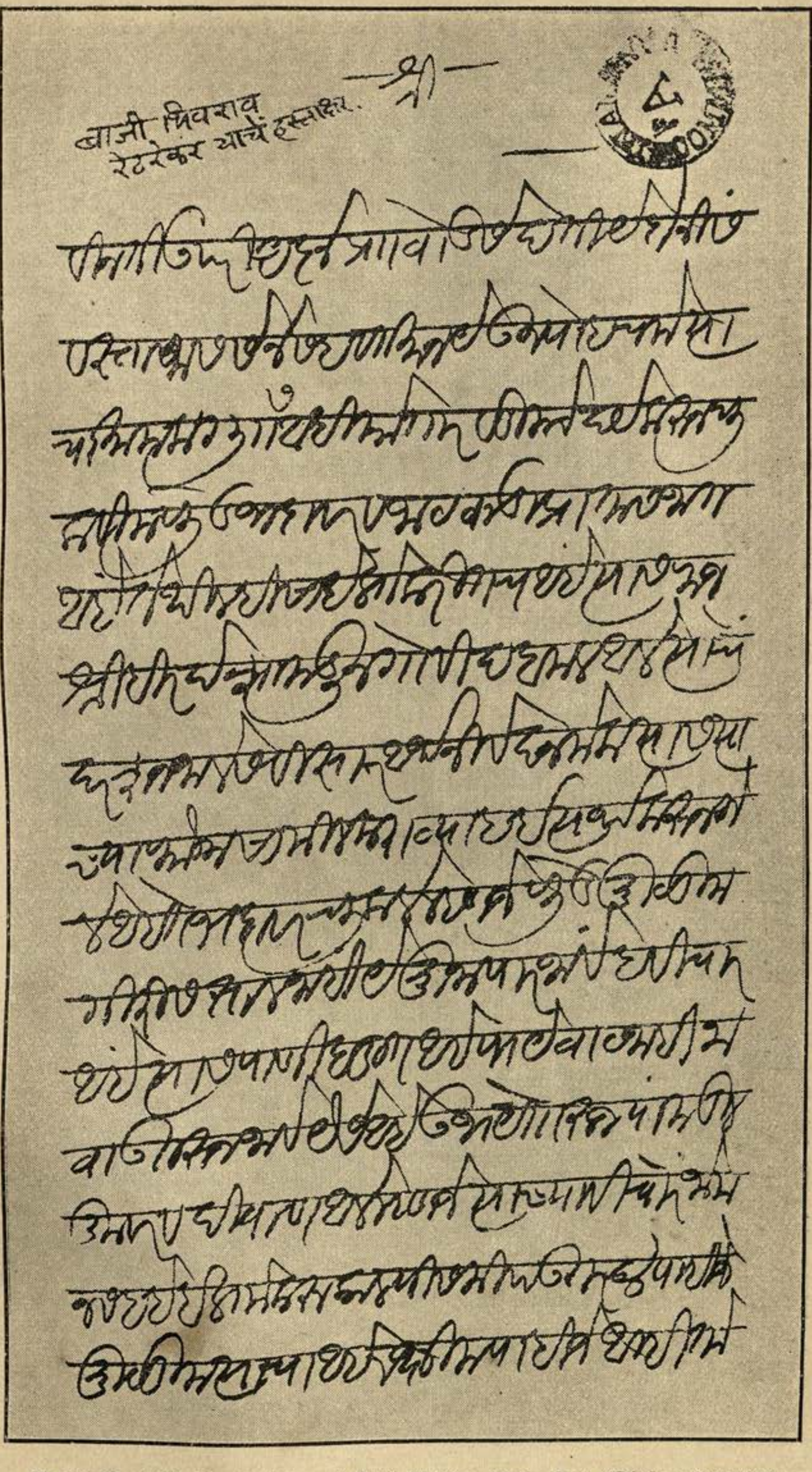
The years 1729-1732 were a period of comparative calm so far as northern affairs were concerned, the Peshwa's attention being confined to the south by home distractions caused by the rising of Sambhaji of Kolhapur, the defection of Dabhade at the instigation of the Nizam, and the protracted struggle with the Sidi of Janjira, on which King Shahu had set his heart. Of the three dangers, the first was easily overcome by Shahu, who sent an expedition against Sambhaji, subjugated him completely and concluded the famous treaty of Warna in 1731 which brought lasting peace to the two branches of the Chhatrapati's house. The conquest of Dabhade was however not a one-sided affair. Only after a campaign which lasted for some six months the Peshwa finally overcame his rival Trimbakrao Dabhade, routing his army in the famous action of Dabhoi. The struggle with the Sidi went on intermittently for years and left the Sidi much crippled on sea and land.

While the Peshwa was busy in the South, his brother Chimaji and some of his trusted lieutenants, particularly Ranoji Sindia and Malharrao Holkar, employed themselves in consolidating their new conquests. There was some bickering over the territory to be granted to the Peshwa in lieu of the timely assistance he had rendered to the Bundela chief Chhatrasal, against the encroachments of Mahamudkhan Bangash. Hirdesa and Jagatraj, the two sons of Chhatrasal, would not lightly part with the fertile tract that was demanded by their powerful ally, but eventually agreed to send military help when the Peshwa should undertake a campaign towards Delhi (Letter No. 9). Chimaji, the Peshwa's brother, went to the north in 1733 and appointed officers for the management of the newly acquired territory. The letter of Mahant Garibpuri (No. 1) thus summarises the situation : "While Umabai Dabhade is active near Ahmedabad with the Gaikwad and Bande as her allies, Sindia and Holkar, despatching Anandrao Powar and Bule to Malwa, themselves descended upon Pawagad and carried Champaner by assault." They thus prepared a base on the frontiers of Gujarat, from which they could strike swiftly towards Malwa and overawe the Mogul Subedar of that province and compel him to yield the Maratha claims. Happily for the Marathas, Malwa was at this time (1732) transferred to the management of the powerful Raja of Jaypur, a lukewarm adherent of the Emperor who secretly encouraged the policy of liberation undertaken by Bajirao. In 1733 Holkar and Sindia led their armies into Malwa, crushed what little resistance Jaysingh's army could make, and exacted from him a payment of 6 lacs of rupees with a promise to pay the tribute annually. (Letter 2.)

The Imperial Court looked with grave concern on the expansion of the Maratha power almost up to the gate of their capital, and convinced that the strength of the invader was too great to be resisted effectively by a provincial Subedar, despatched the Vazir Kamruddin Khan with large

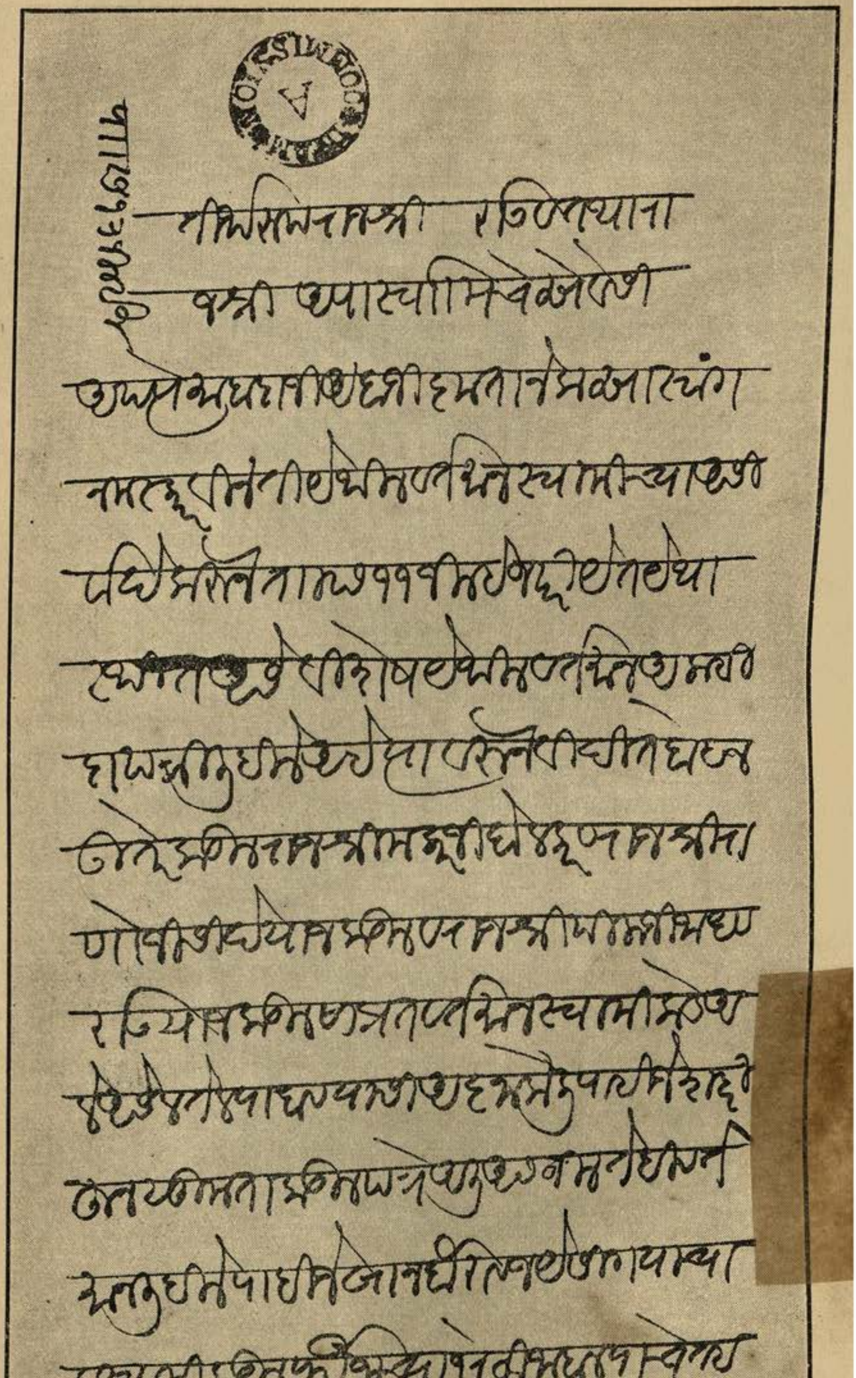
forces towards Bundelkhand, where the Marathas, as the allies of the rebellious Bundelas, had not struck deep roots. The Vazir went as far as Gazipur where he met with obstinate resistance from the Bundelas under Bhagwantsingh, the hilly nature of the country and the sullen temper of his men dissuading him from proceeding further. He then tried coercion upon Hirdesa and Jagatraj in order to alienate them from their Maratha allies. Thus eventually the Vazir had to return without achieving anything substantial. In the summer of 1734 the Marathas ravaged Rajputana and Malwa. In the winter of 1735 the imperialists started serious preparations. A formidable Mogul army well equipped with guns and ammunition was mustered at Delhi and marched against the Marathas in two sections, one under Khan Dauran, Sawai Jaysing and Abhaysing taking the easterly route, and the other by way of Agra and Muttra encountering the veteran Pilaji Jadhav near Orcha. (Letter No. 39.) Holkar and Sindia, who were then in Rajputana, adopted guerilla tactics. After a few skirmishes they left the Imperial army behind, crossed the Mukund pass, and entered the territory of the Jaypur state. The risk of being cut off from his base induced the chicken-hearted Khan Dauran to purchase peace with the Marathas by agreeing to pay them whatever they demanded. On the western front the Moguls did not fare much better. Kamrudinkhan failed to dislodge the Marathas from their position. They however returned to the South at the approach of the monsoon (Letter No. 59).

No. 54

Facsimile of the handwriting of Baji Bhivrao Rethreker. *(Died on 8-1-1739)*

No. 57

Facsimile of the handwriting of Mahadaji Ambaji Purandare. *(Died in Nov. 1760)*

श्री

मा। रा। बाजीराव पंतप्रधान गोसांवी यांसीं

ॐ श्रीमंत पहुडप्रतापदिनकर खाडेश्वरी परदुखभजन परउपकार सदाकाळीं येशवंत राजमुद्रायाविराजित शुभचिंतन-कारी महंत गरीबपुरी किल्ले कुकडमुडे अनेकउत्तमआशीर्वाद * * * उपर. येथील कुशल जाणून स्वकीय खबर आरोग (ग्य) निजानंदवैभव लिा। आज्ञा केली पाहिजे. यानंतर माहाराजाहीं बहुत दिवसा सांभाळपत्र कृपावंत होऊन पाठविलें तें छ १७ माहे रमजानीं पाऊन बहुत आनंदमय जाला. येसेंच पत्र निरंतरी माहाराजें अतीताचा परामर्ष करीत असिलें पाहिजे विशेष. माहाराजांहीं लिा। होतें कीं, मल्हारजी होळकर वगैरें फौज कुली कोणकोणें ठायीं आहेत त्यांचा वर्तमान लिा। जर माहाराजसलामत गंगास्वरूप उमाई दाभाडे गायेकवाड व बांडे यांची फौज महीपार उतरून अमदाबादेवर असे; व धोकलसिंग अमदाबाद शहरामध्यें आहे, हें खबर कागदींपत्रीं आहे. आनखी रा। मल्हारजी होलकर व रा। राणोजी सिंदे यांचीं पत्रें डोंगरपूर बासवाड्याचे मुकाम छ २० माहे साबानचीं आलीं, त्यांत लिा। होतें कीं, "कानसुलवरून कूच केला तें नरबदा-तीरीं पावलों. तेथें दोन फौजा केल्या. रा। आनंदराव पवार व विठोजी बुले यांसी तों माळव्या प्रांतास बिदा केलें. आन आपन जरीदी फौजेसीं मजल दर-मजल पांवागडास जाऊन चापानेर सर केलें. आणखी उमरठ शहर वगैरें २ मोडून तेथील बंदोबस्त करून सर्वच मजल दरमजल मालव्यांत प्रविष्ट जालों, निमित्य कीं सवाई जैसिंग माळव्यांत आला. राजश्री चिमणाजी आपाजी व सवाईशी खटखट होणार म्हणून राजश्री चिमणाजी आपाहीं पत्रें उदाजी पंवार-कारणें व आपणांस लिा। यास्तव सत्वर जाणें जाहालें." हें वर्तमान मल्हारजी होळकर यांहीं आम्हांस लिहिलें. त्यास रा। उदाजी पवार व हुजुराती रा। नाहार प्रभु बमये फौज आलंगोर फत्तेपुराहून कूच केला तें राजे मोहनसिंगचे मुलकांतून रा। आपा मदतीस माळव्यांत गेले. हा कालपर्यंत तों लढाईभिडाई कोठें जाली ऐसें आयकिलें नाहीं. पुढें जें वर्तमान होईल तें साकल्य सेवेसी लिा। पाठऊन. दुसर बांडियाची ठाणी ये प्रांतास आखराणी व राणीपुरे व दतोडें व आमोदें व कुवरखेडें यैशी आहेत. तलोदियाचे आसपास बांडियाठाणियाचा माहेश्रा[१] आहे.

---

१ वेढा, महासरा.

रात्रंदिवस तलोद्याशीं खटखट करीत आहे. आमच्यानें जे मदत मावन होऊन येते ते करितों. त्यास मल्हारजी माहाराजाचा म्हणवितो, त्याचें स्थळ तळोदें आहे; सर्व गोष्टीनें उपराळा करणा जरूर आहे. यावर माहाराजाधिमाहाराजा स्वामींहीं जासुद जोडी २ मल्हारजी होलकराचे समाचारा-निमित्य पाठविली ते छ १३ रमजांनीं आपल्या स्थलांस पावलें. आपण जासुदांस दोनतीन रोज ठेऊन मुदारात[१] करून समागमें मनुश देऊन मल्हारजीकडे राणा मोहनसिंगचे मार्गानें मार्गस्थ केलें. माहाराज सलामत आमची हकीकत तों परस्परें श्रुत जाली असेल कीं, नवाब निजामनमुलुक चालून येऊन कृपावंत जाले. सरफराजी करून मनसबदार केलें. लिहावयास कारण हें कीं, ताम्र होऊन इतकी त्यांस दया उत्प (न्न) जाली. यासी माहाराज तों हिंदूपद राजे व परशराम अवतारी म्हणवितात. अतीत ब्राम्हणांचें पोषक असतां कितीक सदाव्रतें चालवीत आहेत म्हणून विा लिा असें कीं, सदाव्रताचे खर्चानिमित्य मोकाशाची उमेदवारी राखितो, सद्व्रत चाले, आज नांव माहाराजाचें होय तो अर्थ केला पाहिजे. आपण अतीत, आज्ञाधारक आहू. आम्हायेउग कामकाज असल तें लिहित जाणें. चापानेरास ठाणें मल्हारजीचें नाहीं; पांवागडावर किलेदार आहे त्याचें ठाणें चापानेरीं आहे. कळलें पाहिजे. बहुत काय लिहिणें हें विनंती.

¶*Mahant Garibpuri of Kokarmunda writes to Bajirao news about the movements of the various Maratha commanders.*

No. 2] [*16-3-1732*

श्री

श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान स्वामीचे

सेवेसी

विनंती. सेवक कुसाजी गणेश कृतानेक साा नमस्कार विनती. येथील क्षेम ताा छ २९ माहे रमजान संवसर प्रतिपदापरियेत, स्वामींचे कृपेकरून मुाा सुरज सुखरूप आसो. यानंतरी श्रीमत राजश्री आपा स्वामीनी हिरदेनगरच्या मुका-मीहून सुरतेस राजश्री नारायेणदास, आपामलाचे धाकटे मधू (बधू?) त्याजपासी पाठविले. राजश्री मल्हाराऊ होलकर व राणोजी सिंदे गुजरातेस गेले होते.

---

१ संभावना.

त्याचे वर्तमान कळावे, सवाईजीचे वर्तमान कळावे, बुधालखडाकडील वर्तमान या उभयेतास कळावे, याजसाठी नेहमी मजला येथे पाठविले होते. जे वर्त [मान] येत होते, ते लिहीत होतो. राजश्री आपास्वामीकडील वर्तमान तरी, सविस्तर लिा आहे त्याजवरून कळो येईल. राजश्री मल्हारराऊ होळकर, राणोजी सिंदे, याजकडील वर्तमान, चापानेर घेऊ (न), पावागडचा बंदोबस्त करून, माळवियात आले. सवा(इ)जी मंदसारावरी होते. याणी बुळगे महीवरी टाकून सडे फौजेनसी जाऊन बहुत तंग केले. दाणा पाणी बंद केले. इतकियात, राजश्री कृस्णाजी पोवार, उदाजी पोवार याणी सवाईजीकडे राजकारण केले(की)त्यास सामील होऊन, यासी कटकट करावी. हे वर्तमान या उभयेतास कळलियावरी, उदाजी पोवाराचे थोडे बहुत बुळगे लुटिले. मग भले लोक दरमियाने पडोन, त्यास फजीत केले. मग सवाईजीसी युध्येप्रसग बराच जाला. स्वामीच्या प्रतापेकरून फत करून, सवाईने सल्यावरी घातले. सला जाला. सा लक्ष रुपये रोख द्यावे. आठावीस परगणियात याणी खडणिया केल्या, त्या यानी घ्याव्या. येसा तह करून, राजश्री आपास्वामीकडे पत्र घेऊन, वार्तिक आजीच स्वार होऊन गेले. स्वामीस कळावे म्हणऊन लिा आसे. दिलीकडील वर्तमान, पातशाहाने विसावे तारिखेस कूच करून, आगरियावरी येतो. पुढे पाहावे. राजश्री आपास्वामी गालेरीच्या रोखे भदोडियाच्या मुलकात आले आहेत. बहुत लेहावे तरी, स्वामी समर्थ आहेत. मी पदरीचा सेवक आहे, कृपावृधी कीजे हे विनती.

हे विनती.

¶*Kusaji Ganesh, who was specially deputed to the north to supply news to the Peshwa about the Rajputs, Sindia and Holkar, announces that the Powars have made secret overtures to Sawai Jaysing to oppose Sindia and Holkar in their claims. They were, however, prevailed upon to leave Sawai Jaysing after which the Marathas succeeded in inflicting a heavy defeat on the Mogul Subedar who agreed to pay six lacs in cash and a tribute to be levied over the twenty-eight parganas under him.*

No. 3] [*9-7-1732?*

श्री

श्रीमंत राजश्री पंत-
प्रधान व तथा राजश्री आपा
स्वामीचे सेवेसी

विनंती. सेवक सिवाजी शकर कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंती. येथील कुशल जाणून आषाढ बहुल चतुर्दसी स्वामीच्या कृपावलोकनेकरून येथास्थित

आसे. यानंतरी राजश्री राणोजी सिंदे व राजश्री मलारजी होलकर आनंदराऊ पवार पुढें देशास रवाना जाले. आम्हास बाबरी सात पाचसे फौज देऊन डोंगरपूर बसवडा येथील तहरह जाला नवता यास्तव तिकडे पाठविले. तेथे भारी फौजेवाचून कामकाज होत नाही. त्यास प्रस्तुत आपण कविठीयास आलो. राजश्री आनंदराऊ पवार * * * * जल आलें. सविस्तर वृत कलो आले * * * * राजश्री विसाजीपंत याणी सागितले. मजला स्वामीच्या पायाविना आन्य दैवत नाही. मी स्थापित आहे. विशष काये लिहिणे ? लोभ आसो दीजे हे विनंती.

विनंती.

¶*Shivaji Shankar to Bajirao: asks for more troops to complete his mission at Dongarpur.*

No. 4] [*1732?*

श्री

विनंती उपरी. भगवतासिंग आडारू व रा गोविद बलाल याचे कागद कासीद घेऊन आले. ते स्वामीकडे पाठविले आहेत. हे स्वामीनी वाचून याचे जाब सत्वर लेहून या कासिदाची रवानगी आम्हाकडे करून पाठवावे. आम्ही आपली पत्रे गोविदपतास लेहून, आपला कासीद याजबा देऊन पुढे पाठऊन देऊन. इजतखान यासी आपली पत्रे लेहून आम्हाकडे पाठविली पाहिजे. दिलेलखान याचा लेक इजतखान यास पत्रे लिहिणे की, फौज पाठविली आहे; हे तुमची कुमक करितील. सागर किला याचे स्वाधीन करणे. आम्हीहि आज्ञेप्रा लौकरीच जाऊ हे विज्ञाप्ति.

¶*The writer (Baji Bhivrao?) says that the communications received from Bhagvat Sing Adaru and Govind Ballal are sent to the addressee (the Peshwa?) and replies to them are awaited. Ijatkhan, son of Dilelkhan—he further writes—should be informed that forces have been sent to succour him at the fort of Sougar.*

No. 5] [*1732?*

श्री

विनती उपरी. दतिया वोंडसें या प्रांतें आल्यानंतर दोन्ही स्थलाहून बोलीचाली करावयां भले माणूस लस्करांत पाठऊन दिल्हे. त्यांचे बोलीचा भावार्थ मनास

आणितां, साल गुदस्तां आपणावरी कसाला पडिला, मुल्क खराब जाहाला आणि पैकाहि द्यावा लागला. याजकरितां साल मजकुरीं काही रयात करून मुलुकाची आबादानी होयसी करावी म्हणून बहुतच रदबदल केली. आमची मुल्क(क)-गिरी म्हणजे दोनआडीच महिनेपर्यंत चालोन यावयास पाहिजेत. याचप्रा जावयास लागतात. रयात करीन म्हणतां कैसे कार्यास येतें ? याकरितां साम, दाम, दंड भेदेंकडून सांगोन, जितके साधले तितके साधावे लागले. त्याप्रमाणे दोही स्थलच्या आल्या ग्रहस्तास सांगोन, गुदस्तास जेवढे आधिक साधलें तितकें साधून घेऊन, त्याच्या मुलकास कौल दिल्हा. खंडणी करार केली तो पैका येणे. त्याच्या मुदती करून दिल्या आहेत. त्याप्रमाणे पैका येईल. यैसे करून आंम्ही जाठवाड्या प्रांतांत स्वार होऊन गेलों. तेथीलहि जमीदार भेटीस येणे ते येतील. आल्यानंतर विल्हेस लाविले जाईल. तैसाच भदावरचा प्रसंग करावा लागतो. त्यास पत्रें पाठऊन, भले माणूस आणविले आहेत ते आल्यानंतर बोलीचाली करितां, जें होईल, तें केलें जाईल. सारांश जे होणें तें स्वामीचे पुण्यप्रभावेंकडून होईल. कृपा वृधींते पाविली पाहिजे. हे विनती.

¶*The writer narrates how people from Datia and Orchha came and supplicated for the reduction of the revenue on account of the bad condition of the country, and how they were disposed of.*

No. 6] [*7-3-1733 ?*

छ ३ रमजान

श्री

श्रीमंत राजश्री आपा स्वामी
साहेबाचे सेवेसी

आज्ञाधारक सुभानजी जठार साष्टांग दंडवत. विनंती उपरी. ताा छ ३ रमजान बुधवारपावेतो मुाा काा मलकापुर साहेबाचे कृपेकरून वर्तमान यथास्थित असे विषेशे. बोदवडीहून विनंतीपत्रे सेवेसी लिहून स्वार जालो ते छ २९ साबानी मलकापुरचे सरहदेत येऊन राहिलो. छ १ रमजानी कसबियासी आलो. गाव कसबती भेटला. लौकर न येत. तलाशे प्रहराकाने येक जण आला. त्याने कारभारी भेटवितो, ऐसे समाधानोतरी बोलोन, येक जागा राहावे मग अवघेच होईल यैसे जाणून राहाविया चालिलो; तो वर्तमान कलले, राा संभाजी सिंदे याजकडून रात्री राऊत पाच आले आहेत. त्याजवरून त्याजलाहि बोलाऊन वर्तमान पुसिले. त्यानी सांगितले, ते अनुरलिबावलीवर होते. घोडसगाव

पूर्णातीरी येणार. रंग पाहावया आपणास पुढे पाठविले होते. येथील प्रसंग, रात्री आलो. रोखा गावात नेऊन पाहिला. मागती आणून दिल्हा. त्याजवरी जाबसाल नाही. मग त्यासी सांगितले; आम्ही जेथे राहतो तेथे येऊन राहणे. होईल ते पाहू. आणि राहावया चालिलो तो यैकिले(कीं) संभाजी सिंदेहि येतात. तेव्हा त्याजकडे येक राऊत जाले वर्तमान सांगून पाठविले. आम्ही, जो भेटीस आला त्याने जागा दाखविली तेथे पाहावया आलो. संभाजी सिंदे यानी आम्ही येक जागा होवे. पुढे रंगासारिखे वर्तावे. आम्ही येऊन जीन उतरिले. गावात समाधाने सांगितले. गुरूढोर बाहेर निघाले. कारभारी मातबर बाहेर यावे तो संभाजी सिंदे यानी राऊताने निरोप पाविला असतां वेसीपासी आले. गाव तो मात्रागमनी. लौकर परामृष कोण करितो म्हणून माघारे फिरले. ते जाऊन गुरे वळली. गावातून लोक धाऊ लागले. आम्ही जिन उतरिले होते. गावातील तमासबीन भोवते बहुत मिलाले होते. ते समई परम संकट इजतीचे पडले. आम्हास यैसे करितो म्हणून सूचनाहि अगोधर न केली. श्वामीचा प्रताप समर्थ. आम्ही सितार्बीने आटोपून त्या लोकातून सलुख आर्चिला की, आम्ही आलो हे त्याजला न कलोन हे केले. आम्ही गुरे वगैरे जे उपद्रव केले ते मना करितो म्हणून सावधपणे त्याजपासी पावलो. वर्तमान सविस्तर सांगून पत्रे श्वामींची दाखविली. संभाजीबावाच्या विचारास आले परंतु राघोपंत याच्या विचारास न ये. तेव्हां गुरे घेऊन आदकोसावरी राहिले. आम्हास सांगितले, गोष्टी तो जालियाउपरी कारभाराचा बनाव पडून सलूख होये ते करीत होतेसे तसे करावे. बनाव पडावा. त्यात विक्षेप जाला. त्याचे शमन करून स्थितिवरी यावया सायकाल च्यार घटिका रात्री जाली. घोडियावरी जिन कबरा बांधून कसाला[१] मातबर केला. ते समई कारभारी येऊन भेटले. त्यानी सांगितले रा आवबा व गुजर यानी मातबर उपसर्ग केला ते दुख व आम्हाकडे भेटीस पाठऊन राहविले असता हा कजिया कायेसे ? बहुत भाशण; माती डोईवर घेऊन च्यारसे माणूस स्वामींपासी यावया सिध येसा राडा च्यार घटिका जाला. तदोतर बहुत रीतीने समाधान उतरे बोलोन बनाव कारभाराचा करावा यैसे सांगितले. विचार करून प्रा:थकाली पुनरुक्त येतो. यैसे बोलोन गावात माघारे गेले. गुरे येक जागा. तेथे संभाजी सिंदे याची फौज. आम्ही येक जागा. दिवस उगवला. तीन प्रहर जाले. तोपर्यंत बाहेर मातबर न येत. लौकिक कसा होईल? स्वामींनी आज्ञा केली, काये वर्तणूक कसी घडून आली हे शरम बहुत. काये करावे? आणीक च्यार कामे जाली पाहिजेत. येथेच हा प्रसंग. येथील तालुका

---

१ त्रास.

बालापूरकराचा. त्याजपासी जमाव हजार श्वार पावेतो. यैसियासी युग्तीवादे दाताळेकर पुंज पाटील बोलाऊन आणून श्वामीचा प्रताप जगविख्यात दबाव देऊन व समाधानपूर्वक सांगून कामावरी प्रगणा आणावा. हा विचार सांगून गावात पाठवून गावातील मधेम कारभारी व पुंज पाटीलच मधेस्त होऊन सायंकाली छ २ रमजानी बाहेर आले. बासकल विचार संभाजी सिंदे यासी सांगावा. त्यांच्या आपल्या विचारे जेथपर्यंत होईल तेथवरी करावे. मानमार्ग श्वामीआज्ञा हा विचार ध्यानास आणून करावे म्हणून ते जेथे होते तेथे गेलो. परस्परे वर्तमान सांगितले. त्या———— (अपूर्ण.)

¶*Subhanji Jatar gives Chimaji Appa details of his expedition into Berar near Malkapur.*

No. 7] [*24-5-1733*

श्रीराम.

यादी मजली कोस

कित्ता मजली राज(ग)डापासून कोस माहे जिलकाद वैशाख वद्य ४

२ छ १८ जिलकाद रविवार (२२-४-१७३३) राजेगडाहून[१] कूच जालें.

८ छ १९ रोज सोमवार, मुक्काम नजीक बुढा डोंगर, नदी सेंध, प्रांत माळवा.

८ छ २० रोज मंगळवार, मुक्काम नजीक कालाबाग

१० छ २१ रोज बुधवार, मुक्काम मौजें काकरवा पाा शाहाढोरा, प्रांा माळवा.

८ छ २२ रोज गुरुवार, मुक्काम सराई मोगलची

कित्ता मजली बऱ्हाणपूरपासून इा छ १३ जिल्हेज, गुरुवार, पौर्णिमा जेष्ठी

६ छ मार मुाा अंदुर्ली, पाा येदलाबाद.

८ छ १४ रोज शुक्रवार, मुाा चांगदेव, पाा येदलाबाद.

६ छ १५ रोज मंदवार, मुाा पाा वरणगाव.

६ छ १६ रोज रविवार, मुाा कंडारी पाा नसिराबाद.

६ छ १७ रोज सोमवार, मुाा पाा बोरनार.

८ छ १८ रोज मंगळवार, मुक्काम नजीक लोहारें पाा मार.

---

१ सिप्रीचे दक्षिणेस व कोलारसचे नजीक, बुंदेलखंडांत.

५ छ २३ रोज, मुक्काम नजीक सुरंज.

६ छ २४ रोज, मुक्काम धरगा.

१ छ २५ रोज रविवार

६ छ २६ रोज द्वादशी सोमवार.

३ छ २७ रोज मंगळवार मुक्काम

६ छ २८ रोज बुधवार, मुक्काम पारासुर दास्तक हमेदाचा मुलूक.

६ छ २९ रोज गुरुवार

६ छ ३० रोज शुक्रवार ज्येष्टशुध मजल कोंस

९ छ १ जिल्हेज शनिवार

८ छ २ जिल्हेज रविवार * * क * * रोहिल्याचे

६ छ ३ रोज सोमवार

३ छ ४ रोज मंगळवार, घाटाखाली.

८ छ ५ रोज बुधवार

८ छ ६ रोज गुरुवार, मुक्काम भिवलपूर, नर्मदा उतरोन दक्षण तीर, पा। कालीभीत.

१० छ ७ जिल्हेज, मुक्काम मौजे झिरणा, परगणे मकडाई

६ छ ८ रोज, मुक्काम मौजे चिकरपूर, परगणें चरवे

६ छ १९ रोज बुधवार, नजीक भडगांव.

६ छ २० रोज गुरुवार, मुक्काम वाघली पा। भडगांव.

८ छ २१ रोज मुक्काम पा। चालीसगांव.

८ छ २२ रोज शनिवार, मुक्काम नजीक भादली घाट उतरला.

६ छ २३ रोज रविवार, मुक्काम पालसड, पा। वैजापूर.

७ छ २४ रोज सोमवार, मुक्काम सिंहनद, पा। गांडापूर.

० छ २५ रोज मंगळवार, मुक्काम सिंहनद येथील मुक्काम

६ छ २६ रोज बुधवार, मुक्काम गंगा दक्षण तीर, पा। नेवासें

६ छ २७ रोज, मुक्काम प्रवरातीर.

६ छ २८ रोज मुक्काम शुक्रवार, नजीक सोनाई ब्राह्मणी.

८ छ २९ रोज शनिवार.

८ छ १ रोज रविवार, नजीक पारनेर मु॥ हंगे पळवे.

१० छ २ मोहरम सोमवार, मुक्काम घोडनदी, नजीक मलठण.

१० छ ३ रोज मंगळवार, मुक्काम नजीक पाबळ.

८ छ ९ रोज रविवार	१० छ ४ रोज मुा वडगाव सिंद्याचें.
६ छ १० रोज सोमवार	६ छ ५ रोज, मुक्काम पुणें, गुरुवार.
१० छ ११ रोज मंगळवार, मुक्काम सातपुडा, आशेर	१५३
	१६७ ताा
११ छ १२ रोज, मुक्काम हाळआंबराई, नजीक बऱ्हाणपूर.	३२०
१६७	दर ४ प्रो गावे ८०

¶*This is an interesting paper stating the stages and mileage for the march of armies into Northern India. The writer finished his journey from Rajgad (near Jhansi) to Poona, a distance of 320 kos or about 640 miles, in 47 days, i.e., about 7 kos or 14 miles daily, not a bad achievement for an army of those days.*

श्री

यादी देशाची नांवें:—

बुंदेलखंड दशार्णव देश. १.	वोडसे वारुणावत भीष्माचें १.
नरवर नैषध देश राजानल. १.	चंदेरी चैद्य देश राजा शुशुपाल १.
दतिया	ग्वालियेर वृजमंडलदेश.
भदावर देश	

¶*The ancient names mentioned in this short list as known in the 18th century will be found interesting.*

No. 8] [*15-6-1733?*

छ १३ मोहरम

श्री

विनंती उपरी. बुंधेल्यासी स्वामींनी दो लक्षाचा पटा करून घ्यावा ऐसा करार केला. आम्ही तेथे करार करून त्याचा कागद लेहून घेतला आणि हिमतरायास व लाला कृष्णसिंगास निरोप दिल्हा. तेसमई जागीर करून घ्यावी

याकरितां गोविंद बलाळ पूर्वी बुंदेलखंडचे स्वारीस स्वामीसमागमे होता व हली आम्हासमागमेहि वाकीफ जाला होता; याकरितां त्यास त्यासमागमे देऊन पाठविला. त्याने माहिना दोन माहेने खटपट बहुत करून पंनासा पंचावना हजाराचे गांव करार करून घेतले. वरकडहि मागाहून करार होतील. गाव-गंनाचे पाटील बोलाऊन आणून त्यांस वस्त्रें देऊन गावची लावणी संचणी करावी. एक जागा ठाणीयाजोगा असेल तेथे आखाडा घालून राहावें ऐसी आज्ञा आम्ही त्यास केली होती त्यामुळे तो त्या खटपटेस लागला आहे. त्यास सांप्रत येथें आल्यावर वर्तमान ऐकिलें जे मुधाजी हरी यास स्वामीनी त्या कार्यास पाठविलें. तर एका कार्यास दोघेजण कार्याचे नाहींत. स्वामीची आज्ञा होईल तर गोविंदपंतास उठऊन आणूं अगर मुधाजी हरीस आणवायाची आज्ञा होईल तर त्यास उठऊन आणूं. आज्ञा होईल त्याप्रमाणें वर्तणूक करूं. हे विनंती.

¶Chimaji Appa writes, all in his own hand, to his brother Bajirao from Bundelkhand that he had appointed Govind Ballal Kher to look after the revenue administration of the territory, so that the appointment of Mudhaji Hari already made may be cancelled.

No. 9] [*28-7-1733 ?*

श्रीमंत माहाराज राजमान्ये राजश्री

राऊ स्वामी गोसावी याचे सेवेसी

पो मुधाजी हरी साा नमस्कार विनंती उपरी. स्वामींची आज्ञा घेऊन स्वार जालो ते छ १४ मोहरमी बाध्याच्या मुकामी लस्कर दाखल जालो. वाटेत पुरोहितास व आसारामास वेथा जाली याकरिता दिवसगती लागली. माा राजश्री हिरदेसाव व जगतराऊजीचीं भेटी घेतलीं. वस्त्रे व पत्रे दिधली. मुख-वचने आज्ञेप्रमाणे निवेदन केले. बहुत संतोषाते पावले. आप्तकीच्या गोष्टी ममत्वेकरून बोलिले. आपणहि स्नेहममत्वपुरसर युक्तीच्या गोष्टी बोलायाच्या त्या बोलिलो. स्वामीचे ठायीं बहुत आस्ता धरिली आहे. त्यावरी जागिरीची मजकूर केला. हरिदास पुरोहित व आसारामाने निश्चयाप्रमाणे निवेदन केले. त्यास उभयेतानी सांगितले कीं माा राजश्री आपा स्वामी या प्रांतास आले होते. राा हिमतराव प्रधान व किसनसिंग फौज देवून पाठविले होते. जे कांहीं सेवा करावयाची होती ते केली. त्यावरी कासदाची जोडी माघमासी निजामाच्या लस्करांतून रवाना केली होती ते पावली. त्यावरून सवादोन लक्षांची जागीर मुकरर केली. राजश्री आपा स्वामीनी गोविंदपंतास समागमे दिधले. त्याही

ज्या जागा जागीर मागितली त्याची सनद करून दिधली आहे. सवा लाखाची जागीर राजश्री हिरदेसावजीही आपल्या जिलियात दिधली आहे व लाखा रुपयांची जागीर रा। जगतराऊजीही आपल्या जिलियात दिधली आहे. येक किला राजगड नामे आहे तो हिरदेसाने दिधला आहे. येक भला माणूस आपले तर्फेने देऊन गोविंदपंतास जागिरीत अमल दखल करायास पाठविले आहे. जागिरीत जो पैसा वसूल होईल तो घेणे; कमी येईल ते आपण देऊन ऐसे सांगितले. जागिरीची याददास्ती पूर्वी गोविंदपती सेवेसी पाठविलीच असेल. हली जागिरीची याददास्त पाठविली आहे त्यावरून विदित होईल. स्वामीनी आज्ञा केली होती कीं जागिरीची नेमणूक करून डौल पाठविणे. जेथें जागीर घ्यावयाची जागा लिहून तेथे घेणे. त्यास हे म्हणतात कीं गोविंदपंताही जे जागा मागितली तेच दिधली आहे. तरी स्वामीपासी जागिरीची याददास्त पाठविली आहे, यात जे घ्यावयाची असेल ते ठयेराऊन लिहिणे; बाकीची जागीर आणखी जागा ल्याहाल तेथे घेऊन. वरकड स्वामीनी मुखवचने सांगितले होते तेणेप्रमाणे निवेदन केले, त्यास स्वामीची स्वारी या प्रांतास येईल तेव्हां वोडछावर स्वामीनी यावेयाचा मनसुबा राजश्री मा। हिरदेसावजी व हिमतराऊ प्राधान येहीं सांगितला आहे कीं जेव्हां स्वामी नर्मदा उतरून अलीकडे येतील तेव्हां कूच दरकूच करून मजला मोठ्या करून वोडछावर येन. आपणहि वोडछास येऊन पोहचतों. पाचसात हजार बरकंदाज व दाहा हजार स्वार वोडछाचे गीर्दनवाई आपला मुलूक आहे तेथे आपण अगोदर बसवीत आहों. स्वामी तिकडून येतील तेव्हां हे फौज कुली समागमे स्वामीचे होईल आनी आपणहि फते जालियावर येऊन पोहचोन. यैशा मनसुब्याने वोडछे हातास येईल. नाहीतर शोहरत जालियाने ते मजबुती करतील. मग प्रेत्न करणे लागेल. यैशा मनसुब्याने सहजात जागा हातास येईल. धन बहुत हातास येईल. करोडानी गनती द्रव्य प्राप्त होईल. हे जागा हातास आलियावर दतिया वगैरे मुलूक कितेक जप्त केला जाईल. वोडछाचे व दतियाचे राज्य आपणास द्यावे; येथे ठाणे बसवून पुढे स्वामी मुलुखगिरीस ज्या मुलुकावर चालतील त्या मुलुकावरी समागमे चलावे; दिलीवर चाल कराल तेव्हाहि समागमे चलावे; प्रयागास स्वामी चालतील तेव्हांहि समागमे चलावे. पुढे जो मुलुक जप्त करावा त्यात अर्धोअर्ध प्रमाणे घ्यावे. वोडछाचे राज्य यास द्यावे, त्याचा यैवज येही आणखी मुलूक द्यावा. गढे व रेवामकुंदपुरचे स्वामीनी सांगितलें होतें त्यास रेवामकुंदपुरचा मुलूक आपणाखाले आहे; आपला अमल दखल परस्तुत तेथे चालत आहे. राहिले गढ्याचा मुलूक आहे, तेथे आपलाहि अमल

नाहीं, स्वामीत आपण मिळोन तेथील राज्य घेतो. तेथील आकार करून आपले जिमे कराल तर पैका देवून; नाहीतर आपले ठाणे बसविणे. ज्या गोस्टीमधे स्वामी राजी असतील तेच केली जाईल व दिलीकडील सादतखानाचा मनसुबा आहे कीं दक्षनेस यावें, परंतु स्वामीचा वसवास आहे कीं निकोर[1]-पूर्वकास स्वामी भेटले आहेत. याकरिता मा रा हिरदेसावजीच्या वकिलाणे दिलीहून लिहिले होते कीं तुम्हासी व श्रीमंत राऊ स्वामीसी येकलास[2] आहे तरी सादतखानाचा इरादा आहे कीं तुमचे हाते राऊस्वामीचा येकलास करावा आणि दक्षेनेची सुबेदारी ज्याच्या नावे स्वामी म्हणतील त्याचे नावे द्यावी व माळव्यातहि सुबेदार तुमच्याच विद्यमाने ठेवावा, आणखी जे मुदे स्वामीचे आसतील ते कबूल करावे. परंतु निकारपूर्वकाची फिकिर हारसल (?) करावी; सादतखानाही माळव्यास यावे; तेथे स्वामीची त्याची भेटी करावी; अगर वोडछास स्वामी येतील तेथे सादतखानाही यावे, यैसा मनसुबा आहे. याचा बिचार द्रढता करून लिहिला पाहिजे. तेनेप्रमाणे मनसुबा योजिला जाईल तरी याचे उतर सत्वर लिहिले पाहिजे. यांवर कमरदीखानाही मोठासा पण करून मा रा आपावर आले होते. आपा स्वामीची स्वारी निघोन गेली, अखर पेसेमान[3] जाला. वोडछेकर राजा व राऊ रामचंद्र यैसे मिळोन कमरदीखानापासी गेले आणि सांगितले कीं गनीमाची फौज हिरदेसावने आपल्या मुलुकावर पाठवून मुलूक लुटविला आनी आगऱ्यापावेतो फौजा पाठविल्या. यैशा कितियेक प्रकारच्या गोष्टी सांगून कमरदीखानास यांच्या मुलुकावर आणिले. जमुनातीरी काळपी वगैरे याचा मुलूक आहे तेथे फौज आली. त्यावरून मा राा हिरदेसाव व जगतराऊजी फौजबंदी करून आपले सरदेवर गेले. त्यास जमुनापार गाजीपूर वगैरे तेथील जमीदार आडारू, त्याचा लेक भगतसिंग नामे आहे त्याजपासी फौज दाहा बारा हजार हमेशा राहात असते, त्यास कमरदीखानाचा महुणा ज्याननिसारखान या जमिदाराच्या मुलुकाचा सुबा होऊन आला होता, त्यासी व जमीदारासी लडाई जाली. जमीदाराने ज्याननिसारखानास मारिले. मागे ऐसे जाले होते आनी जमीदार तो मुलूक खात होता. कमरदीखानाचे स्त्रीनें बहुत हटनिग्रह केला कीं भगवतरायास मारून भावाचा बदला घ्यावा आणि गाजीपूर वगैरेमधे ठाणे. बसवावे. मग पुढे बुंदेलखंडावरी चाल करावी. ऐसा मनसुबा करून जमनापार कमरदीखान जाऊन गाजीपुरास माहासरा केला. कमरदीखानासमागमे चालीस हजार स्वार व बरकंदाज तीस हजार होते. त्या जमीदाराच्यानें लडाई न करिविली. अखर गढी सोडून पळोन गेला. गढीत

---

१ निजाम. २ स्नेह. ३ पस्तावलेला, दु:खी.

ठाणे वसविले. मुलुकात अमल दखल केला. तेव्हा वोढछाचा राजा व राऊ रामचंद्र व महमदखान बंगस कमरदीखानास म्हनो लागले, कीं आता बुंदेलखंडावरी चालावे. ऐशात काबू आहे नाहीतर बादबरसात गनीमाच्या फौजा येतील. मग बुंदेलखंडात जाणे कठीण होईल. त्यावरून मकरदीखानाही (कमरदीखानाही) वकील याजपासी पाठविला कीं तुम्ही भेटीस येणे; आनी तुम्ही आम्ही येक होऊन जो कांहीं मनसुबा योजेल तो करून. परस्तुत तुमच्या मुलुकांत भगवतसिंग पलोन आला आहे. त्यास घेऊन भेटीस येने. कोण्हेविशयीं वसवास न करने. त्यास मा॥ रा॥ हिरदेसावहि तर मोठे मनसबेबाज आहेत. हे तो स्वामीहि जाणताती. याही आपले तर्फेनेहि येक भला माणूस पाठवून श्नेह संपादिला; आणि भगवतरायाचा तलास करून हस्तगती जाला तरी घेऊन येतो ऐसे रसायेनाच्या गोस्टी करून चित्रकूट पर्वतामधे आहे तेथे येऊन बसले. कमरदीखानाने विचारिले कीं बरसात मोठी आहे, ऐशात हे कांहीं जुर्भस[१] खाणार नाहीत. फौजेचा जमावहि विशेष होता. याकरितां टाला देऊन दिलीकडे छ २७ सफरी कूच करून गेले. त्यास मा॥ रा॥ हिरदेसावजीही सांगितले आहे कीं कमरदीखानाने मथुरेमधील देवाल्ये वगैरे उपद्रव विशेषसा केला आहे; तरी स्वामी येतील तेव्हा आपण व स्वामी मिलोन कमरदीखानाचे पारपत्य करावे लागेल. नाहीतर याजला मगरुरी बहुत जाली आहे. मा॥ रा॥ आपामागेहि धावला होता. परंतु आपा निघोन गेले होते. आता तुमचे येने जाले तेव्हाहि हा पुढे येईल. तरी याचे उतर सविस्तर लिहिले पाहिजे. जागरीचा मजकूर ऐसा आहे कीं जगतराऊजीही जे जागीर दिधली आहे ते कुली खराब व मवासा आहे. तेथे आमलहि होणे नाही. गोविंदपंत गेले आहेत तेथून रा॥ हिमतराऊ प्रधानास लिहिले होते कीं कितीयेक गांव खराब आहेत. येथे पैसा वसुल होणे नाहीं. हे वर्तमान आपणास कलले त्यावरून मा॥ रा॥ हिरदेसावजीसी व हिमतरावजीसी आपणासी बहुत प्रकारे सख्त रदबदली केली. आपण सांगितले कीं तुमचे वकील हरिदास पुरोहित व आसाराम तेथे आले होते, तेव्हा हे जागीर कबूल केली आहे की सवादोन लाख रु॥ वसुली सालहालांत द्यावी. येक रुपया कमी म्हनाल तर घेनार नाही. ऐसा करार करून आपणास समागमे आनिले आहे. आनी आता एसी जागीर देता तरी आपणास कबूल नाही. ऐसे बहुता प्रकारे सांगितले. परंतु जागिरीत आपला काये आखत्यार आहे कीं सोडावी आनी आपणास दरमाहा रु॥ सेंभर हरिदास व आसारामास सागितला होता कीं जोपावेतो

---

[१] भीति.

जागीर याच्या हवाले होय तोपावेतो तुम्ही आपणापासून देने. मग जागीर हवाले जालियावर जागिरींतून घेतील. त्यास आता हे म्हनताती कीं जागीर तो हवाले करून दिधली. आता जागिरीतून घेने. तरी आपणांस येथे दोन अडीच रुा लागताती. धान्य महर्ग आहे. रोज उठोन कूंच करावे लागते. सरजाम डेरा वगैरे पाहिजे. स्वामीच्या नावासारिखी वर्तनूक केली पाहिजे. दोन जोड कासीद समागमे आहेत त्यास पचवीस रूा दरमाहा दिल्हा पाहिजे. तो कोठून द्यावा? जागिरीत आखत्यार गोविंदपंताचा आहे. तरी याचे उतर लिहिले पाहिजे त्यासारिखी वर्तनूक करून. उभयता राजियाची वासना ऐसी आहे कीं जागीर दिल्ही आहे ते कबूल न करतील तरी दोन लाख रुा नगदच द्यावे. त्यास आपण उभयेता राजियास सांगीतले कीं पाच लाख रूा नगद द्याल तरी कबूल करनार नाहीं; परंतु सवादोन लाख रुपयाचे गावगना वसुली आबद पाहोन घेऊन. नगद घेनार नाही. त्यास ठयेराव जाला आहे कीं स्वामी तेथून लिहितील तैसे केले जाईल. यावरी गोविंदपंत जागीरीत आमल बसवायास गेले होते. त्या जिलियात जगतरायाने जागीर दिधली आहे. त्या गावाचा वाढा हिरदेसाव व जगतरायाचा जाला नाही ते जगत- रायाने गोविंदपंतास लिहून दिधले आहेत. तेथे अमल हिरदेसा देत नाहींत. म्हनताती कीं त्याही आपल्या वाट्याचे गाव दिधले आहेत; सवा लाखा रूा ची जागीर आपण दिधली आनी जगतरायाने आपल्याच वाट्यांचे गाव दिधले ते गोविंदपंती केसे घेतले? आपण गोविंदपतास जाती वेलेस सांगितले होते कीं हे गाव तुम्ही न घेने; व आपले भाऊबंद व जमातदार त्या जिलियाकडे आहेत त्यासी फितवा गोविंदपंत करितो; आनी हरकोन्हास दबावितो कीं तुमच्या जागीरा आपण घेऊन. नाहींतर आपणास कांहीं देणे. त्या जिलियाकडे जमीदारापासून आपण कांहीं वरशासन घेत आस्तो; त्यास म्हनतो कीं तुम्ही कांहीं त्यास न देणे. आपणास देने. ऐसा फितूर त्या मुलुकांत केला आहे. आपणास वसवास कितीका प्रकारचा जाला आहे. आतासींच ऐसा बखेडा घातला आहे तेव्हा पुढे राजगडावरी तुमचे ठाने बसल्याने अनर्थ कराल. जगतरायामधे व हिरदेसावामधे चित सुधहि नाही, राजगड हिरदेसायाचा आहे, त्याही आपले तरफेनें दिधला होता. आतां या वसवासाकरितां राजगडात अमल देत नाहीत आनी याचा स्पर्धी कोन्ही आहे. तो गोविदपंतास भेटला आहे. तो जेसे सांगतो तेसे करिताती. त्याचीच मानसे गावोगाव बसविताती. गोविंदपत तरी नावाकीफ; आनी बुदेलखंडची मनुस्ये तर लबाड लताड आहेत. तें तो स्वामीहि जानताती. येथे तर

बहुत सावधतेने वर्तनूक करावी, तेव्हा सिधीते पावेल. आपणास म्हणो लागले कीं तुम्ही जागिरीस जाणे. किलाहि तुमचे हवाले करितो. तुम्ही आपले जागिरीचा आमल करणे. जे गाव तुमच्या चितास येतील ते ठेवणे. जे चितास न येतील ते सोडने. त्याचा ऐवज तुम्ही म्हनाल ते गाव देऊन. आपण उतर दिधले कीं जागिरीची हकीकत हजूर लिहितो. तेथील उतर आलियावर जे जागा जागीर म्हनतील तेथे घेऊन. त्यांस पूर्वी गोविंदपंती जागिरीची याददास्त पाठविली आहे. हाली हिरदेसाहजीच्या जागिरीची याददास्ती पाठविली आहे. जगतरायाच्या जागिरीचा तो बखेडाच आहे; आनी पूर्वी गोविंदपंती पाठविलीच आहे. हाली हिरदेसाहजींही सागितले आहे कीं ते जागीर चितास येत नसेल तरी या परगनियात सवा लाखाची आपण देतो. लाखां रुपयांची जगतराव याच परगनियांत देतील. हिरदेसाहजीच्या जागिरीची याददास्त सवा लाखाची करून पाठविली आहे. येसेच गाव जगतरायाचे आहेत त्याची याददास्त येथे नवती, बदल पाठविले नाहीत. हा परगना मऊमहेव्याहून दोन मजली उतरेकडे आहे. हा चितास परगना येईल तरी लिहून पाठवणे. याच परगनियात घेऊन, अगर जमनातीरी याचे परगने आहेत त्या जिलियाकडे आज्ञा होईल तिकडे घेऊन; अगर पेहिले जागीर धामोनीच्या जिलियाकडे दिल्ही आहे, त्याच जिलियात वेरान गाव आस्तील ते टाकून चांगले गाव आबाद वसुली आस्तील तेच घेऊन. तरी त्यांचे उतर लिहिले पाहिजे तसे करून. यावर इकडे दस्तुर आहे कीं श्रावनमासी तीहाईचा वसूल घ्यावा लागतो. तरी स्वामींनी रा बाबूजी नाईक जोसी याची वरात पाऊण लाख रुपयाची आपणावर करने; म्हनजे याजलाहि कळेल कीं रुपयाची ताकीद आहे. तरी वरात आगत्य करने. रुपये सत्वरीच नाईकास पावते होतील. यावरी जगतरायाचे चित आपणाकडे बहुतसे नाही, कीं राजश्री आपा स्वामी ये वरसी वोडछावर गेले होते. वोडछेकरासी जगतरायासी शरीरसमध आहे, याकरिता यास वाईट लागले आहे. आनी त्याचे येथे कोन्ही कारभारीहि नाही. हिरदेसाहजीचे येथे कुली अखत्यार हिमतरायाचा आहे. आनी हिमतराव स्वामीच्या ठाई आस्ता फारसी राखितो; याजवरी कमरदीखान भगवतसिंगावर आला होता त्याची जागा गाजीपूर वगैरे होती ते कमरदीखानाने हिरोन घेतली आहे. तो धनाढ्य बहुत आहे. त्याची वासना आहे कीं स्वामीची स्वारी या प्रांतास येते, तरी आपण काही देऊन; आपला मुल्क आपणास सोडोन देवणे; आनी जमनापार पूरवा प्रांतात व प्रयागांत स्वामीचा आमल बसवावा. दोन करोडपावेतो प्राप्ती ऐशी करून देतो. त्यास आपण

सांगितले कीं वीस लाख रुा द्याल तरी तुमच्या मुलुकाचा बंदोबस्त करून, तुमची जागा तुम्हास देविली जाईल. त्यास त्याचा मध्यस्त निरधेसिंग[1] केसरीसिगाचा लेक छत्रसालजीचा नातू येथे आहे तो आहे. त्याने कबूल केले आहे कीं दाहा लक्ष रुपये आगोदर द्यावे; जागा हातास आलियावर दाहा लक्ष द्यावे. तरी स्वामी याचे उतर लिहितील तेसे ठीक करून ठेऊन. स्वामीची स्वारी नरबदेवर आलियावर दाहा लक्ष द्यावे ऐसी बोली घातली आहे. उतर त्याहाल तेसे करून. स्वामीच्या पुन्यप्रतापे इकडे आगमन जालियाने इबरतीनेच बहुत कार्ये होतील. सवादोन लक्षाची जागीर दिधली आहे ती काही विशेष नाहीं. येथील प्रसंग ऐसा दिसोन आला आहे कीं जे जागीर मागाल ते देतील. याच्या घरामधे फितवा बहुत आहे. स्वंज्ञा मात्र लिहिली आहे. येथे स्वामी आलियावर सविस्तर विदित केले जाईल. निरधसिंगास येक पत्र लिहिले पाहिजे कीं तुमचेविशाई मुधो हरीने लिहिले होते; तरी तुम्ही आपले समाधान राखून आपल्या कार्यास तत्पर असने. आपण येऊन तेव्हा भेटीस येणे. व गोविदपंतास जगतरायाने व हिरदेसाहजीने येक गाव जागीर करून दिधला आहे. आनीखहि काही देऊ केले ते न दिधले. बुधेले काबूची, लेक देऊन जावायास मारनार. आनी गोविदपंतास तो येथील विचार कळला नाहीं. याकरिता वकरे[2]च दवडिला. वकरेकरून धन्याचे कार्ये होते तें बेवकरे होत नाहीं. त्यास आतां पत्र पावतांच जागिरीची नेमणूक करून उत्तर सत्वर लिहिले पाहिजे, त्या सारिखी वर्तनूक केली जाईल. सिबंदी व आपली नेमनूक करून सनद लिहिली पाहिजे. किल्यावर सिबंदी दोनसे प्यादे पाहिजे; व जागिरीस सेंभर प्यादे तहसील व थानेबंदीस लागतील त्यास स्वामी तेथून मुकरर करून लिहितील त्याप्रमाने वर्तनूक करून. स्वामीस हिमतराऊही लिा आहे त्यावरून विदित होईल. येथे जोपावेतो उतर आले नाही तो-पावेतो कामकाज बंद आहे. तर उतर सत्वर रवाना केले पाहिजे. आनी कासिदास ताकीद केली पाहिजे की वायेदियास पोहचेत. बहुत काय लिा हे विनंती. हरिदास पुरोहित छ २३ सफरी मेला. विदित होय. आपणास खर्चास दीडसे रुा दोही राज्याही दिधले आहेत. त्यास कासदाची जोडी निघाईस रुा २४ च्यार महिन्याची तलब दिधली आहे; व हरि यास

---

१ अनिरुद्धसिंग. २ प्रतिष्ठा.

च्यार महिन्याची तलब रुा २४ चुकविली ऐसे अठेतालीस रुा दिधले. विदित होये. वरकड वर्तमान जुबानी विदित होईल. बहुत काय लिहिणे हे विनंती.

¶*An important letter to Bajirao from his sardar Mudhaji Hari posted at Banda. The complicated situation in Bundelkhand is well depicted and the letter shows how Bajirao took advantage of it in order to extend Maratha rule in the North. The Nizam, Mohammadkhan Bangash, the Emperor's General Kamruddinkhan and Sadat Khan are all mentioned as doing their utmost to save the North from the encroaching Marathas.*

No. 10] [*26-12-1733?*

श्री

राजश्री पंतप्रधान गोसांवी यांसी

श्रीमंत सकलगुणालंकरण अखंडितलक्ष्मीअलंकृत राजमान्य स्नेहांकित पिलाजी जाधवराऊ दंडवत विनंती. येथील क्षेम छ २९ रजब मुा वरणगाऊ जाणून स्वकीये कुशल लेखनाज्ञा केली पाहिजे विशेष. आपण सातारियास आले म्हणून वर्तमान कलों आले. तरी जंजरियाकडील बंदोबस्ती कोणे रीतीने केली, शामलास कोणती स्थले दिल्ही हे सविस्तर लेहून पाठविले पाहिजें. आम्हाजवली आवधी पथके जमा जाहाली. रा संभाजी भोसले व हैबतराऊ सोमवंसी व संताजी मोरे आले नाहीत. तेही लौकरच येतील. येघाजी संतकर यासहि बोलाऊ पाठविले आहे. तेहि लौकरच येतील. याउपरी मजल दरमजल नर्मदा-पार होऊन जाऊन. राजश्री मल्हारजी होलकर व राणोजी सिंदे यास पत्रे पायागडचे बेगमीविसी लिहिली होती त्याजकडे पाठविली. आम्हीं नरवर उजवा टाकून सोदर बुंधीकोटे या प्रांते जाऊन मासपक्ष मुकाम करून धण्याचे पुण्यप्रतापे जें कार्य होईल ते करून फिरतेसमई वोडसे दतिये या प्रांते फौजेनिसी जाऊन आज्ञेप्रा वर्तणूक करून. विशेष काये लिहिणे. कृपा केली पाहिजे हे विनंती.

मोर्तब सुद.

¶*Pilaji Jadhao to Bajirao, reporting his movements to the north and inquiring what terms had been agreed to with the Sidi.*

No. 11] [1733?

श्री

श्रीमंत राजेश्री आपा स्वामीचे सेवेसी

विनंती सेवक कुसाजी गणेश कृतानेक सां नमस्कार विनंती. येथील क्षेम ताा छ २ माहे साबान मुाा मकडाई स्वामीचे कृपेकरून क्षेमरूप असो. यानतरी स्वामीची आज्ञा घेऊन स्वार जालो ते नजीक संगमनेर राजेश्री मल्हारजी होलकर व राणोजी सिंदे याच्या भेटी जालिया. स्वामीची पत्रे त्यास देऊन साकल्ये वर्तमान उभेतास निवेदन केले. त्याणी उतर दिल्हे की, रुपयाची निशा कोन्ही करील तरी आम्ही कार्ये करून. ये गोष्टीस पंधरा दिवस रदबदल जाली. सेवटी करार केला की, प्रतापसिंगास भेटीस आणावे. मग जे होणे ते हो. यैसे उतर जाले. आम्हास आज्ञा दिल्ही की तुम्ही जाऊन त्यास घेऊन येणें. मग जे होणे ते होईल. त्याची आज्ञा घेऊन मकडाईस आलो. तो गुदस्ता थोडीसी वस्ती या मुल (खा) त होती. प्रजन्याकरिता कुल मुलूक पेस जाला. जगनोगडापासून[१] मकडाईपावेतो वस्ती नाही. मकडाईस आलो. राजियाची भेटी जाली. स्वामीच्या प्रतापेकरून बहुत सन्मान केला. माणसे सांगाते देऊन सिवणीपावेतो पोहचाविले. स्वामीस कलावे म्हणऊन लिा असे. राजेश्री मल्हारजी होलकर व राणोजी सिंदे रेवापार होऊन बडवाईस मोरचे लाऊन बरी पोखती खंडणी करून सवदागराचे हती तीन होते ते खंडणीत घेऊन तेथून कूच करून मालवियात गेले. राजेश्री पिलाजी जाधवराऊ सुभेदार फौजसहवर्तमान आसेरीवरून नेमाड प्रांते आले. सेवेसी श्रुत होये. बहुत लेहावे तरी स्वामी समर्थ आहेत. कृपावृधीते पावविजे हे विनंती.

¶*Kusaji Ganesh informs Chimaji from Makdai of the movements of Ranoji Sindia, Malharji Holkar and Pilaji Jadhao.*

No. 12] [1733?

श्रीशंकर

सेवेसी विनंती उपरी. आपली आज्ञा घेतल्यानंतर चौघटका रात्री राजे जगतराज यांची भेटी घेतली. बोलीचा उपक्रम आम्ही काढिला. त्यास राजे मारनिले बोलिले कीं, उदईक तुम्ही आम्ही एकत्र होऊन जो निश्चय करणे तो करूं. तदनंतर राजे सभासिंग याचे दर्शनास गेलों. दोन घटकापर्यंत दरबारी होतो. परंतु त्याचा संभाषणाचा समय नव्हता. याजकरितां डेऱ्या * *

---

१ जगमगडा अथवा जगंगडापासून ?

* * * आजी मंगळवारीं प्रात:काळीं * * * * दर्शनास जाऊन एकांती * * * * * ते व आम्ही बैसोन त्यांचा स्वहितार्थ * * सांगणे तो सांगितला. त्यावरून त्याच्या ध्यानास येऊन आम्हासी बोलावयाचा अर्थ तो बोलिले. सारांष तेथे ग्रहस्त आहेत. त्यांचे परम भये मानितात. ते विषई आम्ही त्यांचे मनोधारण कर्तव्य ते केले. त्यावरून समाधान जाले. पैकियाची वाट, जागा व मनुष्यावरी आहे; ते तुम्ही जाणतच आहों. आम्ही आपले ठाई जो विचार करणे तो करून. कुंवर नारायण व खेतसिंग व उगर यांसी संध्याकाळीं पाठऊन देतों. ते येऊन बोलतील ते ध्यानास आणून, जे गोष्टीनें आमचें राज्य वाचे ते करावें. सर्व प्रकारे आपल्यासी अंतराय करीत नाहीं. लस्करच्या कूचाविषई पुसिले. त्याचे उत्तर दिल्हे कीं, तुम्ही सर्व प्रकारें थोर आहां. आपल्या विचारास येईल तेंच कराल. मुलुकाच संरक्षण जालिया तूर्त तुमच्याच उपयोगास येणार. ऐसें जाणोन जे संरक्षण करावयाचें तें करावें. राटपंडवरी वगैरे जागा जागा * * * * ते गांव लुटोन गुरें आणि * * * * * ल पाहाडीची चारितात. या * * * (ब) दोबस्त करावयाचा एख्त्यार (तुमचाच) आहे. ऐसे उत्तर दिल्हे. थैशास जागा जागा फौजा आहेत; त्या कुल बोलाऊन आणावयाचा विचार आपल्या विचारास परिछिन्न आला तरी करावा. सर्व उगवणीची इमारत मुलुकावरीच आहे. फौज मुलकातून उठोन आलियानंतर यांचे चितांतील संशय दूर होऊन, कार्य लवकर करतीलसें दिसते. व राजे सभासिंग याजकडील वर्तमान रा। गोविंदपंत याचे पत्रावरून विदित होईल. त्रिवर्ग सध्याकाळीं राजीयांनीं बोलीस्तव पाठवावयाचा करार केला आहे. ते आल्यावरी जो मजकूर होईल तो उदईक सेवेसी लेहूं. राजानी पुंड ऊस आपणांस व रा। मल्हारराव यांसी पंनास ५० पा। आहेत. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

¶*Dealings and conversations with Jagatraj and Sabhasing, sons of Chhatrasal, are reported (probably to Bajirao or Chimaji) in this letter.*

No. 13] [*1734*

छ ११ जिल्हेज

श्री

राजश्री पंतप्रधान तथा
राजश्री आपा स्वामी
गोसावी यांसी

श्रीमंत सकलगुणालंकरण अखंडितलक्ष्मीआलंकृत राजमान्य श्नो। पिलाजी जाधवराऊ व तुबाजी अनंत दंडवत व आ। सा। नमस्कार विनंती. येथील

वर्तमान ताा छ १९ जिलकाद मो नरवर येथास्थित असे. विशेष. पूर्वी इकडील सविस्तर वर्तमान दत्याचे मुकामीहून लेहून स्वामिकडे पत्रे पाठविली आहेत, त्यावरून विदित होईल. त्या अलीकडे दत्याचा कारभार उरकून राजश्री मल्हारजी होलकर व राणो(जी) सिंदे अहिरवाड्याकडे गेले. आम्ही दत्याहून कूच करून ग्वालेरीस गेलो. च्यार मुकाम ग्वालेरीखालीं केले. मुलूक तिकडील खराब पडिला आहे. काहीं गाव वस्ते होते तेथे शेपनास रुपये आले ते घेतले. भदावरचा कार्यभाग तेथेच विल्हेस लागला. मग पुढे जावे तरी मुलूक वैराण, याजकरितां माघारे फिरोन नरवरास आलो. येथे येकदोन मुकाम करून लोहरसिंग व गुजरोरा सुकलारी येथील निर्गम करून मजल दरमजल चंदेरी डावी टाकून गौरझाबरेयास येतो. तेथे गोविंद बलाल यास बोलाऊन आणून, तेथील कार्याची विचारणा करून, पुढे मजल दरमजल देशास येतो. बुदिकोटे प्रांची थोडीसी बाकी राहिली आहे. व हती आजारी तेथे ठेविले होते; ते आणविले आहेत. चऊ रोजात येतील, म्हणजे इकडील निर्गम जाहाला. सेवेसी श्रुत होये. बहुत काये लिहिणे हे विज्ञाप्ति.

¶*Pilaji Jadhav to Bajirao from Narwar giving an account of his activities in the region of Jhansi.*

No. 14] [*23-4-1734*

श्री

राजश्री पंतप्रधान
साहेबांचे शेवेसी

श्रीमंत सकलगुणालंकरण अखंडितलक्षुमीअलंकृत राजमान्ये श्रो मलारजी होलकर व राणोजी सिंदे कृतानेक दंडवत विज्ञापना येथील कुशल वैशाख शुध प्रतिपदा सोमवांसर मुकांम मेडतें स्वामींच्या प्रतापें येथास्थित जाणून श्वकीये लेखनं करावयांस आज्ञा केली पाहिजे. यानंतरें राजश्री सवाईकडील कासिदासमागमें पत्र आलें. उतंम समईं प्रविष्ट होऊन आनंद जाला. मेडतियाचें वर्तमान सविस्तर आनविले. त्यास आरंभी दाहा कोंस मेडतें राहिलें होतें. तेच समईं राजश्री उमेदसिंग शाहापुरवाला मेडतीयामधे आहे, त्याजकडील भला माणूस राजश्री प्रतापसिंग याजकडे आला होता. त्यास तेथून कूच करून शहरासंनिध आलियांवरी रा प्रतापसिंग गावांत गेले होते. भंडारी याची भेटीं व उमेदसिंगाची घेतली. तेथील प्रसंग विच्यांर मनांस आनता थाक न लागेसा जाला. मंग उठोन आले. उपरांतिक शंहर प्रथम दिवसींच घेतलें. गावांत

घरोघर सडे होते. कुल पलोन सराईत गेले. ते जागां बलांऊन आहेत. प्रस्तुत मोर्चे सनिध गेले आहेत. येक दोंन वेले बाहेंर निघाले होते. जुंज जालें. त्याजकडील दाहा पांच माणूंस पडले. त्यामधे प्रतिष्ठित येक ठार जाला. आम्हाकडीलहि दोघें भले माणूस जानोजी जाधव व सेकोजी धुमाल पडलें, व दोघे चौघें जखमीं जाले. त्यास अद्यापि त्यांजकडील कांहीं अनुसंधान येत नांही. विशेष या गांवची वस्तभाव अगोंदर कुल पलविली होती. घर रक्षनार्थ सडे गावांत होते ते गांव घेतांच वाडियांत गेलें.. याउपरीं होईल वृत तें सेवेसी लेहूंन पाठऊ. सेवेसी पत्रलेखन केल्यावरी नवीन वृत आरंभी जे स्थलीं आमचें मोर्चे होतें तेथून त्याचे पुढील मोर्चे उधलूंन कोटांत लोक घातले. ते ठिकाणीं आमचे बसले होतें. त्यास किल्यांतून मागती जमाव करून येऊन मोर्चा त्याणी आपला कायेम केला. किल्यावरील व खालील दोहीं कडून गोळीचा मार जाला. त्याजमुलें मोर्चा त्यांणी आपला घेतला. परंतु त्यांचे माणूस दाहा-पांच पडले वं जखमींही वीस तीस जाले. आणि आम्हांकडील दोघं चौघें पडले व दाहावीस जखमीं जालें. आमचा पहिला मोर्चा कायेंम राहिला. आमचे लोक येकायेकी त्याच्या मोर्चापासून आलें नाहींत. अगोधर बरी मार दिल्ही गोल्याची. धीर फार धरून उभे होते परंतु दुतर्फा त्याजकडील रंजक याज-करता मग आपल्या पहिल्या मोर्च्यावरी येऊन राहिलें आजिच्या मोर्चियाचे घालमेलीमुले चिकिबा (सिकिंदा?) तो बरेसे जाले आहेत. याउपर जे हाती होईल ते सेवेसी लिहून पाठऊन. आपणाकडीलहि वर्तमान सदैव लिहीत गेले पाहिजे. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापना.

¶Malharji Holkar and Ranoji Sindia describe to the Peshwa the severe encounter at Merta and the subsequent evacuation of the town by the inhabitants. Some light skirmishes between the Rajputs and the Marathas are also described.

No. 15] [*29-4-1734*

श्री

श्रीमंत राजश्री आपा स्वामीचे सेवेसी

विनंती पोष्य सिवाजी शंकर[1] कृतानेक सां। नमस्कार विनंती. येथील क्षेम स्वामीच्या कृपादृष्टीकरून छ ६ जिल्हेज मुकाम आमदानगर प्रा। अशेर सेवकांचे वर्तमान येथास्थित असे विशेष. बहुत दिवस जाले, पत्रद्वारे सेवकाचा सांभाल

---

१ ओढेकर.

केला नाहीं. कसबे सिपरी व कुलारस प्रांत नरवर सुभा आग्रे दोही शहरची खंडणी घेऊन पुढें काा सोपार सुभा आजमेर येथपर्यंत गेलों. पर्जन्यकाल समीप आला याजकरितां तेथून माघारे मुरडोन कुच करून देशास येत आहों. ब्न्हाणपुरानजीक तापी उतरोन आपल्या दर्शनास येत असों. वरकड वर्तमान राजश्री आनंदराऊ यांणी लिहिले आहे त्यावरून सेवेसी श्रुत होईल. विशेष काये लिहिणें. तेथून पत्रे समागमीयासी आली आणि या ग्रहस्तास पत्र न आले हे गोस्टी ओर्दुसी[१] दिसोन आली. हे ग्रहस्त तो जीवेभांवे सेवा करीत आहेत. ज्यांसमागमे मार्गस्त केले त्याचे मरंजीसिवाये तीलभंर वर्तणूक न करितां आपण पत्री परामृश न करावा येैसे नाहीं. येथील विचार तरी जे जोडी आपणाकडे मार्गस्त करिता आम्हास श्रुत जाली ते समयी पत्र दिल्हें. जे जोडी न कलतच आपणाकडे आली असल, तरीच पत्र आमचें पावलें नसल. सविस्तर अर्थ भेटीनंतर श्रुत होईल. विशेष काये लिहिणे. लोंभ असो दीजे हे विनंती.

राजश्री आयाबा व राजश्री अंताजीपंत व राजश्री दादजी स्वामीस सां नमस्कार अनुकर्मे आसीर्वाद विनंती लिखितार्थ परिसीजे. लोभ आसो दीजे हे विनंती.

पो विठल रामराऊ सा नमस्कार व आसीर्वाद.

¶*Siwaji Shankar Odheker to Chimaji Appa, communicating his own movements. The writer further says that he is proceeding to Sopar in Ajmer after having collected the tribute from the two towns of Sipri and Kularas.*

No. 16] [*26-11-1734?*

छ ११ रजब मुा सातारा

श्री

राजश्री पंतप्रधान

गोसावी यासी.

δ श्रीमत सकलगुणालकरण आखडितलक्ष्मीआलंक्रुत राजमान्य श्नेहाकित पिलाजी जाधवराऊ दंडवत विनंती. येथील क्षेम ताा छ १० रजब मुा भालवणी पाा पारनेर जाणून स्वकीये कुशल लेखनाज्ञा केली पाहिजे विशेष. आष्टमीस लोणीहून स्वार जाहालो. तो कूच दरकूच आलो. राा राणोजी भोसले सामील जाहाले. राा भिकाजी सिंदे व गोविंद हरि येका दो दिवसा सामील

१ आदूर्सी = अदूरदृष्टीचा.

होतील. तुबाजीपंत व विसाजीपंत डेरा व पागादेखील अजी उद्या आलियानंतर आम्ही डेरियांत जाऊन राहून. याउपरी गुतोन राहात ना (ही). मजल दर-मजल चालत जाऊन. मौजे खोकर व भोकर, नियाणी, वडिगाव याणी बदल खाऊन वसूल सुरलीत देत नाहीत. याकरिता त्याचे पारपत्य करावे, यैसे राणोजी भोसले याचे मते जाहाले आहे. याकरिता त्याच्या पारपत्याचा [शिक्का] विचार जैसा कलेल तैसा करून तबी पोहचावितो. वरकड वर्तमान जे होईल ते शेवेसी लिहून पाठऊन. याउपरी पुढे जाऊन धण्याच्या पुण्यप्रतापेकडून जे कस्त करणे ते करून. सार्वभौमाच्या फौजा आल्या तरी जैसे कलेल तैसे च्यार दिवस डावे उजवे होऊन पोट भरून. आमचेविसी चिंता केली न पाहिजे. विशेष काये लिहिणे. कृपा केली पाहिजे. हे विनंती.

मोर्तब
सुद.

¶*Pilaji Jadhav to Bajirao, starting on an expedition into the north.*

No. 17] [*22-12-1734 ?*

छ ७ साबान

श्री

राजश्री पंतप्रधान गोसांवी यांसी

श्रीमंत सकलगुणालंकरण अखंडितलक्ष्मीअलंकृत राजमान्य स्नो. पिलाजी जाधवराव दंडवत विनंती. येथील क्षेम तागाईत छ २२ माहे रजब मुकाम नजीक तलेगाव पा. चालीसगांव जाणून स्वकीय कुशल लेखनाज्ञा केली पाहिजे. विशेष. काली छ २१ रोजी घाट उतरोन आजी मुकाम मजकुरास आलों. येथे लोक जमा जाले आहेत. त्याची याद अलाहिदा पत्रीं लेहून आपणाकडे पाठविली आहे. त्यावरून विदित होईल. मागाहून कितेक लोक येणें आहेत त्यास ताकीद करून रवाना केली पाहिजेत. आम्ही तो मजल दरमजल दाहा बारा रोजानीं नर्मदापार होऊन जातों. कदाचित आपला यावयाचा विचार योजून आला असिला तरी या निमित्यहि लोक राहिले असतील त्यास आपले येणें जालें तरी आपण चौं पाचाशा राऊतानिसी येतील. वरकड राऊतानी राहोन प्रयोजन आहे यैसा अर्थ नाही. आपल्यास जितके राऊत पाहिजेत तितके ठेऊन वरकडास ताकीद करून जलदीनें आम्हास आटोपून येत तें केलें पाहिजे.

राजश्री राणोजी सिंदे व मल्हारजी होलकर याची फौज करवंदीचे बारीनें पुढे गेले. रा. आनंदराउ पवार माघून जात होते. ते * * * * रागणीयाचे कापटणे (?) येथे राहिले होते, त्याजवरी जावजी दाभाडे व दलपतराऊ ठोके छपा घालावयासीं गेले. त्याचें याचे युद्ध बरे जाहले. पवारानी सेपनास माणूस मारले. दलपतराऊ याचे मांडीवर तरवारेची जखम लागली आहे; त्यास मोडून पिटून लाविले म्हणून वर्तमान आले. बोटवदीहून सितोलियासी पत्र आले. तेच बजिनस पाठविले आहे. त्यावरून विदित होईल. बहुत काये लिहिणे. कृपा केली पाहिजे. हे विनती.

मोर्तब
सुद.

¶*Pilaji Jadhav to Bajirao: writes his plans of marching.*

No. 18] *[28-12-1733*

श्री

राजश्री पंत प्रधान

गोसावी यासी.

ॐ श्रीसकलगुणालंकरण अखंडितलक्ष्मी आलकृत राजमान्य स्नेहांकित पिलाजी जाधवराऊ दंडवत विनंती. येथील क्षेम. ताा छ २ माहे साबान मुाा आमदनगर नजीक आसरेगड जाणून स्वकीये कुशल लेखनाज्ञा केली पाहिजे. विशेष. आंम्ही ब्राणपुरीहून कूच करून आजी येथे आलों. राजश्री संभाजी भोसले व राजश्री संताजी मोरे अद्यापि सामील जाहाले नाहीत. येका दो दिवसा येतील. राा येद्याजी संतकर यास पत्र पाठविलें, तेहि येतील. याउपर मजल दरमजल रेवापार होऊन जाऊन. जे वर्तमान होईल, ते लिहून पाठऊन. राजश्री मल्हारजी होलकर व राणोजी सिंदे याजकडील पत्रे आली, ती पाठविली आहेत. त्यावरून विदित होईल. त्याजकडील वर्तमान आले की, बडवाई प्रात मालवा येथे मोर्चे देऊन जेर करून खडणी घेतली, म्हणून आले.
[शिक्का] कागदीपत्री नाही. नर्मदारपार होऊन गेलियानंतर सविस्तर वर्तमान परकीये फौजाचे व आद्यंत लिहून पाठवितो. आमचेविसी काही चिंता केली न पाहिजे. खावदाचे पुण्यप्रतापेकडून येश संपादून फौज

हिंडऊन आणून. वरकड वर्तमान रा तुबाजीपंताचे पत्रावरू (न) कलो येईल. विशेष काये लिहिणे. कृपा असो दिल्ही पाहिजे. हे विनंती.

मोर्तब
सुद.

¶*Pilaji Jadhav to Bajirao : communicates his plans for marching into the north.*

No. 19] [*18-12-1734 ?*

पोा छ ३ साबान

श्री

पुरवणी तीर्थरूप राजश्री आपा स्वामीचे सेवेसी विनंती. स्वामीनी केदारजी सोनजी जासूद याजबराबर पत्रे पाठविली ती पावली. राजश्री प्रतिनिधी राजश्री-पासी वऱ्हाडच्या गावाविसी व मालवा प्रांतीच्या सरजामाविसी बोलिले तरी तुम्ही जाबसाल करणे म्हणून तपसिले लिहीले. यैसियासी सदरेस उगाच मजकूर प्रतिनिधी मात्र बोलिलें, परंतु ते गोस्टीचा फिरोन प्रसंग पडला नाही. कदाचित प्रसंग पडला तर स्वामीचे आज्ञेप्रमाणे बोलो. विदित जाहाले पाहिजे. राजश्री प्रतिनिधी बोलिले तेव्हांच राजश्री स्वामीनी जाबसाल केला कीं, जलगाव व फुटगाव वराडचे हे पहिलेपासून राजश्री प्रधानपंताकडे आहेत. त्यात घालमेल चालणार नाही. वरकडानीं नवीन करून घेतले आहे ; त्याचेच काये करणे ते करावे. यैसे बोलिले. हाली काही मजकूर नाही. कलले पाहिजे. वरकड उतर मागाहून पाठऊ. विदित जाहाले पाहिजे. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापना.

¶*Purandare to Chimaji Appa : describes Shahu's intentions as to the Peshwa's Saranjam in Malwa and Berar.*

No. 20] [*1734*

श्रीवेंकटेश प्रा

श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान व आपासाहेब

स्वामी यांचे शेवेसी

शेवक लाला भागीरथ मुनशी दंडवत विनंती. विनवावया प्रार्थना ऐसीजें. साहेबीं निजानंदवैभव ल्याहावया लेखकास आज्ञा करीत गेले पाहिजे. विशेष.

सातारियाहून पुणियाकडे स्वार जाले तें समयीं निरोप सांगोन पाठविला कीं, कितेक विचाराच्या गोष्टी आहेत त्या भेटीनंतर सांगितल्या जातील. त्याउपरी बहुत त्वरा येथून स्वार व्हावयाची जाली. याकरितां तो प्रसंग घडून न आला. व सेवकाचें चितांत त्या गोष्टीचा संशय राहिला आहे. तरी त्या गोष्टीचा निरोप सेवकायोग्य सांगून पाठवावयाचा असेल तरी सांगून पाठविला पाहिजे. येथें वार्ता आहे कीं, स्वामींनीं राजश्री धोंडोपंत[१] यास महत्कार्य विज्ञापिलें आहे; त्या कार्याचें साहित्याविषयीं शेवकास जे कांहीं आज्ञा होईल त्याप्रमाणें वर्तणूक केली जाईल; व त्या जागचे वकिलास आपला विचार कळों देणें उचित नाहीं. व माहाराजा संगरामशिंग यास देवआज्ञा जाली. व त्याचे ज्येष्ठ पुत्र राजश्री माहाराजा जगतसिंग यांस राज्याभिशेक केला, म्हणोन राजश्री राऊ नगराज माहाराजाजीचा धायेभाई व राजश्री सोमाराम मुनशी यांनीं माहाराज राजश्री स्वामीचे सेवेसी लिहिलें व सेवकांस लिहिलें कीं, राजश्री पंतप्रधान यांचे विद्यमानें माहाराज राजश्री स्वामीचे सेवेसी विनंती करून, राज्याभिषेक जाला आहे त्याचा टिका पाठवणें. यैशियासी स्वामी प्रसंगीं नवते. आपण राजश्री स्वामीचे सेवेसी विनंती करून, येक हस्ती व वस्त्रें वगैरें टिकियाचा सरंजाम चिरंजीव राजश्री लाला भवानीदास यासमागमें पाठवावयास मोकरर केला आहे. परंतु कितेक लोकांनीं या कामामध्यें मन घालून हें काम आपण करावें म्हणोन बहुत उपाय केला. यैशियासी ईश्वराचे कृपेनें व आपले दयेनें माहाराज राजश्री स्वामी यांनीं त्या लोकाचा अर्ज कबूल न केला. व चिरंजीवावर हें कार्य मोकरर केलें आहे. आतां स्वामीचा मार्ग लक्षितों. स्वामी येथें आलियावर निरोप देवितील, परंतु या गोष्टीचा इनसाफ केला पाहिजे कीं, आपण चोवीस वर्षे राजश्री स्वामीची व आपली सेवा करितों. त्याचें फळ हेंच कीं चिरंजीवास सात वर्षे घरीं बेकार बैसऊन शेवकास आठ हजार रुपयांचे कर्जदार केलें व त्यां दिवसांमध्यें दोन तीन चाकरियाहि यैशा मिळाल्या होत्या कीं, त्यांमध्यें शेवकाचें कर्ज आदा होऊन जमयेतीनें गुजारा न होय; परंतु येथील सेवेचें सबबेकरितां त्या चाकरिया चिरंजिवास करूं न दिधल्या, घरीं बेकार बैसविलें. पहिलें व हालीचें कर्जामुळें आतां कांहीं ताकत राहिली नाहीं, याकरितां सेवेसी विज्ञापना केली जाते कीं, स्वामींनीं पूर्वील आपलें वचनाचा प्रतिपाल करून, शेवकाचा अभिमान धरून, गौरव केला पाहिजे. सेवक स्वामीचे पदरचा मनोभावेंकरून आहे. स्वामींनीं व राजश्री आपासाहेबी मौजे सिलेगाऊं येथील सरदेशमुखी सेवकास दिधली असतां ते जागाचा कमाविसदार अंमल देत नाहीं. स्वामीचे दौलतेनें लक्षानलक्ष मनु-

१ धोंडो गोविंद, पेशव्याचा वकील, सवाई जयेसिंगाजवळ १७३९ त. (ऐ. चर्चा.)

ष्यांचें ऊर्जित जालें व शेवकाची शेवा पहिली व हालीची ईश्वरास ठाऊक आहे. व स्वामीसहि विदित असेल. थोडें गोष्टीसाठी शेवकाचा अव्हेर करावा हें स्वामीचे थोरपणास व महत्त्वास उचित नाहीं. व शेवकाचे पदरीं पंधरावीसा ब्राम्हणाचें व शांदीढशां मनुष्यांचें अन्न आहे. जो येथील कांहीं प्रासंश आहे तो विदित आहे. याकरितां वारंवार विनंती केली जाते जे वाळूज प्रांतींचे सरदेशमुखास ताकीदपत्र होय कीं, दरोबस्त सिलेगावीचें सरदेशमुखीचे यैवजात मुजाहिम[1] न होणें. स्वामीपासीं हे बहुत मालियेत नाहीं, व साहेबीं कलमदानाविषयीं शेवकास फर्मायेश केली होती त्याबदल व आणिक कांहीं औषध आणावयाबदल दोघें मनुष्यें अवरंगाबादेस पाठविलीं होतीं, तेथून संदुकी कलमदान देखील साज व रुप्याच्या दौती किंमत रुपये ७० सत्तर व औषध व कापड मिळून किंमत रुपये १३० येकशेंहतीस येकूण रुपये दोशांहाची मत्ता घेऊन, ते मनुष्यें शिमगीपोर्णमेचे दिवशीं चांभारगोंदियापावेतों पावलीं. त्यांचें वर्तमान चांभार-गोंदियामध्यें आमचे वळखी लोक होते त्यांचें लिहिलियावरून कळों आलें. त्याउपरी शिमगीपूर्णमेचे दुसरे दिवशीं चांभारगोंदियाहून मनुष्यें चाललीं तें लिंपनगाऊ व गारदौंड या दोही गांवांमध्यें गायबा जालीं. सातारियाहून दुसरीं मनुष्यें पाठऊन त्यांचा तलास केला, परंतु कोठें ठिकाणा लागत नाहीं. सुभाना बेरड मौजें गारदौंड येथें राहातो. बहुधां त्यानें त्या मनुष्यांचा घात केला. तो जिल्हा स्वामीचा आहे. या गोष्टीचा तलास करणार स्वामी समर्थ आहेत. हें वर्तमान दोन वेळां स्वामीचे सेवेसी लिहिलें, परंतु त्याचें उत्तर न आलें; आतां दया करून त्या मनुष्यांचा तलाश करविला पाहिजे. स्वामीनीं सिलेगांवची दराबस्त सरदेशमुखीची सनद दया करून देविली पाहिजे. व राजश्री लाला भावानीदास व सेवकाचा गौर केला पाहिजे. बहुत काय लिहिणें, कृपा लोभ असो देणें हे विनंती.

¶*Lala Bhagirath Munshi to the Peshwa from Satara. He says he has been serving the Peshwa for 24 years and so also his son Lala Bhavanidas. He complains that he has not been given any remuneration for his services or Jagirs to maintain himself and family. He adds, "King Shahu has received intimation about the death of Rana Sangramsingh of Udaipur and the installation of his eldest son Rana Jagatsingh to the throne. Nagraj, the foster-brother of Jagatsingh, has written to Raja Shahu to send his congratulations and a dress of honour to the new Rana with the approval and recognition of the Peshwa Bajirao." Rana Jagatsingh came to the throne in 1734.*

---

१ अडथळा. २ लाला भगीरथ मुनसी व मुलगा लाला भवानीदास. (शोभाराम मुनसी) लाला भगीरथ २४ वर्षें बाजीरावचे नोकरींत आहे. औरंगाबादचा राहणारा दिसतो.

No. 21] [8-3-1735 ?

श्रीशंकर

श्रीमंत राजेश्री आपा
स्वामीचे शेवेसी

पोश्ये बाबुजी नाईक जोशी सा। नमस्कार विनंती. उपरी : स्वामीचे आशीर्वादे करून मुकाम बुराणपूर सुखरूप असों विशेष. स्वामीची आज्ञा घेऊन आलों. आजीपावेतों आपले घरींच आहों. बुराणपूरचे अविंधाने शेंदोनशें राऊत व दोणशें बरकंदाज नरमदापावेतों दिले. उदईक कूच करून पुढें जातों; परंतु राजकी वर्तमान सुभेदार व कमर्दिखान बुंदेलखंड प्रांती आहेत. परस्पर युध होते. होळकर व सिंदे रामपुरियानजीक होते. सवाईजी व खांदोराऊ[1] दाहां कोसांचे अंतरियानें आठचार दिवस रदबदली जाली. परस्पर बीद न बसली; त्यावरून आपल्या फौजा सवाई जयपुराकडे गेल्या. मागून सवाईजी व खांदोरा गेले. परस्पर बिगाड जाला. अविवेकें आम्ही निघालों. मातबर माणसाजवळ गेलिया-उपरी चिंता नाहीं, परंतु पंथ दूर. समय की सकलीत सामान आम्हासमागमे नाहीं. कदाचित बलकुबले[2] तर घरास तरी सुरक्षित यावें. स्वामी पुण्यवान आहेत. चिंता तों नाहीं. पुढें होईल वर्तमान होईल तें लिहून पाठऊं. बुंदेल-खंडावरून जावे तों कमर्दिखानाचा शह; सवाईजीकडे जावें तों दूर गेले. तूर्त नरमदेपावेतों जातों. पुढें होईल तें लिहून पाठऊं. सविस्तर वर्तमान मातोश्री बाईचे पत्रावरून विदित होईल. सारांश गोष्ट हजार पांचशें फौज बराणपूरपावेतों पाठवावी. दाहापांच काशिदाच्या जोड्या फौजेसमागमे ध्यावा. आमचे वर्तमान फौजेस कळे त्यांचे वर्तमान आम्हास कळेसें पत्रदर्शन तरजुत केली पाहिजे. स्वामीपासून निघालों. लोकापवादाकरितां होरट करावी तर स्वामीचें नांव थोर. विवेकें करून होईल तेच करावें. बहुत काय लिहिणे हे विनंती. फाल्गुन वदी १०.

¶Babuji Naik to Chimaji Appa from Burhanpur, describing his journey to the north in company with Radhabai. The style of writing resembles Hindi, Babuji having spent his early life at Benares.

---

1 Khan Dauran.

२ वाईट प्रसंग आला तर.

No. 22] [2-3-1735

नकल.

पो चैत्र सुध १९

श्रीमार्तंड

राजश्री बाजी सखदेव कमावीशदार पो हवेली गो अखंडितलक्ष्मीअलंकृत राजमान्य श्नो पिलाजी जाधवराऊ दंडवत. सुा खमस सलासीन मया अलफ. तुम्हीं पत्र पाठविले ते पावून लिा वर्तमान कलो आले. आम्हाकडील वर्तमान तरी कमरुदीखां वजीर वीसापचवीसा हजारा फौजनसी दिलीहून आम्हावर रवाना होऊन आला. त्यांची आमची दोनतीन युधे जाली. त्याची दोन तीनसें उंटे व घोडी पाडाव आम्हाकडे आलीं. त्याउपरी आम्हीं तिकडून निघोन पोहरी सिव-पुरी कुलारस या प्रांतें आलो. मोगल नरबरावरी आहे. त्यांसी व आम्हासी बारा कोसांची तफावत आहे. पुढें आम्ही मजल दरमजल बुंदेलखंडात बुणगे आहे त्यास सामील करून चांदे देवगडाच्या मुलकातून देशास येऊन. तुम्ही आपले परगाणियातील वसूल लौकर करून ऐवज वरातदारास नेमणूकप्रमाणें ज्याचा त्यास पावता करणे. वरकड वर्तमान चिरंजीव राजश्री संभाजी जाधव याचे पत्री लिा आहे त्यावरून कलो येईल. जाणिजे. छ १७ सवाल. बहुत काये लिहिणे.

¶*Pilaji Jadhav describes to Baji Sakhdeo his encounter with Kamruddin Khan.*

No. 23] [14-3-1735

नक्कल

श्रीशंकर

तीर्थस्वरूप राजश्री पंत वडिलाचें

शेवेसी

अपत्येंसमान नारो सिऊदेव कृतानेक सां नमस्कार विनंती. येथील कुशल ताा चैत्र सुध १ वडिलांचे आसीर्वादे मुा काा धार सुखरूप असों विशेष. वडिलाचें आसीर्वाद पत्र आले, पावोन बहुत समाधान जाले. यैसेच अपत्याचा आसीर्वादपत्री परामृष करीत गेले पाहिजे विशेष. या प्रांतीचें वर्तमान तर बाविसीची फौज खानदौराखां व सवाई जेसिग व अभयसिग व माहाराव कोठेवाला वगैरे राजे यैसे दोन लाख स्वार व तोफखाना व आरब यासी तो संख्या नाही,

ऐसी फौज मकुंददरा उतरोन रामपुराप्रांते आले. इकडून राजश्री मल्हारजी होलकर व राणोजी सिंदे यैसे येऊन कजिया केला. आठ रोज लस्करचे चौगिर्दी कही-काबाड दाणा-घास बंद केला, लस्करची उंटे घोडी आणिली. उपरांत गनीमी कावा करून मकुंददरा उतरोन बुंदीकोटे यावर जाऊन तेथून पुढे सवाईचे मुलकात गेले त्याजवरून मोगलाईची फौज माघारी गनीमावरी गेली. प्रस्तुत खानदवराखान बुंदीवर आहे. सवाई जेनगर नजीक गेला. राजश्री मल्हारजी होलकर वगैरे दाहा कोसाचे तफावतीने पुढे आहेत. याप्रांती मोगलाची फौज नाही. गनीमाचे कमाविसदार जागा जागा आहेत. राजश्री पिलाजी जाधवराऊ कमरदीखानासी गाठ घातली. छत्रसालाचे लेक हरदेसा रा। पिलाजी जाधवराऊ यासी सामील जाले आहे. त्यानीही कमरदीखानासी येक दोन लडाई जबरदस्त घेतली. आता प्रस्तुत पाच सात कोसाचे तफावतीने आहे. कमरदीखान नरवलेवर आहे. सिप्री कुलारसेवर जाधवराऊ आहेत. पाच लक्ष रुपये कमरदीखान यासी देतात, परंतु याचे मनोगत विशेष आहे. अद्यापि काही ठराव नाही. पुढें होईल वर्तमान सेवेसी लिहोन. बहुत काये लिहिणे, कृपा लोभ असो दीजे हे विनंती.

¶*News sent to the Peshwa from Dhar about engagements with the Imperial forces in Rajputana and Bundelkhand.*

No. 24] *[12-4-1735*

पौ छ १० जिल्हेज.

श्री

सेवेसी विज्ञापना यैसीजें. येथील वर्तमान तागाईत वैशाख शुद्ध प्रतिपदा मंदवासरपर्यंत येथास्थित असें विशेष. छ २६ जिलकादीं नवाबाची येथें सोळा दिवसाची बातमी आली कीं नवाब खानदौरा व राजश्री मल्हारजी होळकर राणोजी शिंदे याच्या भेटी राजश्री जैसिंगजीचे विद्यमानें जाल्या. होळकर बुंदीवरी आहेत व खानदौरा कोटियावर आहेत. विदित होये. नवाबाचें कूच छ १२ जिल्हेजीं मोकरार जालें आहे. सांप्रत रोज्यास पिराचे तवाई * * * कारु पेशखाना गेला. आजीं प्रात:काळीं खुद स्वार होऊन गेले. कमरुदिखान यांची छावणी माळव्यांत होणार ऐशी वार्ता आहे. राजश्री सरलस्कर व राजश्री सुलतानजी निंबाळकर यांची येक लडाई पूर्वी जाली. त्यानंतर सरलस्कर व राजश्री

आवजी कवडे नडसी प्रांतें येकत्र जाले. नडसीहून दोदो कोसांवर आहेत. निंबाळकर नडसीवर आहेत. त्याचें त्याचें सख्य होणार. मध्यस्तीस लोक पडिले आहेत म्हणोन वदंता आहे. विदित होये हें विज्ञापना.

¶*News-letter about Maratha doings in Malwa with reference to Sawai Jaysingh, Ranoji Sindia, Malharrao Holkar and others.*

No. 25] [*25-4-1735*

श्री

पुरवणी[1] तीर्थरूप राजश्री राऊ व तथा
राजश्री आपा स्वामीचे सेवेसी

विनंती. लाला भागीरथ यासी वैशाख सुध पूर्णमा गुरुवारी देवआज्ञा जाहाली. स्वामीस कळावे याकरिता लिहिले असे. सेवेसी श्रृत होये हे विज्ञापना.

¶*Mahadaji Ambaji informs Bajirao of the death of Lala Bhagirath, which took place on 25th April 1735.*

No. 26] [*April 1735 ?*

श्रीरामचंद्र

श्रीमंत राजश्री राऊप्रधान
व राजश्री आपा स्वामीचे सेवेसी

पोष्य कृष्णाजी आनंदराऊ, कृतानेक नमस्कार विनंती. येथील कुशल जाणून स्वकीये लेखनाज्ञा केली पाहिजे विशेष. तीर्थरूपांकडील वरचेवरी पत्रें तेथें येतच असतील. प्रस्तुत शाहारीहून बातमीचें वर्तमान आलें. त्याची नक्कल सेवेसीं लिहून पाठविली आहे, त्यावरून विदित होईल. सारांश, खानदौरा व जयेसिंग यांच्या भेटी, राजश्री मल्हारजी होळकर यांच्या जाल्या. स्वामींचा प्रताप ऐसाच आहे. नवाबांचें बोलाऊं तीर्थरूपांस आलें. पैठणीहून शाहारास गेले. तेथील वर्तमान येतांच सेवेसी लिहून पाठऊं. दरबारचें सविस्तर वृत्त

---

१ पत्र महादाजी अंबाजी याचें आहे.

राजश्री माहादाजीपंत लिहितील, त्यावरून विदित होईल. वरचेंवरी पत्र पाठऊन वडीलपणें सांभाळ केला पाहिजे. बहुत काये लिहिणें, कृपा केली पाहिजे हे विनंती.

¶*Krishnaji Anandrao, son of Anandrao Sumant, writes to the Peshwa and his brother about the meeting of Malharji Holkar with Sawai Jaysingh and Khan Dauran. He further informs him that his father left Paithan for Aurangabad, whither he had been invited by the Nawab Nizam-ul-mulk.*

No. 27] [*April 1735*

पौ छ १० जिल्हेज

श्री

पुरवणी तिर्थरूप राजश्री राऊ तथा
राजश्री आपा स्वामीचे सेवेसी

विनंती. राजश्री सुमंताकडील पत्र आलें तें आजीं मंदवारीं राजश्री स्वामीस राजश्री कृष्णराऊ[1] याणी वाचून दाखविलें. त्यांत मजकूर राजश्री मल्हारजी होळकर व राणोजी शिंदे याचा व नवाब खानदौरा याच्या भेटी जयेशिंगजीचे मारफातीनें जाहाल्या. बुंदीवर होळकर आहे व कोट्यावर खानदौरा व जयशिंग आहेत. येसें वर्तमान सोळा दिवसाचे बातमीचे जोडे आले त्यांणी सांगितलें. शहरींहून[2] छ ११ जिल्हेजीं नवाबाचेंहि कूच होणार आहे; विदित जाहालें पाहिजे म्हणून पत्र आलें. राजश्री स्वामी कांहीं बोलिलें नाहींत, स्वामीस विदित व्हावें यास्तव लिहिलें असें. येविशीचें स्वामीकडे तपशीलवार वर्तमान आलें असेल तरी लिहिलें पाहिजे. कदाचित राजश्री स्वामी पुसतील कीं पहिले झुंजले काय? आतां भेटले काय? हा मजकूर काये असें पुशिलें तरी सांगावयासी कळलें असावें, यास्तव वर्तमान लिहिलें पाहिजे. सेवेसीं श्रुत होये हें विज्ञापना.

¶*The writer, Mahadoba Purandare, informs the Peshwa that letters have reached Shahu giving intelligence of the meeting of Malharji Holkar and Khan Dauran. Though no discussion followed on receiving the news the King may very likely ask an explanation why they fought originally and how are they going to be reconciled now.*

---

१ कृष्णराव आनंदराव सुमंत असावा. २ औरंगाबाद.

No. 28] [*30-4-1735*

पौा जेस्ट सुधं ४

पाा छ ६ मोहरम

श्री

राजश्री भगवंत भैरव दिाा राजश्री

बाबूजी नाईक गोसांवी यांसी

ℒ अखंडितलक्ष्मीआलकृत राजमान्य श्नो पिलाजी जाधवराऊ रामराम उपरी. येथील कुशल ताा छ १७ जिल्हेज मुकाम पाटस सांगवी प्राा देवगड जाणून स्वकीय लिहिणे विशेष. तुम्ही वैशाख शुध पंचमीचें पत्र पाठविलें ते वद्य त्रितीयेस प्रविष्ट जाहालें. राजश्री पंतप्रधान स्वामीची आज्ञा जाली त्याप्राा दोन जोड्या कासिदांच्या दों मार्गे पत्रें देऊन पाठविले असे; पावतील ते मिती लेहून पाठवावी, म्हणोन लिहिलें ते अवगत जाहालें. यैशास तुम्ही श्रीमत् राजश्री उभयतां येजमानाचीं पत्रे देऊन, कासीद जोडे येक गढ्याकडे व येक बुधलखंडाकडे यैशा दोन पाठविल्या; त्या छ १९ जिल्हेज वैशाख बहुल त्रितियेस दोन्ही जोड्या मिलोन, येकदांच प्रविष्ट जाहाल्या. पत्रें पावोन वर्तमान कलों आले. हाली त्या जोड्यासमागमे उभयेता श्रीमंतास पत्रे पाठविली आहेत. हीं पुण्यास प्रविष्ट होत तें करणे. यानंतर प्रस्तुत आम्ही देवगड प्रांत नागपुरानजीक मुकाम केला असे. वासीमच्या घाटें सेनेसहवर्तमान देशास येत असों. त्यास नवाब निजामनमुल्क औरंगाबादेस आहेत. त्यांची तेथून निघावयाची तयारी आहे म्हणून वर्तमान ऐकतो. यैशास कोणत्या रोखे जाणार किंवा ठिकाणींच राहाणार, हे बातमी वरिचेवर आम्हास कलावी लागते. तरी तुम्हीं कासीद जोडी करून, आठा दिवसांचे वर्तमान वरिचेवरी लेहून पाठवीत जाणे. कासिदांचा अजुरा पडेल, तो लेहून पाठवणे. *मुदतीप्राा त्याहाल तो सिरस्ताप्रमाणे आम्ही देऊन. तरी वरिचेवरी वर्तमान लेहून पाठवीत जाणे. जाणिजे छ १७ जिल्हेज बहुत काये लिहिणे.

(मुद्रा:) श्री
राजा शाहुनरपति
हर्षनिधान बाजीराव
बल्लाळ प्रधान.

(मुद्रा:) लेखन
सीमा.

¶*Pilaji Jadhav to Bhagvant Bhairao, saying how particular he was in sending communications to the Peshwa. The addressee is further asked to write about the Nizam who is at Aurangabad.*

No. 29] *[16-5-1735 ?*

पाा छ ७ मोहरम

श्रीरामचंद्र

सेवेसी चर्णरज अबाजी दादाजी साा दोन 'कर जोडून नमस्कार विज्ञापना. येथील सेवकाचे वर्तमान ताा छ ४ मोहरम स्वामीचे कृपेकरून येथास्थित असे. यानंतर उजिनीहून पत्रे आली की राजश्री राणोजी सिंदे सिरोंजे राजगड पाटणपावेतो गेले; तेथून उजिनीवर येणार आहेत. बाा दोन हजार फौज आहे. राजश्री मल्हारजी होलकर व रामचंद्रबावा येसे कालाबागावर आहेत. कमुरदिखान नरवरीहून कूच करून मजल दरमजल दिलीस जातांत त्यास शाहा पोहचोन माघारा चालिले येसे पत्र भाईजी नाईक याचे आले; व राजश्री सुभेदार याकडे कासिद अजुरे करून दोन जोडी पाठविल्या त्यास तेथे पोहचोन त्याची पत्रे स्वामीस घेऊन आले. येक जोडी आपलेपासी ठेऊन घेतली. येक जोडी अजुरदार रवाना केली व येक जोडी सरकारची; त्याजवल पत्रे ती त्याही येथे दिल्ही नाही. आम्ही मागत होतो परंतु आम्हासी कटकट केली. राजश्री भगवंत नाईकहि मागत होते त्यास म्हणो लागले कीं आपणच घेऊन जाऊ. डाकीबाा कागद देत नाही; माघून कासिद पत्रे राजश्री सुभेदारा घेऊन येतात. नवाब याचे मुकाम सेवालेहून बारा कोस पलिकडे आहेत. कवालाकडे जाणार म्हणऊन शहरी समाचार आहे. राजश्री सुभेदार सत्वरच येतात. राजश्री भगवंत भैरव यासी पत्रे पाठविली ती बजिनस स्वामीकडे पाठविली असेत. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति. राजश्री भगवंत नाईक याही स्वामीकारणे पाने विड्याची सुमार१००० हजार दिल्ही ती स्वाराबराबर रवाना केली असेत हे विज्ञाप्ति.

¶[News-letter to Peshwa from Malwa communicating the movements and performances of Ranoji Sindia and Malharrao Holkar.

No. 30] *[23-6-1735 ?*

राजश्री पंतप्रधान गोसावी यासी

श्रीमत सकलगुणाळकरण अखंडितलक्ष्मीअलंकृत राजमान्य स्नेहांकित पिलाजी जाधवराऊ दंडवत विनंती. येथील क्षेम ताा छ १२ सफर मुाा सुरोंज येथास्थित असे विशेष. स्वामीचे पत्र सादर जाहाले तेथे आज्ञा की, दोघा रोहिल्याचे सरदेस लस्कर आले, यारमहमदखान याच्या मुळकास ताकीद करवितो आणि मुरवाई भोवरासियाच्या मुलकांत येतो म्हणून. त्यास भोवरा-

सियाच्यां मुलकात येऊन त्याच्या पैकियाचा निशा करून घ्यावा. मोगलाई लस्कर येथून कूच होऊन गेलीयाउपरी सुरंजेच्या मुलकात यावे. रा आपाजी जिवाजी शेवेसी गेले आहेत त्याचे वर्तमान मनास आणून काय आज्ञा ते करावी. यार-महमदखान याच्या मुलकास उपसर्ग न लागे ते गोष्टी केली पाहिजे. विशेष कार्ये लिहिणे, कृपा केली पाहिजे हे विनंती.

¶*Pilaji Jadhao suggests to the Peshwa a line of action to be followed with regard to Yar Mohmedkhan.*

No. 31] [*16-7-1735*

श्रीशंकर

पुरवणी श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान ता
राजश्री आपा स्वामीचे शेवेसी

विनंतीपत्रें लिहिल्यावर कासिदाबराबर शेवकाने विनंतीपत्रें लिहिले होती त्याची उतरें कृपा करुन पाठविलीं तीं आजच मुकाम मजकुरी श्रावण शुध ८ पावली. तीर्थरुप मातुश्री बाई व राजश्री बाबूजी नाईकांस पत्रें पावती करून उतरें पाठविली आहेत. राजश्री राणाजी व रा. ब्याहारीदास यांचे नावें थैल्या दोन आहेत, त्यास ब्याहारीदास येथून पंचवीस कोस त्यांचे तीर्थरुपाची छत्री आहे तेथे लिंगाची स्थापना करावयास गेले. आम्हांस येथें सवाईजीपासी ठेविले कीं आठ दिवसानी फिरोन येऊ तोंवर राहणे. त्यास शेवकास आपले कार्य होये तंवर हरकैसी रजावंदी राखणे जरुर, यास्तव येथे राहिलो. आठां दिवसां-नंतर आलियावर थैली देऊन समक्षहि जे बोलावयाचे ते बोलोन उतर घेऊन रवाना करीन विशेश. सवाईजींहीं आम्हास मागती बोलाऊन पुसिलें की तुमची सिधता करून पुण्यास रवानगी करितो. जर खानखा बोलीप्रमाणे कार्ये करून याल यैसा भरवसा देणे म्हणजे मुख्यापासीं हस्तनापुरी आम्हांस दोही सुभ्यांची बाहालीची करून घ्यावी लागते. नाहीतर आमचे दोन्ही सुभे मालवा व आगरें इस्ताहू करावा लागतो. त्यास हे वर्तमान मागती आम्ही राजश्री बाबूजी नाईकास सांगितले. नाईकाही साफ उतर दिल्हे तेव्हा आम्हीहि माहाराजा सवाईस साफ उत्तर दिल्हे कीं येथून निस्चयात्मक भरवसा देवत नाही. खावंद आहेत; लक्षप्रकारें मानतील आणि येक प्रकारें ध्यानांत न आलें तर शेवक लोकांही भरवसा काये म्हणोन द्यावा, यैसें उतर प्रत्योतर करून आलों. माहादभट नासिककर पहिलें या मजकुरावर सवाईजीपासीं याची निमेच मागत

होते की फौजेचे सरदार माझे आधीन आहेत, तुम्ही परभारे राजश्री पंतप्रधान स्वामीकडे अत्र(?)लावाल तर तुमचा मुलक खराब होईल. यैसे हेहि भये आहे की स्वामीची स्वारी तर तीन च्यार वर्शें येत नाही. येथे सर्वत्र भये सरदाराचेंच आहे. आधींच फौजेचे सरदार आम्हांसी नाखूश आहेत. दुसरें हा विचार, आम्ही काये म्हणोन निस्चये करावा, बदल साफ उतर दिल्हे. शेवकाचे जुज अकलेने; विचार उतम मानिला होता की आधी वीस लक्ष मोजून घेऊन हुंडी पाठवावी की तेथे स्वामीस फौजेचे साहित्यास समयास कार्यास येईल. दुसरे नर्मदेअलीकडे स्वामी आले तर पांच हजार रुपये रोजमरा नित्यानी म्हणजे दिढ लक्ष रुपये दरमाहा येता. या वेगले गुजराथचे परगणे ईडर व डोगरपुर बगैरे रामपुरापावेतो कमावीशबदल गुदस्ताप्रमाणें अमल करावा. हे जालियावर हुजूरचे मतालब जाले तर पातशाह मदद खर्च निराले देता. मोठी आड यांची, मालव्याचे कमाविसदार उठवावे, त्यास आंता बसले तसे बसलेच होते. स्वामीची स्वारी आलियावर च्यार महिने मोहसब्याचे मिसेकरून स्वारी बाार राहते. मागती माघारे जातेवेलेस जागा जागा अमल करिते. हितमित दोन्ही राहून हुजूर सवाईचा बोल उपर होता व तीर्थरुप मातुश्री बाई श्रीस जात आहे, सर्वांस भयेहि राहतें. तूर्त हुजूरीहून खानदौराचे अर्ज जाल्यावर तीनशे स्वार बादुशाही मातुश्री समागमें जावयास आज्ञा जाली आहे. सर्व आहे. परंतु येक स्वामीचे आज्ञेविरहित येथे निस्चयात्मक भरवासा दिल्हा नाही. शेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापना.

¶*Letter to Bajirao from the Peshwa's agent with Sawai Jaisingh, reporting negotiations about the Maratha occupation of the Subha of Malwa. The letter seems to have been written about the time that the Peshwa's mother was going to visit Jaypur on her pilgrimage.*

No. 32] [पौ *16-9-1735 ?*

छ २८ जालेवल

श्री

पुरवणी तीर्थरूप राजश्री राऊ व

तथा राजश्री आपा स्वामीचे सेवेसी

विनंती. आजी प्रात:काली राजश्री फतेसिंगबावाच्या घरास गेलो होतो. त्याणी वर्तमान पुसिले की, राजश्री पंतप्रधान उतर प्रांते जावयाचा विचार करितात; तमाम फौज जमा केली; दीपवालीचे प्रतिपदेस स्वार होतात म्हणून

आईकतो; याचा विचार काये? त्यास आम्ही सांगितले की, फौज जमा करितात परंतु खासा जावयाचा सिधांत काही नाही. वरकड उतरेकडील वर्तमान म्हणावे तरी पातशाहा खासा निघतात म्हणून वार्ता आहे. परंतु काही कागदीपत्रीं वर्तमान नाही. मातुश्रीबाई जयेनगरीहून गेली इतके सागितले. त्यावर ते बोलिले की आम्हासी कितेक अर्थ जातेसमई बोलिले आहेत की, तुम्ही आपली फौज जमा करणे. आम्ही फौज जमा करितो. निजामासी कितेक राजकारणे करणे ते करितच आहो. त्याणी सुप्रवृत्तीने सलूख चालविला तर उतम. नाहीतर जसा दाव बनेल तसे करून, म्हणून बोलिले, व कितेक पुढील कर्तव्यार्थाच्या व उभयेता येकत्र होऊन मातबर मनसब्याचा विचार बोलिले. परंतु गेल्यादारभ्य येकहि पत्र पाठविले नाही, तरी तुम्ही येविसीचे तपासिले लेहून उतर आणवणे म्हणून सांगितले; व आपल्यास बावानीहि पत्र लिहिले आहे त्यावरून कलो येईल. राजश्री प्रतिनिधीनी दोनच्यारदा बाबुराऊ[1] यासी बोलाऊन नेऊन कितेक मनसबियाचे कर्तव्यार्थ सांगितले व येथेहि आले होते बोलिले की राजश्री प्रधानपंत आपल्या फौजाचे मनसबे करितात. यामुले त्याचे नाव लौकिक आहे व फौजहि पदरी आहे तुम्ही व आम्ही उगेच घरी बसलों. यामुले फौज पदरची तुटली, सर्वविसी पंगूपणहि पदरास आले. तरी याउपर तुम्ही दुसरा विचार न करिता खामखा बाहेर निघणे. तुम्ही व आम्ही येकत्र होऊन फौज जमा करून, पुढे नबाबाचे अनुमत जाहाले तरी दक्षण प्रांते जाऊं, न जाहाले तरी वराड देवगड गढे वगैरे मुलूक उदंड आहे; हरकोणी जाऊन फौजेची व आपली उस्तवारी करू यैश्या गोष्टी बोलिले. त्यावर आपण उतर दिल्हे की, आपण बोलिले इतकेहि मनसबे युक्तच आहेत, परंतु आम्हास विना राजश्रीनी आज्ञा केल्या वितरिक्त जाता येत नाही. त्याणी आज्ञा दिल्ही तर हरकोठेतऱ्ही मुलूकागिरीस जावें. फौज मोडली हे आम्हासहि अगत्य आहे. परंतु आज्ञेखेरीज जातां येत नाही. यैसे उतर दिल्हें. त्यास प्रतिनिधी बोलिले की राजश्री आज्ञा देतील यात संवशये नाही. तुम्ही व आम्ही मिलोन विनंती करून आज्ञा घेऊ. परंतु बाहेर निघोन येकत्र जावें, यैसा आपल्या गल्यावर हात ठेवणे. त्यावरून आपण त्याच्या गल्यावर हात ठेविला की, आपल्यास खामखा येदा स्वारीस जाणे यात दुसरा आर्थ नाहीं. त्याणीहि आमच्या गल्यावर हात ठेविला की आपण तुम्हाखेरीज नाही, यैसे कितेक बोलिले. प्रस्तुत तेहि फौज ठेवितात. आम्हीहि लोकाच्या बोल्या मात्र केल्या आहेत. रामाजीपंत आलियावर सिधात करणे तो करूं. राजश्रीस निरोपाविसी हटकिविले

---

१ बाबूराव शामराव अत्रे.

होते त्याणी उतर दिल्हे की राजश्री नारबावा आलियावर सागणे ते सागो यैसे सागितले. परंतु आपल्या चितात काही प्रतिनिधी सहवर्तमान जावे यैसे येत नाही. फौज जमा करितो. राजश्री प्रधानपंताचा व आपला योग जाहाला तर उतम; न जाहाला तर मग जो विचार करणे तो करू यैसे राजश्री फतेसिगबावा बोलिले. स्वामीस विदीत व्हावे यास्तव लिहिले असे हे विज्ञापना.

¶*Purandare to Bajirao : writes about the jealousy felt by the Pratinidhi and Fatesing Bhosle of the Peshwa's military exploits and ardently desiring to emulate the Peshwa's example in going abroad on expeditions of conquest. The tone of the discussion is of great historical interest.*

No. 33] [*22-9-1735 ?*

श्री

श्रीमंत राजश्री आपासाहेब स्वामींचे सेवेसी

विनंती. सेवक राणोजी सिंदे कृतानेक विज्ञापना. ताा छ १९ जमादिलौवल मुाा निघोज येथें स्वामीच्या कृपावलोकनेकरून सेवकाचे वर्तमान येथास्थित असे विशेष. आज्ञापत्र पाठविले तेथे आज्ञा कीं पुढें येकटे न जाणे. अवघे येकत्र होऊन जाणें. यैसियास पूर्वी स्वामीचे आज्ञापत्र आलें व राजश्री मल्हारजी होळकर यांची तीन च्यार पत्रें आलीं त्यावरून तो मार्ग टाकून निघोजेस येऊन दोन मुकाम केले तऱ्ही मल्हारबाचें कूच होतां दिसत नाही. तेव्हा लोक कधीं निघणार? आमचे या प्रांतीचे लोक त्यांमुळें गुंतले. वरकड कदमाच्या लोकांचा दंडक तो अवघे लस्कर खानदेशांत गेल्याउपरी त्याणी निघावें. आंम्ही तों स्वामीची आज्ञा व मल्हारबाची त्वरा पाहून निघालों. आजी सतरा दिवस बाहेर निघालों. सर्व कर्जावरी धंदा. कोठवरी कर्ज तऱ्ही मिळेल आणि काये परिणाम * * * स्वामीनी आजी आवघियांस ताकीद करून रवाना केले आसावें तेहि न जाहालें. सेवट आंम्ही खटपट करून फजीत व्हावेसे होईल कीं कांही कळत नाहीं. बरें; रूणानबंधास उपाये काये? आतां तऱ्ही ज्यांस पाठवावयाचे असेल त्यांसी रवाना करावें. आमचे तो सर्व संकट स्वामीसच आहे. विशेष ल्याहावे तरी स्वामी धणी आहेत हे विज्ञाप्ति.

¶*Ranoji Sindia to Chimaji Appa, complaining about the dilatoriness of Malharrao Holkar. He is quite ready, he says, to move with his forces but owing to the lethargy of Malharrao he is involved in debts on account of the expenses of the army. He asks for speedy and explicit orders.*

No. 34] [*5-10-1735 ?*

छ २८ जमादिलोवल

श्री

पुरवणी[1] तीर्थरूप राजश्री राव व ता राजश्री आपा स्वामींचे

सेवेसी

विनंती उपरी: स्वामीनी पत्र पाठविले ते प्रविष्ट जाले. रा। सदासीव बलाल याचा कारभार होऊ न देणे, त्यालाहि ताकीद करून सांगणे म्हणून स्वामीनी आज्ञा केली. त्यास त्याचा कारभार राजश्री पंत प्रतिनिधीकडील तो मोडला. निमे लोक त्याचे नासले. आता राजश्री फतेसिंग बावाकडील कारभार आहे. त्याचा उपाये करावयाचा तो करीत आहे. त्यास स्वामीनी राजश्री दतोपंत दि॥ सयाजी गुजर यास पत्र पाठवावे की सदाशिव बलाल याचे आम्हास काही अगत्य नाही. राजश्री मल्हारजी होलकर व आवजी कवडे त्याचे साहित्य करणार नाहीत. राजश्री सयाजी गुजर याचे आम्हास अगत्य आहे. त्याचे साहित्य आमच्या फौजा करितील. यास पत्र येक दतोपंतास व राजश्री सयाजी गुजर यास येक पत्र याच मजकुराप्रमाणे पाठवून द्यावे. स्वामीचा आश्रा यास नाहीं यैसे त्यास कललियावर सदाशिवपंत कदाचित त्या प्रांते गेलातरी त्याचा परामृष तेच करितील. यैसा विचार राजश्री दतोपंत यांचा आहे. याकरिता स्वामीनी दोन पत्रे पाठवून द्यावी आणि साहित्य पत्रे, राजश्री सयाजी गुजर आपल्या सरंजामात आमाल बसवितील, त्याचे साहित्य करणे म्हणून पत्रे राजश्री पिलाजी जाधवराऊ व राजश्री मल्हारजी होळकर व राणोजी सिंदे व आवजी कवडे यास आपल्या विचारास आली तरी द्यावी. तरी अगत्याचे कागद मुजरद जासुदासमागमे पाठविले पाहिजेत. विदित जाले पाहिजे. सेवेसी श्रुत होये हे विनंती.

¶*Purandare to Bajirao with reference to the activities of Sadashiv Ballal and Sayaji Gujar.*

---

१ पत्र माहादाजी आंबाजीचें.

No. 35] [5-10-1735 ?

छ २८ जालोवल.

श्री

तीर्थरूप राजश्री राऊ तथा
राजश्री आपा स्वामीचे सेवेसी

विनंती. प्रस्तुत येथे वर्तमान आले आहे की उतरेकडील काही कागदपत्र स्वामीस आले त्यावरून स्वामीनी खासा जावयाचा विचार करून दीपवालीचे प्रातिपदेस सुमुहूर्ते स्वार होऊन मजल दरमजल जातात यैसे वर्तमान आले आहे. स्वामीनी तो काही लिहिले नाही. यैसीयासी येविसीचा विचार काये आहे तो तपसीलवार लिहिला पाहिजे. निजामनमुलूक याचा विचार व उतरेकडील स्वामी गेलियाने तेथील प्रसंग सर्व स्वामीचे हाती लागे यैसा विचार काही द्रिस्टीस पडला असेल, तरीच स्वामी जावयाचा विचार करितील. कदाचित (स्वामी) * * * (कम) रदीखान वगैरे फौजा पुढे येतील यासी आपल्या दाबामधी फावले तरी ठेचगा देऊन, फावले तर सब्या फौजा निवडून मुल्य स्थलास जाऊन जरबा पोहोचाऊ व सार्वभोम स्वार होऊन अलीकडे आले तरी त्याच्याहि गोठावर अवाई करू यैसे म्हणतील. यैसीयासी हा मनसबा जगडवाल स्वामीनी चितात आणिल्यास सिधीस जाईलच यात सवशये नाही. परंतु जे करणे ते पुर्ता तेथील विचार ध्यानात आणून करावे. येविसीचा विस्तार आम्ही काये लिहिणे? स्वामीच्या ध्यानात सर्वहि येतच आहे. जावयाचा सिधात जाहाला असेल तरी तपसीलवार वर्तमान लिहिले पाहिजे अगर जसा विचार असेल तसे लिहिले पाहिजे. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापना.

¶*Purandare inquires of Bajirao about his proposed plans for going north.*

No. 36] [9-10-1735 ?

छ १२ जाखर.

श्री

श्रीमंत राजश्री आपा साहेब स्वामीचे सेवेसी

विनंती. सेवक राणोजी सिंदे कृतानेक विज्ञापना. ताा छ ३ जमादिलाखर मुाा मौजे ढांसलें पाा दाभाडी स्वामीच्या कृपावलोकनेकरून सेवकाचे वर्तमान येथास्थित असे विशेष. स्वामीचें आज्ञापत्र सादर जाहालें तेथे आज्ञा की राजश्री कृष्णाजी कदम यांस आज्ञा केली आहे तेहि सत्वरच येतील. तुम्ही मोगलाची

बातमी राखोन खबरदारीने जाणे. आज्ञेप्रमाणेंच वर्तणुक करीत आहों. फौज जमा जाहली नाही. जरी जमा जाहाली असेल तरी तुम्ही जाणे, कदम येतील. फौज जमविली नसली तरी आठ दिवस राहाणें आणि जाणें म्हणोन आज्ञा होती. त्यावरून दाहा रोज त्याउपरी मुकामे जवली जवली केली. फौज जमा जाहाली. नवे लोकहि दीड हजार फौज कर्ज घेऊन ठेविली तेहि आली. मग खर्चास मिलेना यैसे जाहालें आणि रा। रंभाजी निंबालकर व थोरात मोगलाकडील मऱ्हाटे तमाम त्यास सामील जाहाले. मग सुस्ती करितां न ये यास्तव स्वार जाहालों. पा। नेवासे येथे येक मुकाम केला. पवारांकडील आमलाचा बंदोबस्त करून दिल्हा. पुढें गंगापार जाल्यानंतरी पैठण परगणियांत बाबती सरदेशमुखीकडील अमल दुरुस्त चाले यैसा करार करून काली येकतुणीवरते दों कोशावरी मौजे घारगाव येथें राहिलो. आजी मौजे ढांसलें येथे मुकाम आहे. पुढें जे वर्तमान होईल ते सेवसी लेहून पाठवितो. मालव्यांतील वर्तमान व राजश्री मल्हारजी होलकर यांच्या वर्तणूकेचा अर्थ व कुसाजी गणेश याणी वर्तमान सेवेसी निवेदन केले ते लिहिले. यैसियास मल्हारबाचा अर्थ जो आहे तो विदितच आहे. वरकड जे होता होईल तो आज्ञेप्रमाणे वर्ततच आहों. विशेष ल्याहावे तरी स्वामी सर्वज्ञ आहेत हे विज्ञापि. आमच्या पथकाची गणती अजमासे च्यार हजार होईल. तहकीक गणती जाहालियावरी सेवेसी लेहून पाठवितों. हे विज्ञापि.

विनंती सेवक रामजंद्र मल्हार कृतानेक विज्ञापना उपरी. स्वामीनी घोडीविसी आज्ञा केली ; त्यास घोडी मिलेल परंतु सध्यां पैका पाहिजे. त्यास आमचे हाती पैका तूर्त नाही. पुढें पैका हातास आल्यावरी आज्ञेप्रमाणें घोडी मिलाली तरी घेतो. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापि.

¶*Ranoji Sindia to Chimaji Appa, informing him that according to instructions he is collecting forces and trying to proceed. The writer complains towards the end of the letter about the dilatoriness of Malharrao Holkar.*

No. 37] [*11-10-1735 ?*

श्री

राजश्री पंतप्रधान गोसावी यांसी

श्रीमंत सकलगुणालंकर्ण अखंडितलक्ष्मीअलंकृत राजमान्य स्नेहांकित आनंदराऊ पवार कृतानेक दंडवत विनंती. येथील कुशल ता। छ ९ माहे जमादिलाखर मु॥ खेड पा। वलिंग जाणून स्वकीय लेखन करावयास आज्ञा करित गेले पाहिजे. विशेष. जमावाकारणे स्थिर स्थिर आजीपर्यंत जात होतो.

सांप्रतकालें जमावहि कुल आला. याउपरी मजल दरमजल जाऊन राजश्री मल्हारजी होलकर व राजश्री राणोजी सिंदे आम्ही सामील होऊन. विदित जालें पाहिजे. रा। सितापजी पवार व राजश्री गणेश दादाजी हे स्वारसहवर्तमान सेवेसी पाठविले आहेत. हरयेकविसीं यांचें चालवणार स्वामी समर्थ आहेत. विस्तारे लेहावे येसे नाही. वरकड साद्यंत अर्थ रा। गणेशपंत जबानी निवेदन करितां श्रुत होईल. बहुत काये लिहिणे? कृपा वृधीथें पाववीत असिले पाहिजे हे विज्ञापना.

¶*Anandrao Powar writes to the Peshwa that he has now mustered his forces and will soon join Sindia and Holkar by forced marches.*

No. 38] [*13-10-1735*

श्री

राजश्री पंतप्रधान गोसांवी यांसीं

श्रीमंत सकलगुणालंकरण अखंडितलक्ष्मीआलंकृत राजमान्य स्नेहांकित पिलाजी जाधवराऊ दंडवत विनंती. येथील क्षेम जाणऊन स्वकीये लेखनआज्ञा केली पाहिजे. विशेष. पत्र पाठविलें तेथे आज्ञा केली कीं, कार्तिक सुध अष्टमी सोमवार मुहूर्त पाहिला आहे. तोच वेदशास्त्रसंपन्न राजश्री नारायेण जोसी यांस पुसिला. त्याणी तोच मुहूर्त उतम आहे म्हणऊन सांगितलें. तरी त्याच मुहूर्तें स्वार होऊन जाणे म्हणऊन आज्ञा केलीं. यैसियासी तो मुहूर्त उतम आहे; परंतु मातुश्रीचे श्राध ते दिवसी आहे. याकरितां जावें न जावें यैसें आहे; परंतु आपण लिहिलें तरी डेरा बाहेर करून. आपण लोकांस ताकीद करून लोक जमा होत ते करावे. आम्हीं पुढें जातों. मागून जमाव लौकर होत नाही. मागून पथके येतात ते रयेत उपसर्ग लाऊन बोभाट आणितात. याकरिता त्यांस ताकीदपत्रें पाठवावीं आणि ते लौकर जमा होत तें करावें. आम्ही मजल दरमजल जातों. लोक लौकर येत नाही. कोणी नर्मदेवरी आटोपून येतात. कोणी मालवियांत येतात. याकरितां आगोदर जमा होत ते करावें. आम्ही आष्टमीचे दिवसी डेरा इंद्राइणीचे काठी करवितों. आपणास कलावें याकारितां लिा असे. भागवताचे पुस्तकांविसी लिा त्यास तीन स्कंद नाहीत. वरकड अवघे पुस्तक पाठविलें आहे. तीन स्कंद नाहीत ते लेहून घालावे लागता; परंतु कोणी लेखक नाही याकारितां लिहविले नाही. विशेष काय लिहिणे? हे विनंती.

¶*Pilaji Jadhao to Bajirao, mentioning the auspicious time for him to start for the north. He adds that he has sent the Bhagwat excepting the three chapters which are missing. This shews that Maratha Sardars like Pilaji Jadhao possessed Sanskrit works like the Bhagwat and could possibly read them by themselves.*

No. 39] [21-10-1735

छ १९ जमादिलाकर

श्री

पुरवणी तीर्थरूप राजश्री राऊ व तथा राजश्री आपा स्वामींचे सेवेसीं

विनंती. दिलीहून मयाराम वकील याचे कागद आले, त्यात मजकूर कीं अभयेसिंग व कमरदीखान याचा येक हात पातशाहानी करून दिल्हा व सुभे अकबराबाद व गुजराथ माळवा या सुभाचा ताल्लुका कमरदीन याजवर सार्वभौमानी सोपला आहे. जयेसिंग फौज सुधा सामील जाहाले तरी त्याच्या ताल्लुकियांत तफावत न करावा. जर सामील न होत तरी याणी जे करणें तें करावें व गनिमाच्या फौजास पैका देऊन सल्लुख केला यामुळे खानदौरा व जयैसिंग याजवर पातशाह इतराज आहेत. खानदौरानी पातशाहास विदित केलें आहे कीं गनिमाचे सरदार आले होते त्यासी आपण करार केला कीं माळवा प्रांतें मवासी मुल्लुक रोहिल्याचा वगैरे आहे तो त्यास जाहागिर द्यावा व पातशाही मुलकास हारगीस तोसीस न द्यावी व राजश्री बाजीराऊ सर्वविसी हाजरतीचे पदरीं पडतात. दक्षणेहून गंगाश्नानाच्या बाहान्यानें कबिलेहि आणितात. मातुश्री पुढें पाठविली आहेत यांत तफावत किमपि नाहीं. यैसी पातशाहाची निशा उमिरुल उमराव याणी केली. सादतखान यासी बोलाऊं पाठविलें आहे. त्याणी कितेक मुदे घातले आहेत कीं प्रयागचा सुभा महमदखान बंगस यासी द्यावा, म्हणजे तो छत्रसाल यासी तंबी करून मुल्लुक काबीज करील व आपल्या(स) पटणाचा सुभा द्यावा व कितेक खुलासा जाहागिरी द्याव्या तेव्हां आपण हुजूर यावें आणि साहेब काम पडेल तें करूं यैसा मतलब आहे. प्रस्तुत नद्यांचें पाणी उतरल्यावर मग खासाच सार्वभौमानी निघावें यैसा विचार आहे. अमिरुल उमराव व जयेसिंग जयेनगराकडून दक्षण प्रांतास येतील व कमरदीखान अभयेसिंग व सादत-खान याणीं ग्वालेरच्या मार्गें यावें यैसा विचार आहे. मातुश्री बाईस पातशाहाचीं दस्तक त्रिस्थली यात्रा करून सुखरुप नर्मदापार करून द्यावें यैसी दिल्हीं आहेत. व गुरूज बारदार दोघेजण व हजार स्वार दिल्हे आहेत. मथुरेहून पुढें गेली, यात्रा करून जातील. जागाजागा उमरावानी अहेर मेजवान्या जवाहिर व हत्ती घोडे देऊन गौरऊन आपल्याले हादेतून पोंहचाऊन देतात. जागाजागा उमराव

द्रव्यहि देतात. यैसी पत्रें दो महिन्याचीं येथें आलीं. स्वामीस वर्तमान कळावें याकरितां लिहिलें आसे. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापना.

¶*The News-letter received at Satara from the Maratha agent Mayaram at Delhi is communicated to the Peshwa by Mahadoba Purandare. The letter mentions the plans of the Emperor to oppose the encroachments of the Marathas and also the grand reception which was given to the Peshwa's mother who was on her pilgrimage to the north. Chhatrasal is mentioned in the letter as living at the time.*

No. 40] [*23-11-1735?*

पौ छ २ साबान.

श्री

श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान
स्वामीचे सेवेसीं,

पौश महिपत आनंदराऊ साष्टांग नमस्कार विनंती उपरी. येथील क्षेम तागाईत मार्गेस्वर बहुल पंचमी जाणोन निजानंद लिहावया आज्ञा करीत असिलें पाहिजे. विशेष. स्वामीनी आज्ञा देऊन रवाना केलें. राऊत समागमे दिल्हे होते. आम्हांपासी येऊन पोह(च)ल नाहींत. येक दिवस मार्गी वाट पाहिली. परस्परें शहरास गेले म्हणोन कलों आलें. यानंतर मजल दरमजल शहरास आलों तों नवाबाचें वर्तमान आलें कीं अजनठीयास आले. कूच करून शहरास येणार याकरितां दोन रोज शहरीं राहिलों तों नवाब फुलबारीस आले. आम्ही तेथें जाऊन मुलाजमत केली. वर्तमान सविस्तर सांगितलें, महाराज राजश्री स्वामीची व आपली थैली गुजरानिली. माहोलीचे किल्याकरितां व आपले तिकडे प्रयान जालें याकरितां नवाबानी फार विपरित मानिलें आहे. आम्ही आपले निरोपिले वर्तमान सांगितले त्यावरून कांहीं येक समाधान जालें परंतु चित्तांतील संशये जात नाहीं. आपले थैलीचा जाबहि लौकरच घेऊन सेवेसीं पाठवितों. नवाब छ १४ रजबीं शहरीं दाखल जाले. दारूगोलीचा सरंजामाची जलदी फार आहे. लौकरच कूच करून जायाची वार्ता आहेत. बुनग व मोहतशमखा बक्षी व राजश्री गोपाळसिंग भदोडे व राजश्री चंद्रसेन जाधवराव हे आनिक कुली फौज अजठीयापासीं अवने म्हणोन परगणा आहे तेथ ठेऊन आले. राजश्री सुलतानजी निंबालकर यास आज्ञा केली कीं तुम्ही बाफौज घाटदेऊळगांवापासीं चारापानी पाहून राहवें. ते येऊन राहिले. पुढें पाहावें काये मनसुबा करिता. जें वर्तमान होईल तें लिहीन; परंतु बातनीजोडे सदैव पाठवित

असिलें पाहिजे. व हिंदुस्तानाकडील वर्तमान छ १७ जमादिलाखरचीं पत्रें इंद्रप्रहस्तीहून आलीं त्यांत लिहिलें होतें कीं सादतखानास सार्वभौमाहीं हजूर बोलाविलें आहे ते औध व लखणो येथून स्वार होऊन बुंधेलखंडाचे व अगरियाचे व इलाहबासचे दरमीयान अडाऊ जमीदार याचे लेक जसवंत-सिंग दाहाबारा हजार स्वारानसी सियादतखानाचा मुकाबिला युधास जाला होता त्यास खानमााइलेहीं मारून घेतला. मोठीसी फते जाली. हें वर्तमान सार्वभोमाही आयकून संतोश मानून त्याजवर कृपावंत आहेत. सुंबेदारी मालवीयाची यास व आगरीयाची महमदखा बगस यास देणार आहेत. विदित होये व अंगुराचा सिरका बहुत उत्तम जाणोन वजन ८८१ येक सेर आपणास पाठविला आहे. पावलीयाचें उत्तर पाठविलें पाहिजे. स्वामीवर हे फार चितांत श्रमी आहेत म्हणून लोक मात्र बोलतात परंतु नवाब कोणापासीं हा कालवर बोलले नाहीं. माघून जें होईल तें सेवेसीं लिहीन. सेवेसीं श्रुत होये हे विज्ञापना.

¶*Mahipatrao, son of Anandrao Sumant, in this and the next letter reports to Bajirao that the addressee's latest move has aroused the Nizam's suspicion, and he is thereupon massing his forces. Sadatkhan is active in the Doab.*

No. 41]

पौ छ २४ रजब

श्री

श्रीमंत राजश्री आपा

स्वामीचे सेवेसी

पोश महिपत आनंदराऊ साष्टांग नमस्कार विनंती उपरी. येथील क्षेम तागायत छ १९ रजब सोमवार जाणोन निजानंद लिहावया आज्ञा केली पाहिजे. विशेष. जासुदाबराबर पत्र पाठविलें तें पाऊन संतोश जाला. आपली आज्ञा घेऊन स्वार जालों ते औरंगाबादेस पावलों. तों नवाबाचें वर्तमान आलें कीं, अजनठीयापासीं अवनें परगानियांत बहिरबुनगें व मोहतशमखां बक्षी व राजश्री गोपालसिंग भदोडे व राजश्री चंद्रसेन जाधवराव आणि कितेक फौज येऊन जरिदे शहरास येतात. याकरितां दोन रोज शहरीं राहिलों. तों नवाब फुल-बारीस आले. आम्ही जाऊन भेटी घेतली. वर्तमान कुली सांगितलें. छ १४ रजबीं नवाब औरंगाबादेस दाखल जाले. दारूगोली वगैरे सरंजाम तयारी करितात. माहोलीचे किल्याकारितां व राजश्री पंतप्रधान याचे प्रयान जालें

याकरितां फार श्रमी आहेत. विपरीत चितांत मानिलें आहे. तजविजा करितात. आज रोजियास गेले. तेथून आलियावर दो ती रोजांत कूच करून जातील. जमालुदीखानाचेविशई अतरबाही काही बहुताप्रकारें सांगितलें त्यावरून छ १८ रजबीं हफजुदीखां व अबदुलाखां पाठऊन मुलाजमतीस आनिले. कृपा फार केली. तेच समई वस्त्रें सिरपाव दिल्हा. पुढें येकादें स्थल देतील; यैसी तजवीज आहे. राजश्री पंतप्रधान घाट उतरून गेले. विदित होये. हिंदुस्थानचें वर्तमान आलें कीं, पातशाहानी सादतखानास हजूर बोलाविलें. ते औध व लखणौन येथून स्वार होऊन बुंधेलखडाचे व इलाहबाद आगरीयाचे दरम्यान अडाऊ जमिदार याचा लेक जसवंतसिंग दाहा बारा हजार स्वारानसीं सियादतखानाचे मुकाबलीयास युधास आला, त्यास खानमाइलेही मारून घेतले. मोठीसी फते जाली. हें वर्तमान सार्वभौमाहीं आयेकून कृपावंत होऊन. मालवीयाची सुबेदारी यास व अगरीयाची महमदखा बंगसास देणार आहेत म्हणोन वर्तमान आलें होतें. विदित होये. बहुत काय लिहिणें कृपा लोभ आसों दीजे हे विनंती.

No. 42] [*28-11-1735*

पौ छ २८ रजब.

श्री

श्रीमंत राजश्री आपा

स्वामीचे सेवेसीं

विनंती सेवक भगवंत भैरव दिा राजश्री बाबूजी नाईक जोसी. कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंती. येथील क्षेम ताा मार्गशीर्ष बहुल दशमीपर्यंत स्वामीच्या कृपावलोकनेंकरून येथास्थित असों. विशेष. आज्ञापत्र सादर जालें तेथें आज्ञा कीं, लाखोटा पाठविला आहे. बमुजरद अजुरदार कासद करून मातुश्रीकडे पाठऊन पत्राचीं उत्तरें आणविणें. आज्ञाप्राा आजच कासद अजुरदार करून पत्र रवाना केलें. विदित होये. उत्तर आलियावर सेवेसीं पाठऊन देऊं. नवाब निजामनमुल्क सैद जमालखानासाठीं शहरास आले. हवेलीदाखल जाले. हाजुदीखान सैद जमालखानाचे घरास पाठऊन बहुमानें नेऊन परस्परें भेटीचा संभव जाला. च्यार वस्त्रें व येक तरवार खलेत दिली. खातरतसले बहुतसी केली केली. जागिराहि द्यावयाच्या तजविजेंत आहेत. आणि फौजेचे हरोल करावे हा मनसबा आहे. मुकरर जालियाउपर सेवेसीं लेहून पाठऊन.

उदईक नवाबाचें कूच बुऱ्हाणपूरच्या रोखें आहे. जिनसी तोफखाना वगैरे कासारीच्या घाटे उतरावयाचा हुकूम जाला आहे. पुढें कोणीकडे जाणार पाहावें. श्रीमंत राजश्री पतप्रधान नजरदार सुलतानपुरच्या रोखें तापी उतरोन गेले. उत्तरेकडील वर्तमान तर सादतखान आगरीयास येतां मार्गी आडारूचा राजा चालोन दाहा हजार फौजेनसीं येऊन जूज घेतलें. सादतखानापासी चाळीस हजार फौज व तोफखाना मुबलग होता. जूज मोठे जालें. पाच हजार माणूस ठार जाले. सोला सरदार मातबर सादतखानाकडील ठार जाले. राजा तों जिवेंच मारला. परंतु सादतखानाही बहुत हतवीर्य जाला. सवाईवर यावें या उमेदीनें आले होते ते उमेदींत तफावत पडला. याउपर टाकोटाक यावें, हे तो प्रस्तुत राहिले. हस्तनापूरकर आमीर खानदौरा वगैरे याचाहि फितवा पूर्ण आहे. त्यास गुदस्ता नतिजा प्राप्त जाला. साल मजकुरीं हे आले आहेत. याचा उत्कर्ष होऊन यावे या उद्योगांत लागले आहेत. हें लिहिली सराफाच्या येथें लिहिलें आले आहे. आणखी नवल विशेष ल्याहावे येसें नाहीं. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञप्ति.

¶Bhagvant Bhairav to Chimaji Appa, describing the interview between the Nizam and Said Jamalkhan. The writer also gives news from the north regarding the battlies that took place between Sadatkhan and the ruler of Adaru. Sadatkhan lost heavily and was much crippled in the expedition which he was leading against Sawai Jaysingh.

No. 43] *[10-12-1735*

पा छ १३ साबान राऊ प्रधान

पुा सीत

श्री

सेवेसी आज्ञाधारक शंकराजी दतात्रये कृतानेक सां नमस्कार विनंती. आज्ञापत्र पावले. सनाथ जालो. श्रीमत राजश्री याचे वर्तमान नवाबाचेथे बातमी आले की, नरबदापार माळव्यात जयेपालपूरच्या ताल्यावर पोहचले. कांहीं दिवस मोकाम आहेत. नवाब बामनी परगण्यात आले. दुर्ग चिचवन इठोलीस जातील. तेथून दोनी विजा(चा ?)र;नांदेड प्रातास आथवा येतगीर सगर या प्रातास जावे ; कर्णाटकाचा पैका घ्यावा. नवीन वर्तमान लिहिले जाईल. गालापूर वाळूज आणीक कितेक परगण्याचे पाटील फौज पाठऊन धरून नेऊन मनमाने ते पैसे घेतले. यावरून नवाबानी विशाद मानिले. परतु उपाये नाही. उतर प्रातास गेले, काये मनसुबा करितील हे चिंता फार यासी आहे. गुजरातीत

भंडारी फौज घेऊन बडोधावरी गायेकवाडाचे ठाण्यावरी चालून आला (जुज) आहे. गायेकवाड मोडले. घोडी घेतली. हे ऐकोन दमाजी गायेकवाडाने आणीक फौजा तिकडे पाठविल्या. नारो आपा राणोजी रघोजी भोसल्याचा दिवाण सालबारडीवर च्यार फौजेसी बसोन देश्यांत उपद्रव करीत असतां, लक्षमण खडोगले व आणीक डोगरे मिळोन झापा घातला, नारो आपा मोडला. फौज लुटिली. नारो आपा पाच सा राऊतासी निघोन गेला. वरकड कितेक वर्तमान रा महिपतराऊ तात्यानी लिहिले आहे. दोनी जोडी हरकारे आहेत. जाले वर्तमान लिहून नवाबानी सादातखानासी श्नेह केला. नवाबाचे जे आप्त दिलीस आहेत यासी नवाबानी लिहिले आहे. रा राऊ आले आहेत याचा मनसुबा सिरे चढूं न दीजे. यैसेच सादातखानास लिहिले आहे. हे आपल्या उपायास कागदी पत्री आलस करीत नाहीत. आवरगाबादेसहि दगा करायाचे बुधीवरच आले. परतु फौज आपली होती; याकरितां भरमामधे राहिले. आताहि भये आहे. तरीच त्याप्राते येत नाहीत. स्वामी आहेत. पिलाजी जाधवराऊ आहेत. निभाव नाहीं याकरितां फिरोन चालिले. जाले वर्तमान लिहिले. हे विनती.

रा छ ६ शाबान

¶*News-letter from the Nizam's camp at Aurangabad addressed to the Peshwa, whose expedition into the north is said to have created a stir at the Nizam's Court.*

No. 44] [*15-12-1735?*

छ ११ रजब

मुा सातारा.

श्री

राजश्री चिमाजीपंत आपा गोसांवी
यांसी

सकलगुणालकरण अखंडीतलक्ष्मीअलंकृत राजमान्य श्नेहांकित पिलाजी जाधवराऊ दंडवत विनंती. येथील क्षेम ताा छ १० रजब मुा भालवणी पाा पारनेर जाणून स्वकीयें कुशल लेखनाज्ञा केली पाहिजे. विशेष. आम्हीं अष्टमीस लोणीहून स्वार जाहलो ते मजल दरमजल आलो. राजश्री राणोजी भोसले आम्हास सामील जाहाले. रा गोविंद हरीहि येकादा दिवसा सामील होतील. रा तुबाजीपंत विसाजीपंत आजी उद्या आम्हाजवळी येतील. याउपरी कूच दर-

1266

कूच गंगा उतरून जाऊन. मौजे खोकर भोकरवाडी गाव वगैरे पाच सात गाव वसूल देत नाहीत म्हणून राणोजी भोसले याणी सांगितले. पारपत्याचा विचार करून त्यास सुरलीत करितों. त्यास बरीसी जबरदस्ती पोहचाऊन सुरलींत आणितो. येक दुसरा मुकाम जाहाला तरी करून त्याचे पारपत्य करितो. पुढे जे वर्तमान होईल ते शेवेसी लेहून पाठऊन. विशेष काये लिहिणे ? कृपा असो दीजे हे विनंती. आम्हीं जे मेहनत करावयाची त्यास अंतर होणार नाहीं. डेरा अद्याप आला नाहीं. डेरा, कारकून आलियावर डेरियात जाऊन राहून. विदित जाले पाहिजे हे विनंती.

¶*Pilaji Jadhao to Chimaji Appa, communicates his movements.*

No. 45] [*16-2-1735 ?*

श्री

श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान स्वामीचे सेवेसी

विनंती. आज्ञाधारक रंगो शंकर व लक्षुमण नारायेण व अंबाजी गोपाल साष्टांग नमस्कार विनंती. येथील वर्तमान ताा छ १२ सवालपावतो स्वामीच्या कृपावलोकने सेवकाचें वर्तमान यथास्थित असे. यानंतरी येथील रुपयाचा मजकूर तरी, आम्हास येऊन बारा रोज जाले. त्यासी याचा वाइदा, छ १३ सवाली पनास हजार रुपये देऊन बरानपुरास रवाना करावे; त्यापैकी छ माा पंचवीस हज़ार रुपयाची निशा केली. पुढे राहिले ते पंधरा दिवसा देऊन रवाना करून म्हणतात. ज्या दिवसी पैका देतील त्या दिवसी बऱ्हणपुरची रवानगी करून सेवेसी लिहून पाठवितो. नवाब यारमहमदखान हेहि रूपयाची तरतुदेत बहुत आहेत. मुलकातील रुपया यावा तरी, प्रस्तुत रयेत परांगदा जाली आहे. आता रुपया होणे तो दाडफुरई करून जमा करीतात. परंतु हरइलाज करून देतील येसे दिसते. तूर्त पंचवीस हजार रुपये दिल्हे. तेहि छेटुराम साहुकाराची बारा हजाराची निशा करून दिल्ही. ते घेतले. न घ्यावे तर आणखी निकाल पडला पाहिजे. याच रुपयासी अडवावे तरी, पुढेहि पैका उंदड येण, याजकरिता निशा आठा चौ दिवसाचे अंतरेने घेऊन पुढे तगादा लाविलाच आहे. जेथवरी ज्या रीतीने रुपया निघेल त्या रीतीने घेतच आहे. पुढे वर्तमान होईल ते सेवेसी लिहितो. रुपयाची निशा यैसी घेत नाहीं. कालकला जोखम होईल. माहा-राजाचे पुण्य समर्थ आहे. जाले वर्तमान सेवेसी लिहिले पाहिजे; याजकरिता तपासिले लिहिले. यानंतरी ये मुलकीची गूरे तमाम गीर्दनवाईच्या मुलकात आहेत,

ते याणी ठिकाणी लाविली आहेत. आम्हास म्हणतात की, तुम्हास आज्ञा आहे त्याप्रा सोडून देणें. याचे तो नुकसान बहुत आहे. यामधे साहेबाच्या आज्ञे-प्रा आज्ञाधारक वर्ततील. यानंतरी नवाब निजामनमुलुक याजकडील वर्तमान तरी, तापीपुरासच आहेत. अद्यापि कूच करून आले नाहीत. परतु वार्ता आहे की, रेवातिरापावतो येणार. परंतु कोणे घाटे येतील या बातमीस हरकारे पाा. आलियावरी सेवेसी लिहितो. राजश्री आवजी कवडे बागलाण प्रांते आहेत. त्याजवरी ऐवजखानाचे पुत्र पाठविले होते. परंतु कोठे आहेत हे तहकीक आले नाही. यानंतरी हतीचे वर्तमान तरी, माहाराजाचे कृपेकरून बरा जाला. दास्त बहुत केली. आणखी पंधरा दिवसा चालेसा होईल. आज्ञेप्रा सिरोजेस पावता करू. व सदाराम करवल याची हगवण बरी जाली. परंतु अशक्त शरीर जाले. याजमुले पाये सुजले आहेत. शक्त आलियावरी सेवेसी येतील. त्याचाहि इलाज करीत आहे. यानंतरी पाा भेलसा याचा सायेरचा मजकूर तरी, साबक दस्तुर चालत आहे त्याप्रा यानी पत्रे दिल्ही. पुढेहि जे लागतील ते देवितच आहेत. पेहाडोदरे येथील आज्ञा होती की, तह करून देणे. त्यासी गंगाजी माहादेव याजकडील कारकून वसूल रुजू करावयासी बोलविला आहे. आलियावरी तह विल्हेस लावितो. सेवेसी श्रुत होय. पुढे याची गुरे परगणियात आहेत, त्यासी आज्ञापत्र पाठवाया आज्ञा केली पाहिजे. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापना.

¶*Bajirao is informed by his agents in Malwa that half the amount to be realized from Malwa had been realized from Yarmahamad. There is some difficulty about collecting the balance.*

No. 46] *[14-12-1733*

श्री.,

राजश्री चिमाजीपत अपा गोसांवी यांसी

श्रीसकलगुणालकरण अखडितलक्ष्मीअलकृत राजमान्य स्नेहाकित पिलाजी जाधवराऊ दडवत विनंती. येथील क्षेम ताा छ १७ रजब मुाा खोकर भोकर पाा नेवासे जाणून स्वकीय कुशल लेखनाज्ञा केली पाहिजे. विशेष. पत्र पाठविले पावले. सागरच्या हुद्याची कबजे अगोधरच येऊन पोहचली होती. खोकरकराच्या पारपत्यानिमि(त्य) तीन मुकाम करून सिवार चारून सुद्या खरीफाच्या चारल्या. काही जालिल्या. माघून लस्कर येईतोपावेतो येक दुसरा मुकाम करून पारपत्य करितो आणि फौज जमा जाहालियानंतर कासारीचे घाट उतरून जाऊन. गंगथडीमध्ये जीव नाही. खानदेशात विचारासारखे

अमलदार जमिदार आणून, अमलाची बदाबस्ती करून, थोडाबहुत खासदाणा जेथवर साधेल तो घेऊन, रोजमुरियांसी खर्च करून, जे वर्तमान होईल ते लिहून पाठऊन. रा। येद्याजी संतकर व हैबतराऊ सोमवसी याची बोली करून लेहून पाठविलें त्याप्रमाणे त्याची रवानगी करून आम्हाकडे सत्वर येत ते केले पाहिजे. त्याची गणती घेऊन तहाप्रा। त्यास पाऊन. संतकरास नालबंदी दिल्ही आहे तो येवज * * * * * * * * * ते केली पाहिजे. त्यासारखी वर्तणुक करून. धण्याचे पुण्यप्रतापेकडून फौज हिंडवून, खावंदाचा नक्ष राखून, पोट भरून येऊन. पैका मिळणे तो खावदाचे प्रागतने मिळेल. परंतु येशास आतर होणार नाही. सार्वभामाच्या फौजा आलीकडे आल्याच तरी, विचारासारखे ज्या रोखे जाणे तिकडे जाऊन पोट भरून नक्ष राखून. आमचेविसी काही चिंता केली न पाहिजे. बहुत काये लिहिणे ? लोभ असो दिल्हा पाहिजे हे विनंती.

¶*Pilaji Jadhao to Chimaji Appa, communicates his plans for an expedition into the north.*

No. 47] [*Aug. 1735*

श्रीशंकर.

पुरवणी श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान ता। राजश्री आपा स्वामीचे सेवेसी,

विनंती. सवाईजीही येकांती सिरीचंद दिवाण व ब्याहारीदासजी व आपणास बोलाऊन वर्तमान पुसिले कीं, आम्ही रायांचा लौकिक उत्कर्श रक्षिला, सबब कीं, तुरकाचा भरवसा नाहीं. जर दक्षणी फौजावर शेर होते तर आम्हांसहि न मानिते. यामुळे सर्वश्वे रायाचा बोल उपर केला. हे रायास वर्तमान कळलेंच असेल. सांप्रत हस्तनापुरी यैसी मसलहत जाली कीं, सादतखान व सरबुलंदखान वगैरे याणी हजूर आमची नालीश बहूत केली की, राजाधिराज परिछिन दक्षिणयांची हिमायेत करून बाविसी खराब केली. सादतखानाने अर्जी केली की, मजला आगरे व माळवे सुबेदारी मात्र देणें. पैका टका हजूर मागत नाही. बाविसी जाते. ते करोडों रुपये खर्च मागतात. मी खजानापूर आहे. दुसरे दक्षणचे अधिकारी निकार[१]पूर्वकासी सादतखानासी स्नेह आहे. दक्षणी नर्मदेअलीकडे उतरू देत नाही. यैस्या कितेक मतालिबाची अर्जी

---

१ निजाम.

हुजूर आली. तेव्हां खानदौरा व राजाधिराज हे येकचित आहेत. याणी अर्ज केला की, दक्षिणियासी युध करितां पुरी पडणार नाही. आम्ही सलूक करून रायांस अंगर त्याचे बंधू दोघातून येक जण हुजूर येऊन मुलाजमत करतील. त्याचे मतालिब जालियावर मुलकास उपद्रव काही होणार नाही. जर सादतखान व निकारपूर्वक एकचित जाले तर दुसरा पातशाह उभारतील. तेव्हां पातशाहजीचे चिती गोष्ट आली, परंतु विचारांत आहेत. बुधीहि क्षणभंगुर आहे. या निमित्य सवाईजींहीं आम्हांस मसलत पुसिली कीं, उभयेता सरदारांतून येक सरदार पांच हजार फौजेनसी मजपासी यावें. माल्वे प्रांतीं व सिरोंज प्रांतीं दातिया वोडसा वगैरे जे रुपये उत्पन होतात ते आम्ही येथे नकद निशा आज करितों. जितके फौजाचे सरदार राजश्री पिलाजी जाधवराऊ व माल्वे प्रांतीचे त्रिवर्ग यैसे सर्वत्र मिलोन स्वामीसमागमें पाच हजार समुदायानसी लुट न करितां मजपासी यावें. यास रोजमरा निराला दर राऊतास रुपया येके प्रा सुभा माल-वाचा पैका व रा पिलाजी जाधवराऊ यांचे तालुकियाचा पैका दोन्ही पथके बिन-मत्ता रुपये २०००००० वीस लक्ष रुपयें नक्त आधी येथे घ्यावे मग फौजाहि स्वामीसमागमे यावें. त्यास फौजास पांच हजार रुपये रोजमरा निराला द्यावा. हे निदानची गोष्ट रदबदल बहुत होऊन ठैराविली. त्यास स्वामी आलियावर भेटीनंतर जर मसलहत जाली आणि हस्तनापूरची खानदौराचे मारफती कौल-करार शपतक्रियापुरस्कर जाले तर हुजूर भेटीस जावें. नाहींतर माघारे जावें. यैसी मसलहत जर मातुश्री बाईस व नाईकांचे ध्यानास येईल तर आम्हास विचा-रून सांगणे कीं हुजुरची बंदोबस्ती करून. त्यास आम्ही मातुश्रीबाई व नाईकाचे शेवेसी विचारिले. त्याणि उत्तर दिल्हे की आम्ही यात्रेस आलों आहों. राजकार-णाचा विचार त्यांचा त्याजवर आहे. यैसे उतर मातुश्रीबाई व नाईकाचे सवाईजीपासीं सांगितले. तेव्हां त्याणी आम्हास पुसिले कीं तुमचे ध्यानांत येते की राऊ मान्य करतील. शेवकानेहि उतर दिल्हे की भारी गोष्ट आहे. याविगळे आमचे परगणे डोगरपूर बासवाडे, देवले, रामपुरा वगैरे पैका मुबलग जातो. तेव्हां सवाईजींहीं मान्य केले कीं, गुजरात प्रांत आम्हाकडे नाहीं. तुम्ही ते परगणे मामूलप्राा वसूल घेणे. त्याउपरीहि आम्ही त्यांस उतर दिल्हे की आम्ही शेवक लोक; आमचा धीर पुरत नाही. रायास हुजूर लिहून उतर आणितो. त्यास सवाईजीही उतर दिल्हे की उतर तेथून निश्चयात्मक भरवसीयानें येईल येसें असिलें तर तैसाच विचार करूं. त्यास मागती उत्तर दिल्हे कीं भरंवसा पांचशें कोसांचा देवत नाहीं, कीं फौजा पुढें आल्या तर लटकें पडावें बदल उतर होत नाहीं म्हणोन दिल्हें. परंतु जालें वर्तमान शेवेसीं

लिहावें. कदाचित् स्वामीचे चित्तास आलेंच तर कासीद अजुरदार पाठविला याजबराबर उतर सत्वर आलिया येक मास येथें राजश्री ब्याहारीदासजीस येथे लागेल इतकीयात उतर आलें पाहिजे. व फौजेचे सरदार आपले स्वाधीन ठेविले पाहिजेत. यैसें न होय कीं, सरदार हातचे गेले, तर त्यांचीं नांवें या प्रांतीं उतमप्रकारें जालीं आहेत. स्वामी सर्व विवेकी सुज्ञ आहेत. शेवकानें जालें वर्तमान शेवेसीं श्रुत व्हावें, बदल विनंतीपत्र लिहिलें असे. हे विज्ञप्ति.

¶*The writer, the Peshwa's agent with Sawai Jaysingh, writes to him details of the negotiations which the writer is conducting with that Raja in order to prevent the Marathas from entering Malwa.*

No. 48] *[Before 1736*

श्री

विनंती. सेवक राणोजी सिंदे कृतानेक विज्ञापना. स्वामीच्या आज्ञापत्रावरून आपण मलठणास गेलो. राजेश्री आनंदराऊ पवार व मल्हारजी होलकर याची भेटी जाल्या. त्यासी मल्हारजी होलकरास घेऊन येत होतो तो, राजेश्री आनंदराऊ पवार याच्या चित्तात कित्तेक विपर्यास आले कीं, आम्हास टाकून राजश्री मल्हारजी होलकरास नेतां, तस्मात अपला आव्हेर केला, यैसे आपले ठाई बहुत श्रमी जाले. त्याजकडीलहि ब्राम्हण स्वामीकडून आम्हा अगोधरच गेले होते. यानीं वर्तमान सांगितले आसेलच. त्यावरून पवारास बहुत श्रम जाला आहे. याजकरितां राजश्री मल्हारजी होलकरास टाकून आलो. त्याचेहि मानस देखिले कीं, उभयेतानीं भेटीस यावे. यैसे जाणून त्यांचे समाधान करून आपण वाघोलीस आलो. या उपरी स्वामीनीं एक भला माणूस व उभयेतास समाधानाची पत्रे पाठवून सेवेसी नेले पाहिजे. पत्रे व भला माणूस पाठवणे ते आविलंबे पाठविले पाहिजेत. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापना.

हे विज्ञाप्ति.

¶*Ranoji Sindia writes to the Peshwa that the addressee should call to his presence Malharji Holkar and Anandrao Powar, the latter of whom is much offended at being left behind.*

No. 49] [7-1-1736 ?

श्री

राजश्रियाविराजित राजमान्य राजश्री

रामचंद्र बावा स्वामी गोसावी यांस

पोष्य बाजी भिवराऊ नमस्कार विनंती उपरी. येथील कुशल ता। माघ शुध पंचमी सौम्यवार जाणून स्वकीये कुशल लेखन करीत असिलें पाहिजे. विशेष. बहुत दिवस तुम्हांकडून पत्र येऊन कुशल वृत कलत नाही तरी सदैव आपणाकडील कुशलार्थ लेखन करून समाधान पाविलें पाहिजे. यानंतर आम्हाकडील वर्तमान तरी श्रीमत राजश्री राऊ प्रधान यांची आज्ञा घेऊन स्वार जाहालो तें मजल दरमजल दतिया वोडशे या प्रांते येऊन पोंहचलों. दोही स्थलांतून बोलीचाली करावया भले माणूस लस्करांत आले, त्याजवर बोली करून खंडणीचा भाग वारिला. द्रव्य यावयाच्या मुदती करून दिल्या आहेत त्याप्रमाणें येईल. पुढे उरल्या स्थलांचाहि खंडणीचा निर्गम होऊन येणें तो येईल. वरकड सविस्तर राजश्री राऊ प्रधान यांच्या पत्रावरून कलों येईल. वडिलाचा मनसबा सर्व तुम्हावर आहे. तुम्ही जो करणे तो दूरदेशी पाहून केला पाहिजे. कोणाचा विश्वास धरावा येसे नाही. यामधे तुम्ही सर्व माहीत आहा. आम्ही त्याहवेसे काये आहे? बहुत सबूरीने कार्यभाग करणे. बहुत काय लिहिणे, कृपा लोभ असो दीजे, हे विनंती. तीलगूल पाठविला आहे, घेतला पाहिजे हे विनंती.

¶*Baji Bhivrao Retrekar to Ramchandra Baba, giving news of the Peshwa's expedition into Bundelkhand.*

No. 50] [18-1-1736

श्री

तीर्थरूप राजश्री दादा स्वामी

वडिलांचे सेवेसी

अपत्यें ज [ग] नाथराऊ कृष्ण कृतानेक सिरसां नमस्कार विनंती. अत्रत्य कुशल ता। छ १९ रजमान मुा। सवाई जयेपूर जाणून स्वकुशलोदंत लेखनाज्ञा करीत असिलें पाहिजे. विशेष. बहुत दिवस जाहाले वडिलांचे हस्ताक्षर पत्र या दिवसांत न आले. यास्तव रात्रौदिवा चित साचित असेत. यैसीयास सदैव आसीर्वादपत्रीं परामर्ष करीत असिलें पाहिजे. येथील वृत तरी राजश्री प्रधानपंत

यांची आमदानी या प्रांती जाहली आहे. हा कालवरी तरी कुलासीस फते करून डोंगरपूर बांसवाडा या प्रांती चालले आहेत. राणाजीचे भेटीसहि येणार. यास्तव राणाजीहि मेजमानीचा सरंजाम करितात व पटगारी देतीलच. प्रस्तुत त्यांकडून येथे माहादेवभट नासीककर आला होता, त्याबाा राजा मलजीसहवर्तमान माहाराजी दोन लाख रुपये नख्त यासिवाये जवाहिर व वस्त्रे व पाच घोडे व येक हती याप्रकारें येकून पांच लाखांचा यैवज प्रस्तुत पाठविला असे आणि बहुत त्वरेने प्रधानपंतासहि बोलाविलें आहे. माहादेवभटास पालखी व कडी देऊन बहुत सन्मान केले. पुढे प्रधानपंत आलियानंतर सीघ्रच हुजूर भेटीस नेणार. यैसा तह करून राजा मलजीस त्याकडे रवाना केले असे व हजूर खानदौराजवल दादाजीपंत आहे. सारांष सकलहि जवाबसाल राणोजी सिंदे व रामचंद्र सेणवई याच्याच मारफातीने आहे. येथें तरी भटार्चाच मातबरी पडिली आहे व हजूरचें वृत तरी सादतखान सुब्याहून आला. सारांष याचा समयानसार सकलहि हत रहीत जाले व मुख्य पातशाहा अरजूमंद जाहला. या प्रसंगामुले राा सवाईजीचा खान पैसाचा (डौराचा ?) बहुत मुजरा जाला. यैशास प्रधानपतहि सीघ्रच येतील. त्यानंतर हजूरहि जाणे होईल. पुढे जे काही अपूर्व वृतांत होईल तो सकलहि लिहिला जाईल. हुजूर गेल्यानंतर वीस लाख रुपये नख्त द्यावे आणि च्यालीसा लक्षांची जागीर मालवीयांत द्यावी, दोस्त महमदाचे मुलकात तनखा द्यावी हा तह जाला आहे. राजा मलजीसहि आम्ही सुचना आपली केली आहे. बहुत काये लिहिणे ? कृपा असों दिल्ही पाहिजे हे विनती.

¶*The writer and the addressee cannot be definitely fixed. The letter however is very important as it explains Bajirao's entrance into Imperial politics at Delhi. Bajirao arranged terms with Sawai Jaysingh through Mahadeo Bhat Hingne, his agent at the Mogul Court. Ramchandra Baba is for the first time here mentioned as being instrumental in arranging the accommodation. It seems the Maratha penetration into the north was a deliberate stroke of policy fixed by the various eminent Maratha Sardars after mature consideration for years.*

No. 51] [*25-1-1736*

छ २६ दोनप्रहरीं मोकाम सरहद्द भदेलखंड

श्री

तीर्थरूप मातुश्री बाई
वडिलांचे सेवेसी

अपत्यें बाजीरायें साष्टांग नमस्कार विनंती उपरी. येथील कुशल ताा माघ बहुल नवमी मुकाम प्रांत मेवाडपर्यंत वडिलांचे आसीर्वादेंकरून येथास्थित

असे विशेष. बहुत दिवस वडिलांकडील आसीर्वादपत्र येऊन वर्तमान कलत नाहीं यास्तव चित्त सापेक्षित असे. तरी निरंतर आसीर्वादपत्रीं कुशलार्थ लेखन करून आपण कोठें आहेत, काये वर्तमान, माघारीं बुधेलखंडांत आलीत न आलीत, तें वृत्त साकल्य लिहिलें पाहिजे. यात्रा लौकर करून माघारी बुधेलखंडांत येणे. आपले माघारें आगमन व्हावें हे प्रतीक्षा करीत आम्ही लाणवाडा डोंगरपुराकडोन मेवाडांत आलों. लौकरीच घांट चढोन वरते येऊन. मनसुबियाचे दिवस निघोन जातात तरी तुम्हीं सत्वर येणे. दिलीकडील राजकारण दढतर लागलें आहे. खानदौराकडील निज्याबतअलीखान खर्चासाहित येतात व सवाईकडील अयामल खर्चासहित येतात. लौकरीच उभयेतां येतील. तदोतर पुढें जो विचार करणें तो करून आपणांसहि लिहून पाठऊन. मुख्य गोष्ट पृथ्वीपतीआदिकरून स्नेह इच्छितात. आपणांस कलावें म्हणोन लिहिलें असे. लोभ असों दीजे हे विनंती.

¶*Bajirao to his mother, informing her of his probable success in the campaign against the Emperor.*

No. 52] *[30-1-1736?*

श्री

विनंती उपरी. लोणवाडीयाच्या मुकामापासून पत्र आलें. त्याआलीकडें वडिलाकडून कांहीं वर्तमान कळत नाहीं. त्यास आम्ही पूर्वी वोंडसे व दतिये चुकले त्याचें वर्तमान लिहून जोडा पाठविला. दुसरा जोडा स्वामीचा आला. त्याबा। पत्रें पाठविलीं. गोलेरचे मुकामाहून येक जोडा पाठविला आहे. त्यास स्वामींचें जाणें कोठवर जालें, पुढें काय मनसबा केला आहे हें कांहीं लिहिलें नाहीं; यावरून बहुत चित्तास स्वस्थता नाहीं. त्यास काये मनसबा योजिला आहे, आम्हास काये आज्ञा, आम्ही कोणें प्रांतें राहावें, कोणें प्रांतें यावें, काये विचार करावा, हें आज्ञा केली पाहिजे. सेवकाचें वृत्त तर वोंडसेयाची व दतियाची खंडणी चुकविली. त्यास त्यांनीं वाईदा निमें पंधरा दिवसाचा व निमें पंधरा दिवसाचा केला. त्यापैकी येक वाईदा येऊन पावला. दुसरा वाईदाहि येऊन येक दिवस आधिक जाला. आजि उद्यां येऊन पावतील. दोंहीमधें ज्याचा पावेल त्याचा मुलूक रक्षेल. नाही त्याचा मुलुक खराब केलीया त्याचाहि वाईद्याप्रमाणें रुपये पावील. परंतु दोही संवस्तानाचा पैका राहत नाहीं. मुलूक खराब करूं देत नाहीत. आजीवर आम्ही भोवतें फिरलों. मुलूक रक्षिला. याउपरीहि लौकरीच यैवज पावेल. भदावरचाहि चुकारा जाला. त्याचाहि

वाईदा येकादो रोजांनीं होईल तेहि येऊन पावतील. त्याचे सरदेमध्यें आहों. या उपरी तिनी संवस्तानाचा पैका येऊन लौकरीच पावेल. आजी आमचा मुकाम नजीकसेवडा कनरगड प्रा दतियेनजीक सिंध नदी येथें आहो. येथें भदावरचाहि मेढा आहे व हिरदेशाहजीचाहि मेढा आहे. याउपरी पुढें जावयास जागा नाहीं. गालेर नजीक आलों होतों, तेथें मुकाम करावा तर तिनी सवस्तानाचा पैका यावा व जाटवाडा खंडला त्याचाहि पैका आला नाही. याजकरितां याप्रांतें आलों. त्याहीमधें त्याच प्रांतें राहावें तर जुना दाणा नाहीं. नवा दाणा जाला नाहीं. अद्याप गहुं व हरभरा फुलास आला आहे. याप्रकारचें वृत्त आहे. स्वामींनीं जें पत्र पाठवणें तें याच प्रांतें पाठविलें पाहिजे. याच प्रांतें बहुत दिवस राहूं म्हटलीया कौलाचा मुलूक खराब होईल. बहुत दिवस राहतां येत नाहीं. स्वामी आज्ञा ज्याप्रांतें यावयाची होईल त्या प्रांतें पत्रदर्शनीं येऊं. पुढें येमुनेवर येत जावें तर मार्गी पाणी नाहीं. कुव्याचें पाणी आहे. मुलूक बुंधल्याचा व भदावरचा; दोंहीच्या मध्यभार्गी मुलूक परकी नाहीं. असता तर च्यार रोज कालक्रमणा करितों. दाहा दिवसाचा नेम करून पत्र पाठविलें आहे. जें क्षणीं पत्र पावेल तेंच क्षणीं उत्तर द्यावयास आज्ञा केली पाहीजे. अजुरा मातबर केला आहे. सेखाचें महूचें असपास बारा कोसीं आहों. गोविंद बलाळ बुंधेल्याकडे गेले होते, त्याचें उत्तर गेल्यादारभ्य आलें नाहीं. तीर्थरूप मातुश्रीबाईकडीलहि कोणीं आले नाहीं. स्वामीचें लस्कर सांगानेर जैसिंगनगर प्रांतें जाणें जालें, म्हणून जनवार्ता आहे. पत्राचा मार्ग लक्षीत आहों. जो विचार करणें तो बहुत सावधपणें करणार स्वामी समर्थ आहेत. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञाप्ति+.

¶*A similar letter is addressed by Baji Bhivrao to the Peshwa. As this letter is also in the same hand it may be taken to be from Baji Bhivrao. He asks Bajirao's orders about his future movements. He mentions Bajirao's mother and so the letter can be referred to the period 1735-36.*

No. 53] *[30-1-1736 ?*

छ १२ सवाल मुकाम रिसडा पा बाजेडा

श्री

श्रीमत राजश्री राऊ

स्वामीचे सेवेसीं

पोष्य बाजी भिवराऊ कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंती उपरी. येथील कुशल तागायत छ २७ रमजान मुकाम कन्हरगड प्रांत दतिया जाणून स्वानंद-

+ पत्र बाजी भिवराऊचें.

लेखन करावया आज्ञा केली पाहिजे विशेष. स्वामीकडून कासीद जोडी लोण-वाड्याचे मुकामीहून पत्रें घेऊन आली त्याचें उत्तर देऊन जोडी रवाना केली. त्याउपरीहि ग्वालेरचे मुकामीहून जोडी रवाना केली आहे तीं पत्रें प्रविष्ट होऊन जाहालें वर्तमान लिहिलें होतें तें विदित जालेंच असेल. त्याअलाकडील आम्हांकडील वर्तमान स्वामीस विदित होऊन आज्ञा होईल त्याप्रमाणें वर्तणूक करावी याकरितां अलाहिदा पुरवणी लिहिली आहे, ते चितारूढ करून उत्तर सत्वर पाठवावया आज्ञा केली पाहिजे. वडिलानी मनसबा मातबर चित्तांत आणून स्वारी केली आहे त्यास सेवकास दूर आंतर आहे. स्वामीनी वरचेवर वर्तमान ल्याहावें, उत्तम आहे. त्यासारखी आज्ञेप्रमाणे वर्तणूक घडोन येईल. बहुत काये लिहिणें कृपा लोभ असों दिल्हा पाहिजे हे विनंती.

¶*Baji Bhivrao requests the Peshwa Bajirao to write to him frequently about the great enterprise which he is launching.*

No. 54] [*Jan. 1736 ?*

श्री

विनंती उपरी: आज्ञेप्राा वोडसे दतिये दोनी संवस्तानास सेनेसह वर्तमान येऊन पोहोचलो. त्याचा मामला गुाास अधिकोत्तर वडिलाचे दयेकरून घुलाविला. पुडे भदावर व जाटवाडा प्रातास जात आहें. तेथीलहि साधेल ते करितच आहें. त्यास राजश्री हिरदेशाकडून गोविंद बलाल आले. त्याचे दरशन जाले. सविस्तर अर्थ निवेदन केला. त्यास त्याच्या फौजा सामील कराव्या हा इत्यर्थ करून गेले आहेत. भदावर चुकले म्हणजे पुढे मुलुकगिरीस स्तल नाही. येमुनापार जावें हा विचार आहे. त्यास पाणी बहुत आहे, पायेवाट नाहीं. नावा उतरून जावे यैसे आहे. उभयेता राज्याकडील कुवर व दिवाण आले म्हणजे त्याच्या विचारे जो मनसबा होईल तो करू. काल्पीसमीप उतरले पाहिजे. मुलूक त्याचा आहे. राक्षिला पाहिजे. आम्ही तो प्रेत्नास अंतर करणार नाही. होणे जाणे स्वामीचे पुण्य आहे. आडारूचाहे येऊन सामील होवा हेंहि आहे. स्वामीचे येणे कोठवर येत जाले, पुडे काय मनसबा योजिला आहे, हे आज्ञा केली पाहिजे. दिलीचे वर्तमान स्वामीकडे वरचेवर दिनप्रति-दिन येतच आहे. आम्हाकडेहि वार्ता येत आहे. त्यास मोगल तेवडे येकीकडे जाले आहे. ते व खानडौरा व जयेसिंग व मुख्य यैसे येकीकडे आहेत. त्यास सादतखान व कमरदिखान याची गुज मोडिल्याखेरीज मनसबा केला . सेवटास जाऊ देतात यैसे दिसोन येत नाही. आणि मोगल अविश्वासी बेईमान आहेत.

स्वामीनी जो मनसबा करणे तो सबूरीने केला पाहिजे. चबेलीचे पार दिलीचे रस्तेने द्रव्य नाहीं. जो द्रव्यलाभ स्वामीस होणे . तो जयेसिंगकडून होणें तो होईल. मुख्य स्तलास वकील पाठऊन मनसबा करणे तो करावा. केवल . फौज भारी जाली म्हणून स्वामीनी दरशनास जावयाचा मनसबा करावा हें विहित नाहीं. बहुतसी तृस्णा करावी यैसे नाहीं. जे होईल ते करावें. जे साधेल तेच उतम म्हणावे ऐसे आहे. मुख्य स्तलचे मातबर लोक आहेत. ते जीवासीच गाठ घालितात यैसे आहे. वडिल सर्व जाण विवेकी आहेत. आम्ही लेकुरपणे लिहिले आहे म्हणून विशाद मानिला न पाहिजे. मनसबा बहुत मातबर आहे. जो करणे तो दुरंदेसी पाहून केला पाहिजे. आम्हास जे समई आज्ञा येईल ते समई सर्वासी सिध असों. वडिलाचे पुणेकरून जेथवर मुलूख फाडून स्वामीकार्य होय ते गोष्टीस सेवकापासून अंतर होणार नाहीं. या मुलकांत धारण फार आहे. नवे धान्य जाल्याविना परिपूर्ण होत नाहीं. जो विचार करणे तो सामादिक सेनेचे आहेत, त्यांचे विचारें केला पाहिजे. केवल फौज भारी म्हणून उतावली केली न पाहिजे. राणाजीसी द्रव्यासाठी अतिशये फारसा केला न पाहिजे. त्याचे समाधाने होईल तेच करावें. जयेसिंगाचे हातून कार्य होऊन येईल तेंच करावें. येकेच दिवसीं सर्व प्रथ्वी गोला करावी यैसे नाहीं. सुचला अर्थ सेवेसी लिहिला आहे. वरचेवर बुधिवाद ल्याहावयास आज्ञा केली पाहिजे. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापि+.

¶*The writer warns the addressee (Bajirao ?) to be cautious in his movements against Delhi and not to attempt the conquest of the whole earth at once.*

No. 55] [*3-4-1736 ?*

छ २ जिल्हेज

श्री

विनंती उपरी. महमदखान बंगस चमेली उतरोन आलीयाचे वर्तमान तहकीक असिलें तरी, तुम्ही त्याजवर जाऊन नतिजा पावणें, येक दुसरी ठिकाणी लाविल्याखेरीज जबरदस्ती दिसोन येत नाहीं, म्हणोन विस्तारे आज्ञा केली. यैशास बंगस चमेलीवरी येऊन, रेतीत बेहड्याचा आसरा करून राहिला होता. आम्हीं नुराबादेचे सराईवरी येऊन मुकाम केला. नुराबादेहून सोल्याची सराई साहा कोस आहे. तेथून चमेल दोन अडीच कोश आहे. पुढे येईल म्हणून

+ पत्र बाजी भिवरावाचें.

आम्ही दाहा बारा रोज तेथेच मुकाम करून राहिलों. परंतु फौजेची आवाई ऐकोन खली धरिली ती तोडिली नाही. आमचे सडे राऊत जाऊन मोगल पाहून.उभे राहिले. तऱ्ही बाहेर येकंदर पडिला नाही. त्यावरी आंम्ही सिकरवाराचा गाव बागतिनी आहे. तेथे मोठे मवास सिकरवार राहात होते. कोण्हाचाहि हात त्यांस लागला नाहीं. मवासगिरी करून होते. तेथ आंम्ही फौजेनसी येतांच, यालगार करून गाव घेतला. माणसे मारिली. हे वृत पेशजी लेहून पाठविलें होतं त्यावरून विदित जालेंच असेल. आंम्ही इकडे आल्यावरी, बंगस चमेलीहून अलाकडे येऊन चमेलीच्या व कोरी नदीच्या चिमट्यामध्यें बेहड अडचण पाहून, सभवतें भिताड घालून, तोफखान जोडून बैसला आहे. त्यावरीहि फौज पाठविली होती. परतु येकंदर बाहेर पडला नाहीं. ठिकाणीं आसऱ्यास बैसला आहे. तेथे येत्न चालत नाही. बंगस भ्याड आहे, तो कलतच आहे. त्याहीमध्ये स्वामीचे फौजेचा अनभव त्यास बराचसा आला आहे. या प्रकारचा त्याचा विचार. यैसे असतां स्वामीनी लिहिलें कीं, आपल्या फौजा अखेरीस सहजेच जातील ; परंतु त्यास पातदशाहास सिपारस लिहील. तरी, त्याणें सिपारस काये ल्याहावी आहे ? स्वामीचे यश कीर्तीचा ध्वज सामान्ये लागला नाही. जे कोण्ही आपली सिपारस ल्याहावी यैसें श्रीनें होऊ दिल्हें नाहीं. सारांश, स्वामीचा पुण्यप्रभाव तैसाच आहे. विदित जाहालें पाहिजे. हे विज्ञाप्ति.

¶*Baji Bhivrao writes to Bajirao about the movements of Muhammad Khan Bangash and the measures the writer took to oppose him.*

No. 56] *[5-4-1736*

श्री

श्रीमंत राजश्री राऊ प्रधान
स्वामीचे शेवेसी,

पोष्य बाजी भिवराऊ कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंती उपरी. येथील कुशल ताा चैत्र शुद्ध चतुर्थी भृगुवासर मुकाम परगणे सोमावली जाणून स्वानंद-लेखन करावया आज्ञा केली पाहिजे विशेष. स्वामीनी कासीदासमागमें छ ९ सवालचें पत्र पाठविलें तें छ २८ मिनहूस पावलें. सारांश लिहिला की उमदा मनसुबा करीत असता क्षुलक उपद्रव करावेसें काये आहे ? याकरितां येमुनापार होऊन न जाणें. राजश्री सवाईजीची आमची भेट होते व खानदौराहि दिलीहून

येतील त्याची भेट होईल. सौरस्य कैसा होऊन मनसुबा करितात त्यासारिखें तुम्हांस जें लिहिणें तें लिहिलें जाईल म्हणोन विशदें आज्ञा केली त्यावरून कळोन समाधान जाहालें. यैशास स्वामीचे आज्ञेप्रमाणेच वर्तणूक करून या प्रांतें आलों हें वृत्त तपसिलें शेवसीं लेहोन पत्रें पाठविलीं आहेत तीं प्रविष्ट होऊन विदित जाहालेंच असेल. राजश्री सवाईजी आपल्या स्थलाहून स्वार होऊन स्वामीच्या दर्शनानिमित्य गेले. इतक्या दिवसांत भेटी जाल्याच असतील. भेटीनंतर काये मनसुबा केला, प्रस्तुत स्वामीचा मुकाम कोणे स्थलीं आहे, पुढें काये मनसुबा करणार, फौजा मारवाड प्रांतें रवाना केल्या होत्या त्या स्वामीसनिध आल्या कीं नाहीं, हें सविस्तर लेखन करावयास आज्ञा करावी. कदाचित फौज आपणासनिध आली नसेल तरी फौज आपणांनिराली असावी यैसें नाहीं. याकरितां आज्ञा करून फौज लौकर सनिध आणविली पाहिजे. आमचें वर्तमान तरी सेनेसहवर्तमान आलोपूर[1] प्रांतें आहों. जाधवहटीआदीकरून या प्रांतामध्यें कालहरण करीन म्हणतां येवढा चैत्राचा महिना होईल यैसें दिसत नाहीं. जाधवहटीपुढें जावें तरी मालवा लागला; तेथें उपद्रव लागता येत नाहीं. इतके फौजेस साठ होऊन चाललें पाहिजे. लस्करच्या पोटास काय करावें यैसा प्रसंग आहे. स्वामीचें आगमन लौकर या प्रांतें होत नाहीं. मनसुब्याचा विचार, जैसा मान मार्ग पडेल तैसे रीतीनें स्वामीस मनसुबा करावाच लागेल यैसा प्रसंग आहे. पुढें आम्ही काये विचार करावा ते आज्ञा करणार स्वामी वडील आहेत. स्वामीस आम्हांस अंतर फारसें नाहीं. तरी वरीचेवरी आम्हांस वर्तमान कळे यैसें करावया स्वामी समर्थ आहेत. [2]स्वामीच्या आज्ञेप्रमाणें या प्रांते लस्करचें पोट चाले तेथपरयेंत सेनेसह-वर्तमान कालक्रमणा करीत आसों. वडिलानी मनसबा अविलंबें उरकून सेवकास दरशानाचा लाभ या प्रांतें दिल्हा पाहिजे. पंथ दूर, आवकाश थोडका, यामधें समर्थ सर्वजाण आहेत. बहुत काय लिहिणें कृपा लोभ असों दिल्हा पाहिजे हे विनंती.

¶Baji Bhivrao Retrekar had been ordered not to enter the Doab as overtures of peace had been received from the Mogul commanders Sawai Jaysingh and Khan Dauran. Baji Bhivrao writes that the Peshwa's orders should be obeyed and solicits details of the proposed interview which Bajirao was to have with the Moguls.

---

१ परगणे बदाऊन.

२ येथून पुढील अक्षर खाशाचें.

No. 57] [12-4-1736

पा. छ १३ जिल्हेज.

श्री.

तीर्थरुप राजश्री राऊ व तथा राजश्री आपा स्वामीचे सेवेसी आपत्ये माहादाजी अंबाजी कृतानेक सास्टांग नमस्कार विनंती. येथील वर्तमान स्वामीच्या आसीर्वादेकरून ता. छ ११ जिल्हेजपरियेत येथास्थित असे विशेष. येथील वर्तमान आलाहिदा पत्री लिहिले आहे त्यावरुन विदित होईल. उतरेकडील राजश्री मलारजी होलकर व राजश्री राणोजी सिंदे याजकडील व राजश्री पिलाजी जाधवराऊ याजकडील साप्रत वर्तमान स्वामीकडे आले आसेल ते ल्याहावयासी आज्ञा केली पाहिजे. शहरीहून सुमताकडील पत्रे आली असतील तेहि वर्तमान लिहिले पाहिजे. खानदौरा व जयेसिग याच्या व स्वामीकडील फौजाच्या भेटी जाहाल्याचे तहकीक वर्तमान आले आसिले तरी ते लिहिले पाहिजे. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापना.

¶*Mahadaji Ambaji Purandare solicits from the Peshwa detailed news form the north, especially pertaining to Holkar, Sindia, Jadhavrao, Sumant, Khan Dauran and Jaysing.*

No. 58] [May 1736 ?

श्रीशंकर

श्रीमंत राजश्री आपा

स्वामीचे सेवेसी,

पोष्ये आबाजी नाईक जोसी सा। नमस्कार विनंती. स्वामीचे कृपेकरून, वैशाख वदी ९ पर्यंत सुखरूप आसो विशेष. स्वामीचा निरोप घेऊ(न) रा। नारायेणजी निघाले, ते आम्हाजवल पावले. तीर्थरूप भाऊ बाबूजी नाईक याचे पत्रे लस्करास पावल्याची आली. श्रीमत येजमान स्वामी आहीरवाडियात आहेत. रा। बाबूराव[1] इद्रप्रस्थास गेले. तेथून जाब आल्याउपर लौकरीच लस्कर फिरून देशास येईल यैसे पत्र आले होते. वर्तमान स्वामीस कलावे म्हणून लिहिले आसे. रा। मलोजी थोरात याचा रोखा आम्हाजवल होता तो स्वामीकडे पाठविला आसे. त्याचे रुपये उगऊन घेविले पाहिजेत. बहुत काय लिहिणे? लोभ आसो दीजे. हे विनंती.

¶*Abaji Naik to Chimaji Appa, informing him that his brother Babuji Naik has reached the armies in the north and Baburao Malhar has gone to Indraprastha.*

---

१ बाबूराव मल्हार बर्वे ?

No. 59]

श्री

राजश्री पंतप्रधान

गोसावियासीं

ॐ श्रीमंत सकलगुणालंकरण अखंडितलक्ष्मीआलंकृत राजमान्य श्नो पिलाजी जाधवराव दंडवत विनंती उपरी. येथील क्षेम ताा छ ११ सफर भोमवार मुाा सुरुंज येथास्थित आसे विशेष. आपले पत्र छ १० सफरचे सादर जालें तें छ ११ मीनहूस त्रितीय प्रहरी पोहचले. आपले कूच होऊन धामोणी-पुन्याकडे आले. उतम आहे. यारमहमदखान पैका देत असतां त्याच्या मुलकास आजार लागो देत नाहीं, याउपरी ताकीद करून म्हणोन लिहिलें, तरी यारमहमदखान आपल्यासी (दुस)रा विचार धरितात यैसे नाहीं. पूर्वीहि त्यांच्या मुलकास फारच आजार लागला व नवाबाचेंहि लस्कर त्याच्याच मुलकातून आलें. विषेषात्कारेंच आजार लागला आहे. सांप्रत आपण ताकीद करवितो म्हणोन लिाा तरी उतमच आहे. ताकीद बरीच करविली पाहिजे. यारमहमदखानाकडील येका हाप्तियाचा पैकाहि आणावयास गेले आहेत. पैका येईल आणि मुलकास उपसर्ग लागो न द्यावा. पैका रयते * * * न घ्यावा लागतो. गांवोगांव बाणदार * * * * बोस खेडी देखील आसतील. त्याचीहि ताकीद करावी. नवाबाचे काल कूच होऊन नारायणपूरचे घाटाजवळी होते. आजीं कचनारचे सराईस गेले. दाहाबाराक हजार फौज समागमे नेली. वीस बावीस हजार फौज व बुणगे व मराठे सरदार कुल माघारे रवाना केले. नसुरतदौला नवाबाचे चुलते फौजा घेऊन माघोर जात आहेत. छ १४ रोजी सुरोजहून कूच करितील. आमचेहि मुकाम चौदावे तेरिखेपावतें जालें. चिरंजीव आपास बोरशापावेतो जावयास नवाबानें सांगितले आहे. त्याची व फौजाची रवानगी करून आम्हीहि कूच करून आपणाकडे येऊन तों * * * * * * भवराशापलिकडे नदी आहे तेथें मुकाम करावें. खेमलासे भोरासें येथीलहि पैका घ्यावा आणि वेत्रवतीआलीकडे येऊ नये. त्या मुलकात दाणादुणाहि मिळेल. राऊत मुलकात जाऊन गुरुंढोरें आणितील तरी बहुतसी ताकीद केली पाहिजे. राा आपाजी जिवजी व राा त्रिंबक राजदेव आम्हाजवळी आले आहेत, त्यास सुरुजेचाहि कामाकाजाची बदोबस्ती करून आम्ही येऊन. भेटी-नंतर नवाबाचे व आमचे भाषण जालें ते श्रुत होईल. त्यांच्या चित्तांत कांहीं कृत्रिम प्रकार नाही. आपले ठाई * * * ष सा स्नेह आहे. रयतेच्या विसीहि * * * * ऊन (पैका घ्यावा म्हणो)न फारसें विचार कडून

1281

सांगितलें आहे. सविस्तर अर्थ भेटी जालियावरी निवेदन होईल. मोहनलालहि सेवेसी आले आहेत. पैका आणावयास रगो शंकर व अंबाजी गोपाल गेले आहेत.. कलले पाहिजे. विशेष काय लिहिणे? कृपा केली पाहिजे हे विनंती.

¶Pilaji Jadhao to Bajirao, that he has issued strict orders to his army not to ravage the province of Yar Mohammad. The writer further says that the armies of the Nizam and Chimaji Appa are on their way back.

No. 60] *[13-6-1736*

श्री.

राजश्री पंतप्रधान गोसावी यांसी

ॐ श्रीमंत सकलगुणालंकरण अखंडितलक्ष्मीआलंकृत राजमान्य स्नेहांकित पिलाजी जाधवराव दंडवत विनंती. येथील कुशल जाणून स्वकीये लेखन करावयासी आज्ञा केली पाहिजे विशेष. आजी छ १४ सफरी नवाबाच्या लस्करचे कूच करऊन गेलो. नवाब आजी बुढ्या डोंगरास गेले. लस्करासमागमें चिरंजीव आपास रवाना करून आम्ही आपणाकडे येतो म्हणो [न] पूर्वी आपणास लिहिले होते; त्यास मागती नवाबाचा कागद आला की तुम्हीच दोनच्यार मजली जाऊन लस्कर पोहचावणें. त्यावरून आम्हास जाणे लागलें. अनुरूलाखान नवाबाकडे गेले आहेत तेहि मागाहून लस्कर आटोपून येतील. त्यास आपले लस्करचे कहीवाले राऊत रानात जात असतात त्यांचा येखाद उपसर्ग होईल याकरितां लस्करात कुल गोटोगोट ताकीद करवावी की कोण्ही मोगलाच्या राऊताचे वाटेस न जात व आपणहि अनुरूलाखानास येक पत्र पाठवावें की तुम्ही सुखरूप लस्करास जाणे. याउपरी मार्गहि उजनीकडे जावयाचा मोकला जाला. जेष्ठ बारा रोज राहिला. त्या प्रांते मुकाम याउपरी करावे ऐसे नाहीं. भौरासे खेम लासे येथील वसुलास कमाविसदार ठेऊन आपण कूच करून आपल्या विचारानरूप उजनीचा मार्ग धरावा आणि मनसुबा करून येक पंथ आटोपावा. प्रजन्यकालचे दिवस याकरितां सूचना मात्र लिहिली आहे व राजश्री बाबूराव सेवेस रवाना केले आहेत. येथील सविस्तर अर्थ निवेदन करितील. येथे थोरसा घुंणा[१] पडला होता; परंतु आम्ही येथे येऊन मनसुबा जाला आणि नवाब तिकडे गेले आणि वरकड सरदार मराठे व बुनगे माघारे रवाना जाले. कललें पाहिजे. विशेष काय लिहिणें कृपा केली पाहिजे हे विनंती.

¶Pilaji Jadhao to Bajirao: communicates his dealings with the Nizam who was on his way to the north.

---

१ घोळ, अडचण.

No. 61] [*28-6-1735 ?*

छ २४ सफर.

श्री

'राजश्री पंतप्रधान गोसावी यासी

Ꮙ श्रीमंत सकलगुणालंकरण अखंडितलक्ष्मीआलंकृत राजमान्य स्नेहांकित पिलाजी जाधव दंडवत विनंती. येथील क्षेम ताा छ १७ माहे सफर मुकाम नजीक फुलमर्‍री[१] जाणून स्वकीये लेखन आज्ञा केली पाहिजे विशेष. आम्हीं या प्रांते येऊन पोहचलो. त्याजकडील अमलदार ठाणियात बसोन अमल चाली लागले आहेत. याउपरी गोसावियाचे पुण्य आमचे पदरी आहे. कस्त करा-वयास अंतर होणार नाही. पाटवदियात मावजी पवार याने अमल बसविला. राजश्री आपाजीपंतास निरोप देतेस तरी ते आम्ही सामील होऊन पाटवदियातून त्यास काढितो. वरकड तिकडील मुळीं तोडावयाचा विचार दोनच्यार वेल लिहिला आहे त्याप्रमाणे आपण करावें. इकडील मामला आम्ही त्याचा सुरलीत चालो देतो यैसे नाही. आमचे भाऊ येणार होते त्यासहि सत्वर यावयाची तजवीज करावी. आमची चिंता काही न करणे. चाकरी होईल ते वर्तमान मासापक्षा विदित होईल. विशेष काये लिहिणे ? बाकीच्या यैवजाची तजवी-जहि सत्वरीच करून रवाना करितों. माहालकरी घाटाखालते आहेत ते भेटले म्हणजे विलंब लागणार नाही. जोसी याचे दुकानची हुंडीची तजवीज करून. विदित जाले पाहिजे. लोभ असो दीजे हे विनंती.

(मोर्तब सुद)

¶*Pilaji Jadhao to the Peshwa on his way to the north.*

No. 62] [*1736 ?*

श्री

राजश्री आपा स्वामी
गोसांवी यांसी

Ꮙ श्रीमंत सकलगुणालंकरण आखंडितलक्ष्मीआलंकृत राजमान्य श्री येशवंतराऊ पवार कृतानेक दंडवत विनंती. येथील कुशल ताा छ २३ जमा-

---

१ जि. औरंगाबाद.

दिलीवल मुकाम मौजे गाते पा। आगर प्रांत मालवा स्वामीचे आसीर्वादेकरून संतोश असों विशेष. बहुत दिवस स्वामीकडून पत्र येऊन सांभाल हात नाहीं, तेणेकरून चित सापेक्षित असे. तरी यैसे न करावे. सदैव पत्रद्वारें सांभाल केला पाहिजे. यानंतरी हस्तनापुरीहून वेदमूर्ती राजश्री माहादेवभट ज्या कार्यास गेले होते, तें कार्य करून परवाने घेऊन आले. याचें सविस्तर - वृत्त राजश्री मल्हारबा व राजश्री राणबा याणी लिहिले आहे त्याजवरून श्रुत होईल. विशष काये लिहिणे ? लोभ आसो द्यावा हे विनंती.

श्री साबचरणी
दृढ भाव.

¶*Yashvantrao Pawar to Chimaji Appa, informing him that Mahadev Bhat Hingne has secured permits from the Emperor, to whom he had been specially deputed.*

No. 63]

श्री

राजश्री वासुदेव नारायेण गोसावी यासी,

श्री पिलाजी जाधवराऊ रामराम. उपरी, नवाबाचा कूच होऊन तुवाब्याआल कडील पिराचा दाइरा[1] आहे तेथे पहिले मुकामाजवली मुकाम होईल. तुम कूच करून उतरेकडे पाणी पाहून उभे राहाणे. राजश्री राऊ प्रधान यां चिठी पाठविली आहे. त्यांची आज्ञा येईल त्यास उसीर लागेल. तुम्ही दोन आडीच कोस मोगलाचे लस्करचा मुकाम टाकून आमचे लस्करचे सुमारे राहाणे विलंब न लावणे. जाणिजे. छ २० रमजान फेष[2].

¶*Pilaji Jadhao orders Vasudeo Narayan to encamp at a certain place not far from the writer's but separated from that of the enemy by four or five miles.*

---

१ दायरा = A Muhammadan burial ground.

२ हीं दोन अक्षरें पिलाजी जाधवरावाच्या हातचीं असावींत.